

Ungar & medier 2021

En statistisk undersökning av ungas medievanor
och attityder till medieanvändning

Statens medieråd

54%

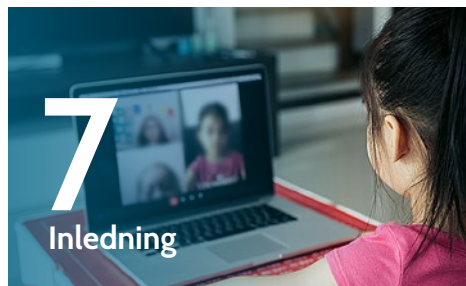
av 18-åriga flickor använder sociala medier mer än 3 timmar per dag.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Innehåll

Förord

När omvärlden förändras så kraftigt som vid en pandemi kan det antas att även barns och ungas vardag påtagligt påverkas, inte minst vad gäller användningen av digitala kommunikationskanaler. Detta var utgångspunkten när Statens medieråd valde att delvis förändra frågor och urval till den planerade datainsamlingen under hösten 2020, som ligger till grund för den här rapporten.

Vi har i denna rapport brutit vissa tidsserier men också försökt fånga in förskjutningar som kan kopplas till det extraordinära läget, då många barn och unga haft hemarbetande föräldrar och då många unga själva fått undervisning på distans.

Pandemin har på ett ytterst konkret sätt tydliggjort behovet av faktabaserad information, när informationen vi söker kan vara en fråga om liv och död verkar allt fler vända sig till tillförlitliga källor. Barn och unga är inget undantag: de använder etablerade medier som SVT och Aftonbladet och håller SVT, TV4 och SR som mest tillförlitliga.

Mer oroande är genomslaget för uppgifter, bland annat om pandemin, från den nya tidens digitala opinionsbildare, så kallade influencers. Dessa är individer, ofta själva unga, som skapat stora följarskaror i sociala medier och därigenom fått inflytande över hur andra tänker och agerar. Mellan 34 och 42 % av barnen tar varje dag eller någon gång i veckan del av nyheter och information från dessa källor, till exempel om virus.

Trots att en liten andel av respondenterna ser influencers som trovärdiga är det ändå var femte 13–16-åring som säger sig ha agerat utifrån deras råd. Något fler flickor än pojkar. Den här diskrepansen mellan vad en tonåring intellektuellt vet och hur denna agerar är inget unikt för medieanvändning bland minderåriga. Men då barn och unga kan sägas vara särskilt sårbara ger det ändå en fingervisning om var vi behöver sätta in fler insatser för att stärka medie- och informationskunnigheten.

En annan trend som vi noterade redan i förra rapporten i serien är det ökande missnöjet över den egna medieanvändningen. Mer än hälften av ungdomarna anser att de ägnar för lite tid åt böcker och tidningar och för mycket tid åt mobilen och sociala medier.

Möjligen finns där en pandemi-effekt, då en större del av vardagen har flyttat till digitala plattformar under mätperioden, men det är ändå en del av en tendens som pågått i flera år.

Plattformarnas design och innehåll kan vara lockande för barn och unga men det är upp till oss vuxna – vårdnadshavare, lärare, elevhälsa och alla andra som arbetar nära dem – att stötta dem till en sund medieanvändning. Att barn och unga själva känner missnöje är en varningsklocka, men kanske också ett stöd i arbetet. För insikt är början till förändring.

” När informationen vi söker kan vara en fråga om liv och död verkar allt fler vända sig till tillförlitliga källor.

Anette Novak
Direktör, Statens medieråd

FOTO: SHUTTERSTOCK

Inledning och bakgrund

Ungar & medier är Sveriges största statistiska undersökning av barns medievanor och attityder till medieanvändning. Undersökningen har genomförts av Statens medieråd sedan myndigheten bildades och brukar bestå av tre delrapporter: *Småungar & medier* som beskriver medieanvändningen bland barn i åldern 0–8 år baserat på föräldraenkäter, *Ungar & medier* som beskriver medieanvändningen bland barn i åldern 9–18 år baserat på enkäter som barnen själva besvarat, samt *Föräldrar & medier* som baseras på enkäter besvarade av föräldrar till barn i åldern 9–18 år. Detta års Ungar & medier omfattar bara barn i åldern 9–18 år och har dessutom några frågor som inte brukar ställas – och detta beror på Coronapandemin som utbröt i början av 2020.

I mars 2020 konstaterade Världshälsoorganisationen (WHO) att smittspridningen uppnått pandeminivå och länder runt om i världen införde restriktioner och nedstängningar av samhällen för att begränsa ytterligare spridning. Sverige valde att inte stänga ner samhället i samma utsträckning som många andra länder men befolkningen i alla åldrar har ändå fått sin vardag förändrad. För många arbetande vuxna infördes distansarbete och för andra innebar det att fortsätta gå till jobbet, men vidta försiktighetsåtgärder och följa restriktioner i exempelvis kollektivtrafiken för att undvika att smittas. För äldre på särskilda boenden innebar det att inte kunna

ta emot besök som vanligt och för barn och unga innebär det att skolor, fritids och fritidsaktiviteter plötsligt inte fungerade som vanligt. Under våren 2020 införde Folkhälsomyndigheten rekommendationer om fjärr- och distansundervisning i gymnasieskolan och denna åtgärd kvarstod i nästan tre terminer.¹ Även på många högstadieskolor bedrevs undervisningen periodvis på distans. Skolavslutningar ställdes in, liksom kollon, och möjligheterna att resa begränsades kraftigt.

Redan tidigt under pandemin hördes oro för vad restriktioner och eventuella nedstängningar skulle innebära för barnen. Det fanns farhågor om att sexuella övergrepp på barn skulle öka under pandemin då Europol noterade ökad aktivitet på sajter med innehåll där barn utsätts för sexuella övergrepp och senare under året konstaterades en ökning av material med sexuella övergrepp på barn på nätet.² I juni 2020 skrev en rad barnrättsorganisationer en gemensam debattartikel i Aftonbladet där de varnade för bland annat ökad utsatthet för våld i hemmet, övergrepp på nätet, och att barn som lever i social utsatthet förlorar den dagliga kontakten med andra viktiga vuxna, deras ”livlinor”, i skolan eller på fritiden.³

Statens medieråd beslutade i det läget att göra vissa justeringar i den planerade datainsamlingen till *Ungar & medier 2021*. Istället för att skicka ut de planerade enkäterna till alla åldrar och föräldrar bestämdes att fokus skulle ligga på de barn som sannolikt berördes mest av stängningen av skolor och fritidsaktiviteter och hade den åldersmässiga mognaden att själva kunna besvara en enkät: barn i åldern 9–18 år. En del frågor som myndigheten brukar ställa i enkäten togs bort till förmån för några frågor som då uppfattades som mer angelägna. Detta var frågor om barnet fått distansundervisning och om någon förälder arbetat mer än vanligt hemma under perioden. Det var även mer detaljerade frågor om barnens nyhetskonsumtion och om de följt råd eller rekommendationer från influerare. Dessutom adderades ett par nya frågor om utsatthet på nätet.

Skolavslutningar ställdes in, liksom kollon, och möjligheterna att resa begränsades kraftigt.

1 [Ingen förlängning av rekommendation om fjärr- och distansundervisning på gymnasiet – Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#). Hämtat 2021-05-20.

2 [COVID-19 sparks upward trend in cybercrime | Europol \(europa.eu\)](#). Hämtat 2021-05-20.

3 "Barnen förlorar sin livlina i coronatider. 12 barnrättsorganisationer: Risker för psykisk ohälsa, ökat våld och otrygghet i hemmet." Aftonbladet 28 juni 2020. Undertecknad av bl.a. BRIS, Rädda Barnen, Ecpat, UNICEF Sverige och SOS Barnbyar.

Forskning om barn, medier och Coronapandemin

Under försommaren 2021, med fortsatt pandemi, kan man konstatera att den blev mer utdragen än vad många nog trodde ett år tidigare. En del rapporter och forskningsartiklar om hur barn (och vuxna) har påverkats under pandemiåret har publicerats så vi börjar få en bild, om än ganska fragmentarisk, av hur nyhetskonsumtionen förändrades, vilka risker barnen stött på och hur barnen upplevt sin tid online, av utsatthet både på nätet och i hemmet och hur den psykiska hälsan påverkats.

Några studier har visat att intresset för att ta del av nyheter ökade i den svenska befolkningen under pandemins inledande månader. Under april till juni 2020 ökade andelen av befolkningen 16–85 år som regelbundet tog del av nationella nyhetssändningar liksom användningen av etablerade nyhetsmediers sajter. Andelen som regelbundet tog del av nyheter i sociala medier och på kvällspressens sajter minskade däremot under perioden.⁴ Även Nordicom's mediebarometer har visat att räckvidden för de professionella nyhetsmedierna i Sverige ökade under våren 2020, allra mest för SVT men även för TV4 och flera dagstidningar. En specialmätning av nyhetskonsumtionen under februari till april 2020 visade att den största procentuella uppgången av nyhetskonsumtionen fanns bland barn i åldern 9 till 14 år.⁵

Informationsflödet under pandemin har dock varit massivt, så till den grad att Världshälsoorganisationen benämner det en ”infodemi”. Mängder av uppgifter och information, med varierande sanningshalt, sprids globalt likt viruset själv vilket försvårar människors möjlighet att navigera rätt.⁶ Det blir svårt att finna och bedöma vad som är tillförlitlig information, kanske särskilt som det rör ett ämne som de flesta saknar djupare kunskaper om. I flödet finns dessutom olika konspirationsteorier som uppstår under pandemin, eller fått förnyad kraft och spridning under den, vilket föranlett EU-kommissionen och Unesco att ta fram faktablad för att utbilda allmänheten om hur man känner igen konspirationsteorier och undviker att sprida dem.⁷ En studie av barns (10–18 år) digitala liv och risker under våren 2020 i 11 europeiska länder visar att en stor del av barnen som deltog i undersökningen hade stött på, vad de uppfattar som, desinformation.⁸ Att undersöka exponering för desinformation eller konspirationsteorier förutsätter dock att de som tillfrågas (respondenterna) känner igen den och har en gemensam uppfattning om vad som är desinformation eller en konspirationsteori.

4 Andersson, U. (2020) *Medieutveckling 2020. Svenska nyhetsvanor – i normaltider och kristider*. Myndigheten för press, radio och tv.

5 *Rapporter och seminarier | Nordicom (gu.se)*. Hämtat 2021-05-21.

6 WHO public health research agenda for managing infodemics. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

7 *Så upptäcker du konspirationsteorier | Europeiska kommissionen (europa.eu)*. Hämtat 2021-05-21.

8 Lobe, B., Velicu, A., Staksrud, E., Chaudron, S. and Di Gioia, R. (2020) *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown - Spring 2020*, EUR 30584 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-29763-5, doi:10.2760/562534, JRC124034.

Eftersom vi inte kan anta att de barn som deltar i Ungar & medier har en sådan gemensam uppfattning frågar vi inte om detta, däremot ställs frågor om användning av nyheter och förtroende för olika nyhetsförmedlare.

Som nämnts är det främst till etablerade nyhetskanaler som svenskarna har vänt sig för information under pandemins inledande skede och det har även kommit några undersökningar som visar att dessa åtnjuter högst förtroende bland allmänheten gällande information om Covid-19. Kantar-Sifo genomförde en intervjuundersökning med 1 601 svenskar om deras förtroende för olika informationskällor om Covid-19 hösten 2020. Resultatet visade att nationella mediekkanaler som SVT var mest betrodda (79 %) följt av webbplatser för statliga myndigheter (57 %) medan förtroendet för sociala medier och den information som människor man känner eller offentliga personer delar där var betydligt lägre (5–6 %).⁹ En forskargrupp vid Uppsala universitet genomförde i samarbete med Länsförsäkringars forskningsfond en enkätstudie med svenska barn i åldern 4–18 år under april–maj 2020 om deras erfarenheter av pandemin. I undersökningen ställdes frågan om hur mycket barnen litar på medier ”när det gäller information om corona” och högst förtroende fick nyhetsappar (85 %), följt av radio/tv (67 %) och tidningar (65 %). Förtroendet för sociala medier var betydligt lägre (12 %), om än högre än bland Kantar-Sifos äldre respondenter.¹⁰ En internationell studie har visat att ungdomar i Argentina, Sydkorea, Spanien och USA var mer benägna att lita på information i sociala medier jämfört med äldre personer under pandemin.¹¹

Vad gäller riskerna att drabbas för våld och övergrepp visar en norsk studie av ett representativt urval barn i åldern 13–16 år att de som drabbats hårdast under nedstängningen av samhället till följd av pandemin är de ungdomar som haft det svårt redan tidigare.¹² Ungefär 15 % av de norska ungdomarna hade upplevt någon form av våld eller övergrepp under nedstängningen och den oftast förekommande formen av våld var psykiskt våld, följt av sexuella övergrepp på nätet. Totalt drygt 5 % av ungdomarna som deltog i undersökningen hade upplevt minst en form av oönskad sexuell kontakt på nätet eller hade fått sexuella bilder/filmklipp på sig själva spridda på nätet. Mer än hälften av de som utsatts för detta på nätet hade upplevt det för första

” Ungdomar generellt förefaller ha klarat sig bra och har på några områden till och med haft det bättre än före nedstängningen.

9 https://www.kantarsifo.se/blogg/fortroendet-covidrapporering-framtida-affarer-och-effektiv-kommunikation?anp_mid=27405186&anp_rid=1366504972. Hämtat 2021-05-20.

10 Sarkadi, A. et al. (2020) *Barn och ungas röster om corona. En undersökning med barn och unga 4–18 år om coronapandemin våren 2020*. Länsförsäkringar och Uppsala Universitet.

11 Nielsen, R. K., Fletcher, R., Newman, N., Brennen, J. S. & Howard, P. N. (2020) *Navigating the 'Infodemic': How people in six countries access and rate news and information about coronavirus. Misinformation, Science, and Media*, April 2020. Reuters Institute for the study of journalism, University of Oxford, Oxford Internet Institute, Oxford Martin School.

12 I Norge hade de flesta ungdomar undervisning i hemmet från mitten av mars till mitten av maj 2020.

gången under nedstängningen, men betydligt fler flickor än pojkar. Förekomsten av psykiska besvär bland de norska ungdomarna ökade något, jämfört med föregående år, men främst bland redan sårbara grupper. Ungdomar generellt förefaller ha klarat sig bra och har på några områden till och med haft det bättre än före nedstängningen, kanske till följd av reducerat tempo i vardagen och mer samvaro i familjen än vanligt, menar författarna.¹³ I Sverige har barnrättsorganisationen Bris vittnat om en ökning av samtal till deras stödlinje rörande ångest, nedstämdhet, familjekonflikter samt psykiskt och fysiskt våld under pandemin. Precis som den norska studien tyder deras statistik på att det framförallt är barn som var utsatta redan före pandemin som drabbades när skolor och fritidsaktiviteter stängde och familjen tillbringade mer tid i hemmet.¹⁴

Den norska studien visar även att ungdomarnas sömn- och träningsvanor inte förändrades under nedstängningen, däremot tog de del av mer nyheter och tillbringade mer tid med familjen. Den nämnda europeiska studien av barns (10–18 år) digitala liv och risker under våren 2020 visar att nästan hälften av barnen som deltog i undersökningen själva upplevde att de tillbringat för mycket tid på nätet (online overuse).¹⁵ Hälften av barnen menade att deras medieanvändning inte medfört att de avstått från att äta eller sova som de ska, men ungefär en fjärdedel menade att mat- och sovanor likväl störts oftare under nedstängningen än annars. Ungefär hälften hade upplevt nätmobbning under perioden och av de som upplevt det även före pandemin menade hälften att nätmobbningen ökat under nedstängningen. Ungefär hälften hade exponerats för innehåll med självskadebeteende och ungefär en femtedel hade sett mer av detta under nedstängningen. Samtidigt uppgav nästan hälften av föräldrarna som deltog i undersökningen att de övervakat eller försökt reglera barnens nätanvändning i högre grad än vanligt.¹⁶

Utöver risker för utsatthet, fysisk eller digital, har pandemin medfört oro bland barn i alla åldrar. Oro för att äldre släktingar ska smittas och bli svårt sjuka och kanske dö, oro för sina egna studieresultat och sin framtid liksom oro över föräldrarnas arbetssituation, såsom att de antingen måste arbeta hemifrån, riskerar att smittas av viruset på sitt jobb eller riskerar att förlora

13 Hafstad, G. S. & Augusti, E-M. (2020) *Barn, ungdom og koronakrisen. En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vald og traumatisk stress. Rapport nr. 2 2020.

14 BRIS Årsrapport 2020. *Första året med pandemin: om barns mående och utsatthet*. BRIS rapport 2021:1.

15 Datasamlingen pågick mellan juni och augusti och omfattade 6 192 barn och lika många föräldrar i 11 europeiska länder, t.ex. Norge, Danmark, Tyskland, Portugal, Grekland, Spanien, Kroatien och Frankrike. Dock inte Sverige. Eftersom olika länder har haft olika slags restriktioner och olika nivå på nedstängningen av samhället kan man inte utgå ifrån att resultaten är direkt jämförbara med Sverige.

16 Lobe, B., Velicu, A., Staksrud, E., Chaudron, S. and Di Gioia, R. (2020) *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown - Spring 2020*, EUR 30584 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-29763-5, doi:10.2760/562534, JRC124034.

FOTO: SHUTTERSTOCK

det.¹⁷ I Unicef:s kartläggning av hur pandemin påverkat barn i årskurs 6 och 9 i Stockholms stad under våren 2020 uttryckte barnen också besvikelse över ”att allt roligt har tagits bort och bara de tråkiga sakerna är kvar”.¹⁸ Pandemin verkar alltså ha medfört en hel del negativa konsekvenser för barn i Sverige, och andra länder, om än i varierande grad beroende på barnets övriga livsomständigheter. Digitala medier har medfört vissa risker men, å andra sidan, erbjudit förströelse och underhållning samt möjligheter att upprätthålla sociala kontakter i tider av fysisk distansering. I Länsförsäkringars undersökning tillfrågades tonåringarna (16–18 år) om vad de gör ”för att må bra under coronatiden” och nästan alla svarade att de underhåller sig själva med spel eller film (96 %) och håller kontakten med sina vänner genom sociala medier eller spel (95 %). Den digitala tekniken kan alltså beskrivas som både livlina och risk under pandemin.¹⁹ I Ungar & medier ställs många frågor om omfattningen av barnens medieanvändning – t.ex. hur ofta och hur länge de använder olika medier – liksom frågor om utsatthet på nätet, medierelaterade konflikter i familjen och andra mer negativa sidor av medieanvändningen. Detta undersökningsfokus motiveras av myndighetens uppdrag men ska inte uppfattas som att det inte också finns positiva sidor av medieanvändningen, i Coronatider såväl som andra tider.

17 Unicef (2020) *Kartläggning kring hur barns vardag påverkats av coronapandemin*; Hafstad, G. S. & Augusti, E.-M. (2020); Sarkadi, A. et al. (2020).

18 Unicef (2020) citat s 6.

19 LSE Covid 19 Blog: LSE Festival 2021 | Almost overnight, children's lives became digital by default. What have we discovered?

Metod och läsanvisning

Ungar & medier 2021 beskriver medievanor och attityder kring medier hos barn i Sverige, 9–18 år. I fokus står medieanvändningen en "vanlig dag" på fritiden, inte i skolan. Underlaget för denna rapport består av två olika enkäter som sändes ut till 2 000 barn 9–12 år och 2 999 barn 13–18 år. Statistiska centralbyrån genomförde datainsamlingen där respondenterna kunde välja mellan att fylla i en pappersenkät eller ett webbformulär. Urvalet av respondenterna är ett obundet slumpmässigt urval från befolkningsregistret, stratifierat på ålder: 9–12 år och 13–18 år. Datainsamlingen påbörjades efter sommaren 2020 då man kunnat se minskad smittspridning i Sverige och lättnader av vissa restriktioner. Det fanns hopp om att det värsta var över, men snart ökade smittspridningen igen och nya restriktioner infördes. Datainsamlingen pågick mellan den 9 september och 9 december 2020, vilket innebär att pandemisituationen hann variera en hel del under insamlingen. Hur barnen svarat på enkätfrågor om vad de brukar göra en vanlig dag på sin fritid kan därmed ha påverkats av när under hösten de besvarade enkäten och vilka restriktioner som var rådande just då.

Svarsfrekvensen är 32,8 % för 9–12 år och 32 % för 13–18 år. Detta är i nivå med förra datainsamlingen 2018 men ungefär sex procentenheter lägre jämfört med Ungar & medier-undersökningen 2016. Sjunkande svarsfrekvenser är inget unikt för denna rapportserie, eller ens för medievaneundersökningar, utan något som iakttagits under lång tid vid olika typer av enkätundersökningar med slumpvisa urval, både i Sverige och internationellt. En anledning till att svarsfrekvensen för Ungar & medier inte sjunkit mellan 2018 och 2020 kan vara att enkäten mobilanpassats, vilket gjort den mer tillgänglig för målgruppen som mer eller mindre lever med mobilen.

För att kompensera för bortfall och försöka få resultaten så representativa för populationen som möjligt tar SCB fram så kallade kalibreringsvikter. Dessa kalibreringsvikter används i hela resultatredovisningen men inte i avsnittet "Respondenternas egenskaper och bakgrund" som föregår resultatredovisningen. Detta avsnitt syftar till att ge en bild av de barn som svarat på enkäten, inte populationen, och därför redovisas oviktade resultat. I avsnittet om respondenternas bakgrund redovisas en del registerdata som SCB tagit fram. Detta är information om barnets ålder, kön, syskon och födelseland samt föräldrarnas födelseland, utbildningsnivå och hushållets ekonomiska förhållanden. Här finns också uppgift om barnet lever i ett av polisens definierade "utsatta områden". Dessa uppgifter har alltså inte inhämtats via enkäten utan direkt från SCB:s register. Alla andra frågor har besvarats av barnen.

” Termen högkonsument diskuteras på flera platser i texten, men utmönstras gällande 2020 års resultat och ersätts med termen höganvändare, förutom de fall då det refereras bakåt i tiden.

I rapporten redovisas resultaten genomgående fördelat på tre åldersgrupper, vilka omnämns med siffror i löpande text: 9–12 (år), 13–16 (år) samt 17–18 (år). Kommittén Medierådet, som upphörde 2011 när myndigheten Statens medieråd bildades, genomförde *Ungar & medier*-undersökningar 2005, 2006, 2008 och 2010. Statens medieråd tog sedan över med *Ungar & medier 2012/13*, *Ungar & medier 2015*, *Ungar & medier 2017* samt *Ungar & medier 2019*. Sedan 2012 har datainsamlingen genomförts av Statistiska centralbyrån (SCB). Medielandskapet förändras snabbt, och nya frågeställningar tillkommer medan andra förlorar sin relevans. Detta har inneburit att vissa frågor omformulerats och svarsalternativ har ändrats, vilket gör att direkta jämförelser över tid inte alltid kan göras. Undersökningarna 2005, 2006 och 2008 skiljer sig så mycket från föreliggande studie att de endast i undantagsfall kan användas som jämförelsematerial. I de fall det finns jämförbara data från undersökningen 2010 redovisas dessa.

Föreliggande rapport heter *Ungar & medier 2021* eftersom den publiceras detta år. Data samlades däremot in under hösten 2020, varför detta årtal används i diagram och i löpande text. Det förhåller sig precis likadant med rapporterna *Ungar & medier 2019*, där data samlades in 2018, med *Ungar & medier 2017*, där data samlades in 2016 och *Ungar & medier 2015*, där data samlades in 2014. *Ungar & medier 2012/13* intar en särställning. Datainsamlingen sträckte sig då över årsskiftet, därav titeln. I denna rapport har vi av utrymmesskäl valt att benämna data från denna insamling som "2012".

Termen högkonsument diskuteras på flera platser i texten, men utmönstras gällande 2020 års resultat och ersätts med termen höganvändare, förutom de fall då det refereras bakåt i tiden.

Mediekonvergensen och de mobila apparaterna gör det allt svårare att särskilja användningen av olika medieformer och deras innehållstyper. Det bör särskilt nämnas att t.ex. Youtube som används i hög grad i de åldersgrupper som undersöks kan innehålla i stort sett vad som helst, såväl sådant man "tittar på" vilket är den formulering som i huvudsak används i rapporten, liksom endast text eller primärt icke visuellt innehåll, t.ex. musik utan bilder eller med en stillbild. Detta gäller även sociala medier. I de frågor som undersöker Youtube är det just användningen av kanalen som är huvudsaken, inte dess innehåll. Frågorna om barnens tittande på film/tv utesluter därmed inte att det kan ske på Youtube eller annan liknande kanal. På samma sätt utesluter inte frågorna om Youtube innehåll som filmer eller tv-program. Överlappningar är här därför oundvikliga.

Mer detaljerad information om datainsamling och -bearbetning finns i bilaga 1 samt i den tekniska rapporten från SCB som publiceras tillsammans med *Ungar & medier*.

Innehåll Sammanfattning

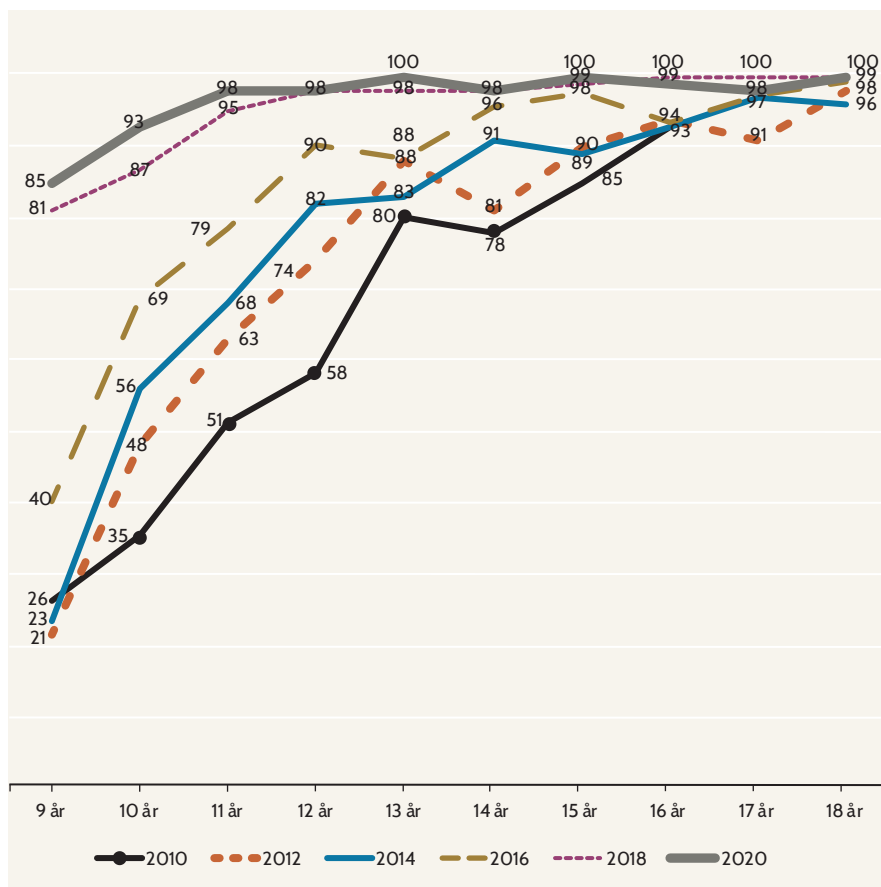
Sammanfattning	18
Mobilanvändningen fortsätter öka	18
Användningen av sociala medier ökar markant	19
Uppfattningen att mobilen och sociala medier används för mycket fortsätter att öka	20
Fler unga med psykiska funktionsnedsättningar samt flickor i åldern 17–18 uppger att medieanvändningen går ut över andra saker de ska göra	21
Den upplevda utsattheten på internet fortsätter att öka något	22
Förskjutning av spelande till mobilen och fortsatt stark könssegregation	24
Den dagliga läsningen minskar i de flesta åldrar och uppfattningen att för lite tid ägnas åt läsning ökar	26
Stort förtroende för etablerade etermedier och myndigheter – men inte för sociala medier som ändå används i högre grad än etablerade nyhetsmedier	26

Sammanfattning

Mobilanvändningen fortsätter öka

Från 11 års ålder är den dagliga mobilanvändningen i princip hundra procentig år 2020. Bland 9-åringarna har de dagliga användarna ökat från omkring 20 % i början av 2010-talet till 85 % år 2020. Även tiden som barn och unga använder mobilen en vanlig dag ökar. Generellt blir de som använder mobilen upp till två timmar en vanlig dag färre medan de som använder mobilen mer än så blir fler. I 9–12 minskar andelen som använder mobilen mindre än en timme med 11 procentenheter medan andelarna som använder mobilen 2–3 timmar eller 3–4 timmar ökar. Även bland tonåringarna minskar andelarna som använder mobilen färre timmar medan andelarna som använder mobilen mer än tre timmar om dagen ökar. Andelarna som använder mobilen mer än tre timmar en vanlig dag har ökat successivt sedan 2010 och ligger år 2020 på sin högsta nivå i alla åldrar sedan mätningarna började. Jämförs användningen 2018 med 2020 är det bland barn upp till 14 år som de största förändringarna finns.

I. Använder mobilen dagligen 2010–2020 (%)

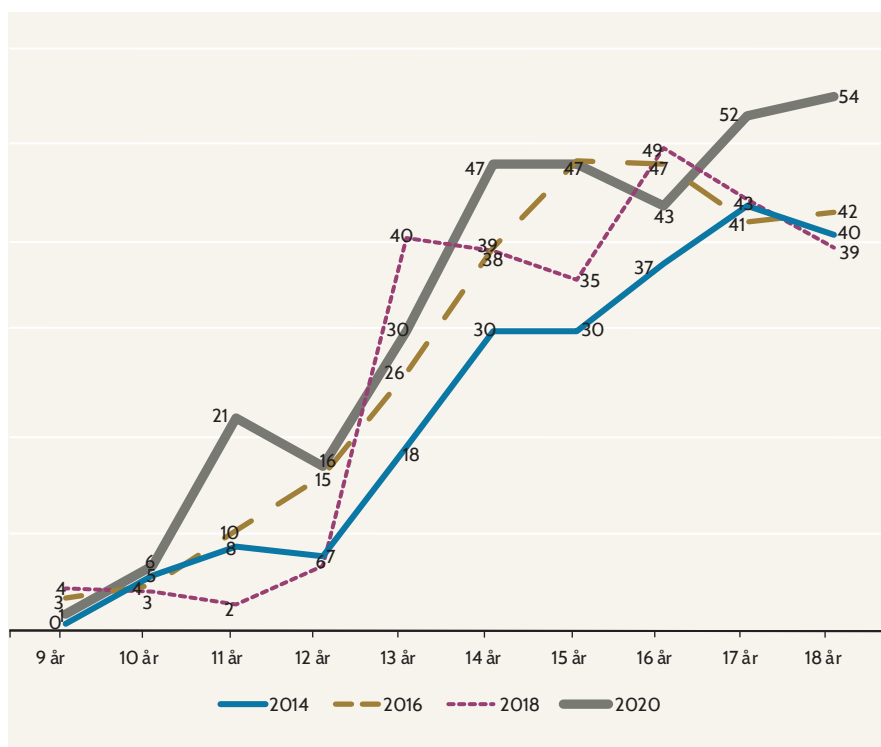
Liksom under tidigare år använder flickor från 10 års ålder konsekvent mer tid åt mobilanvändning än vad pojkar gör. Jämfört med 2018 ökar andelen flickor som använder mobilen mer än tre timmar per dag i åldrarna 9–12 samt bland 14-åringarna och 17–18-åringarna. Bland 14-åriga flickor är ökningen 16 procentenheter och bland 17–18-åringarna cirka 10 procentenheter. För pojkarnas del har användningen ökat markant i alla åldrar, förutom bland 17-åringar. Bland 9-åriga pojkar har andelen som använder mobilen mer än tre timmar per dag ökat med 12 procentenheter och bland 14-åriga pojkar med hela 25 procentenheter. Mobilanvändningen har alltså ökat bland både flickor och pojkar, särskilt i yngre åldrar och bland 14-åringarna.

Användningen av sociala medier ökar markant

I åldern 9–12 använder 7 av 10 barn sociala medier, vilket är en ökning med 11 procentenheter sedan 2018. Bland tonåringarna är nästan alla användare av sociala medier (omkring 95 %) och det har de varit sedan 2016.

Andelen *dagliga* användare av sociala medier bland tonåringarna ligger på samma höga nivå 2020 som 2018: uppåt 90 %. Men bland de yngre barnen finns en markant ökning av andelen dagliga användare, från 35 % 2018 till 48 % 2020. Flickor är dagliga användare av sociala medier i högre grad än pojkar och de använder också sociala medier fler timmar per dag. Andelen flickor som använder sociala medier mer än tre timmar en vanlig dag ökar i åldrarna 11–12 samt bland de flickor som är 14 år eller äldre. Bland pojkarna ökar andelarna som använder sociala medier mer än tre timmar i åldern 10–15, men därefter ligger användningen på samma nivå eller något lägre som 2018. Detta innebär att könsskillnaderna i användningen av sociala medier ökar bland de äldre tonåringarna och är som störst i 18-årsåldern: 31 procentenheter. Bland flickorna är andelarna som använder sociala medier mer än tre timmar per dag över 40 % från 14 års ålder och över 50 % i 17–18-årsåldern. Det är första gången i *Ungar & mediers* undersökningshistoria som andelen ”höganvändare” av sociala medier överstiger hälften av flickorna.

II. Andel flickor som använder sociala medier mer än 3 timmar/dag 2014–2020 (%)

Snapchat är det sociala medium som flest använder dagligen i alla åldersgrupper. Bland tonåringarna är nästan 9 av 10 dagliga användare av Snapchat, men bland 17–18-åringarna är nästan lika många dagliga användare av Instagram (8 av 10). Bland användarna av sociala medier i åldern 9–12 år ungefär hälften dagliga användare av Snapchat och Tiktok. Även bland tonåringarna är hälften, eller mer än hälften, dagliga användare av Tiktok. De tre mest populära sociala medierna – Instagram, Snapchat, Tiktok – används dagligen i högre grad bland flickorna än pojkarna i alla åldersgrupper men könsskillnaden är allra störst i fråga om Tiktok.

Det är generellt få barn som har helt öppna profiler på sociala medier, i synnerhet bland de yngsta. I alla åldersgrupper är det större andelar av pojkarna, än flickorna, som har endast öppna konton och tvärtom större andelar av flickorna, än pojkarna, som endast har profiler som är stängda för utomstående.

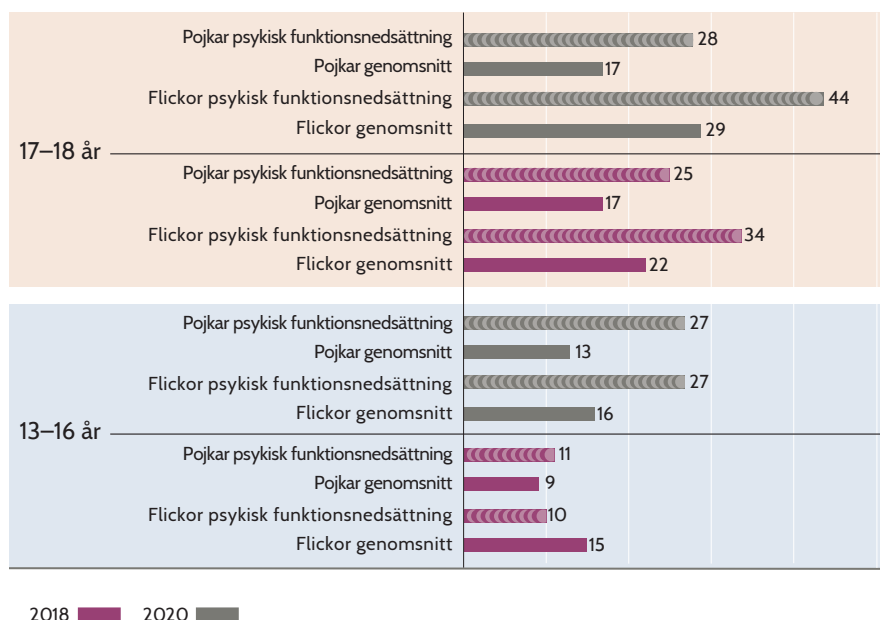
Uppfattningen att mobilen och sociala medier används för mycket fortsätter att öka

Sedan 2012 har Statens medieråd i undersökningen ställt frågor om barnen tycker att de ägnar för lite tid, lagom med tid eller för mycket tid åt några olika medieaktiviteter och andra aktiviteter (läxor, sport/träning/motion, kompisar). Generellt är barnen ganska nöjda med hur mycket tid de ägnar åt

olika aktiviteter då svarsalternativet ”lagom” har hög frekvens. Medieaktiviteterna sticker dock ut på så sätt att svaret ”för mycket tid” är förhållandevis vanligt. Jämfört med 2018 har, som ovan nämnts, användningen av mobiler och sociala medier ökat generellt och parallellt med det har även uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt mobilen och sociala medier ökat. Betraktar man utvecklingen på längre sikt, sedan 2012, framgår att uppfattningarna att man använder mobilen och sociala medier för mycket har ökat konstant i alla åldersgrupper sedan mätningarna började. Både användningen av mobilen och sociala medier och uppfattningen att de används för mycket har således ökat under Coronapandemin, men det är ingen plötslig förändring utan en tendens som pågått under flera år. Möjligen har denna utveckling fått en extra skjuts under pandemin eftersom mycket socialt umgänge och aktiviteter flyttat online – frivilligt eller ofrivilligt – och att det inte alltid existerat något alternativ är en faktor som skulle kunna bidra till känslan av att det är ”för mycket”.

Fler unga med psykiska funktionsnedsättningar samt flickor i åldern 17–18 uppger att medieanvändningen går ut över andra saker de ska göra

III. Uppger att medieanvändningen varje dag eller några gånger i veckan leder till att de inte gör andra saker de ska göra (%)

Ungefär hälften av barnen i 9–12, och mer än hälften av tonåringarna, uppger att medieanvändningen leder till att de inte gör andra saker som de ska göra varje dag, någon eller några gånger i veckan. Att medieanvändningen leder till att man försummar andra aktiviteter ökar med stigande ålder. Jämfört med 2018 ökar andelen flickor i 17–18 som uppger att det händer varje dag, vilket möjligen skulle kunna vara en följd av distansundervisningen under 2020 då undervisning i hemmet ökar risken för att medieanvändningen går ut över skolarbetet. De största skillnaderna mellan åren syns dock bland barn med psykiska funktionsnedsättningar. Både bland flickor och pojkar med psykiska funktionsnedsättningar och i båda åldersintervallen 13–16 och 17–18 ökar andelarna som uppger att deras medieanvändning varje dag går ut över andra saker de ska göra.

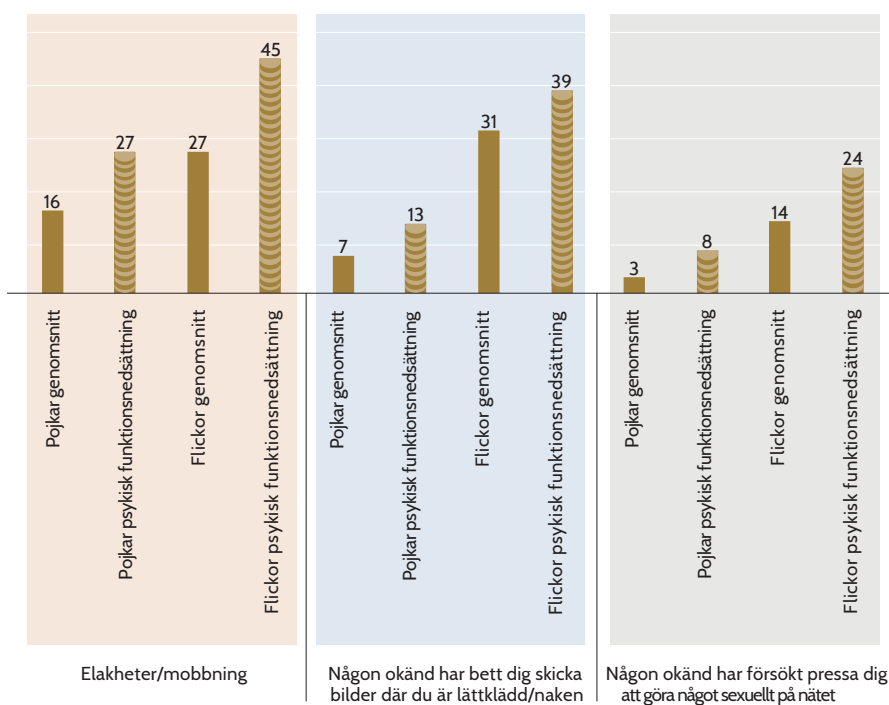
I undersökningen ställs även en fråga till barnen om de tror att deras sömn påverkas av deras medieanvändning. Det vanligaste svaret bland 9–12 och 13–16 är att deras sömn *inte* påverkas, men bland 17–18 är det fler som svarar att sömnen påverkas till det sämre. Uppfattningen att sömnen försämras på grund av medieanvändningen ökar således med stigande ålder och jämfört med 2018 ökar andelen i den äldsta gruppen som tror att deras sömn påverkas till det sämre med 10 procentenheter. Den största andelen som tror att deras sömn påverkas till det sämre återfinns dock bland flickor med psykiska funktionsnedsättningar. Flickor med psykiska funktionsnedsättningar i åldern 17–18 utmärker sig därmed något genom att de i högre grad än andra anser att deras medieanvändning både går ut över andra saker de borde göra och försämrar deras sömn.

Den upplevda utsattheten på internet fortsätter att öka något

Undersökningen 2020 ställer totalt sex frågor om barnen under det senaste året har råkat ut för bl.a. mobbning, hot, förfrågningar av sexuell art på nätet eller mobilen, och det allra vanligaste svaret är att de *inte* har råkat ut för något. För de frågor där jämförelser över tid är möjliga har förändringarna varit marginella, fram till 2018. Mellan åren 2016 och 2018 ökade den digitala utsattheten i alla åldersintervall och dessa förändringar bekräftas eller förstärks i årets undersökning. I den yngsta gruppen är det bara ifråga om elakheter och mobbning en ökning kan skönjas mellan 2016 och 2020, men bland tonåringarna har flera former av utsatthet ökat märkbart.

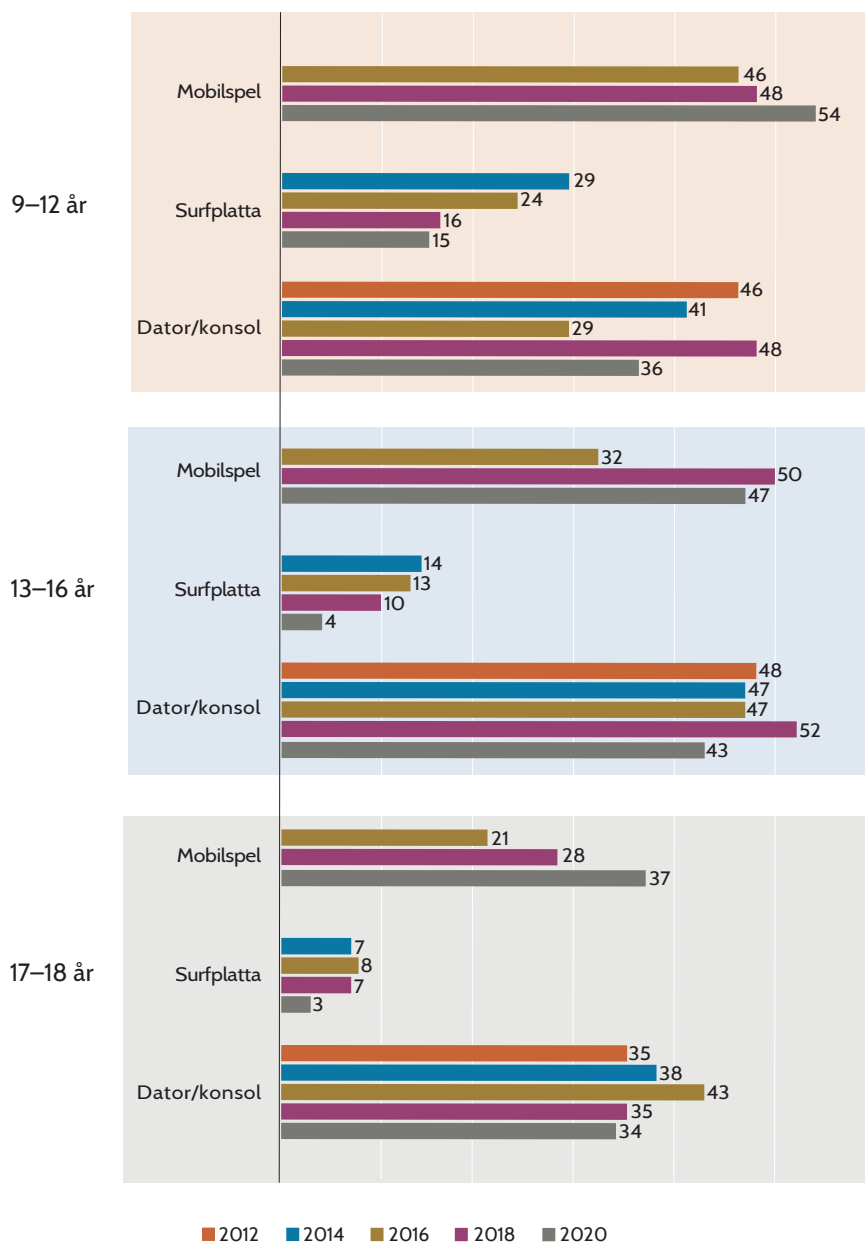
Bland tonåringarna är större andelar av de som använder sociala medier mer än tre timmar per dag utsatta än de som använder sociala medier kortare tid. Den ökade digitala utsattheten skulle således delvis kunna förklaras av att andelen höganvändare av sociala medier har ökat och ökad användning samvarierar med ökad utsatthet. I tonåren svarar flickor i något högre grad än pojkar att de har utsatts för några av de händelser som efterfrågas, särskilt de med sexuella anspelningar. Utsattheten på nätet är generellt högre bland tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar och i några avseenden förefaller flickor med psykiska funktionsnedsättningar vara mest utsatta av alla.

IV. Under det senaste året, har du råkat ut för att: andel ja-svar i 13–16, pojkar och flickor i genomsnitt respektive med psykiska funktionsnedsättningar (%)

Förskjutning av spelande till mobilen och fortsatt stark könssegregation

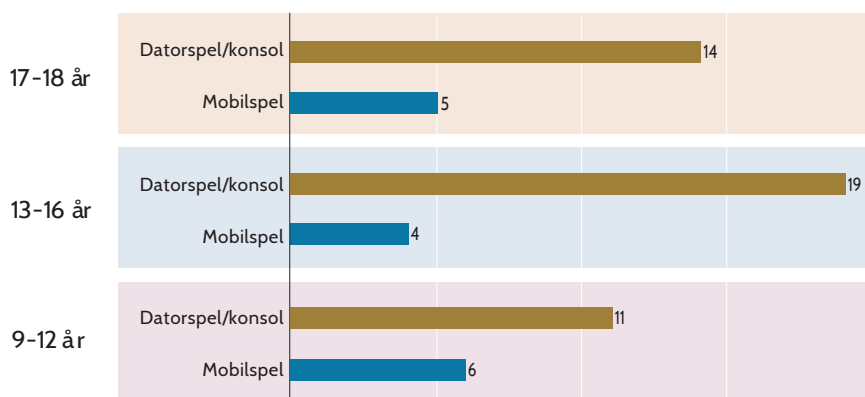
V. Dagligt spelande på mobil, surfplatta och dator/konsol bland pojkar 2012–2020 (%)²⁰

²⁰ Ungar & medier har ställt frågor om dagligt spelande på dator/konsol sedan 2012, på surfplatta sedan 2014 och på mobil sedan 2016. Detta förklarar varför det inte finns uppgifter för alla spelformer under alla år i diagrammet.

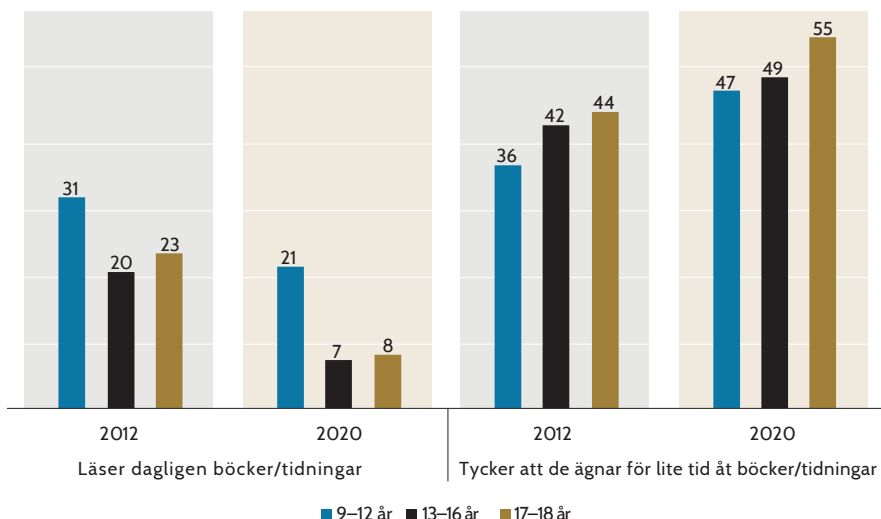
Det *dagliga* spelandet på surfplatta har minskat sedan det började mätas 2014. Detta gäller alla åldersgrupper och både pojkar och flickor. Det dagliga spelandet på mobilen har å andra sidan ökat sedan 2016 då frågan ställdes för första gången (innan dess fanns bara frågan ”vad brukar du använda mobilen till?” med spel som ett av flera kryssningsbara alternativ). Det dagliga spelandet på dator/konsol har varierat mer över åren och på olika sätt i åldersgrupperna men förekommer i något lägre grad 2020 än flera andra år. Detta innebär att det dagliga spelande år 2020 i högre grad sker på mobilen än någon annan plattform. Detta gäller i alla åldersgrupper och både bland pojkar och flickor. Bland tonårspojkar har spel på dator/konsol tidigare varit vanligast. Vid en närmare studie av *hur lång tid* barnen spelar är det dock få som spelar mer än tre timmar per dag på mobilen, jämfört med dator/konsol. Andelarna som spelar mer än tre timmar per dag på dator/konsol har inte ökat utan är på samma eller lägre nivå än tidigare år i alla åldrar. Likväl är det fortfarande dator/konsol som föredras av dem som spelar mycket. Liksom tidigare år spelar pojkar betydligt mer än flickor i alla åldrar, i synnerhet från 12 år och uppåt.

VI. Andel som spelar mer än 3 timmar/dag på mobilen och dator/konsol 2020 (%)

Den dagliga läsningen minskar i de flesta åldrar och uppfattningen att för lite tid ägnas åt läsning ökar

VII. Läser böcker/tidningar varje dag samt andel som tycker att de ägnar för lite tid åt detta 2012 och 2020 (%)

Jämfört med 2018 är det bara bland 9- och 10-åringarna som den dagliga läsningen ökar 2020. I alla andra åldrar minskar läsningen. Generellt sjunker den dagliga läsningen ju äldre barnen är och sedan 2012, då frågan ställdes för första gången, har läsandet minskat från år till år. Även andelen barn som anger att de aldrig läser har ökat sedan 2012, dock inte i samma utsträckning.

Under åren har även andelen barn som tycker att de ägnar för lite tid åt böcker och tidningar ökat och "gapet" mellan andelarna dagliga läsare och de som anser sig läsa för lite växer. Bland 9-12 läste 31 % dagligen år 2012 och 36 % ansåg sig läsa för lite, det vill säga en skillnad på fem procentenheter. År 2020 har de dagliga läsarna minskat till 21 % medan de som anser sig läsa för lite ökat till 47 %, vilket innebär en skillnad på 26 procentenheter. Bland tonåringarna har gapet ökat ännu mer. Lite tillspetsat kan man alltså säga att skillnaden mellan vad man "bör" och vad man "gör" ökat under åren.

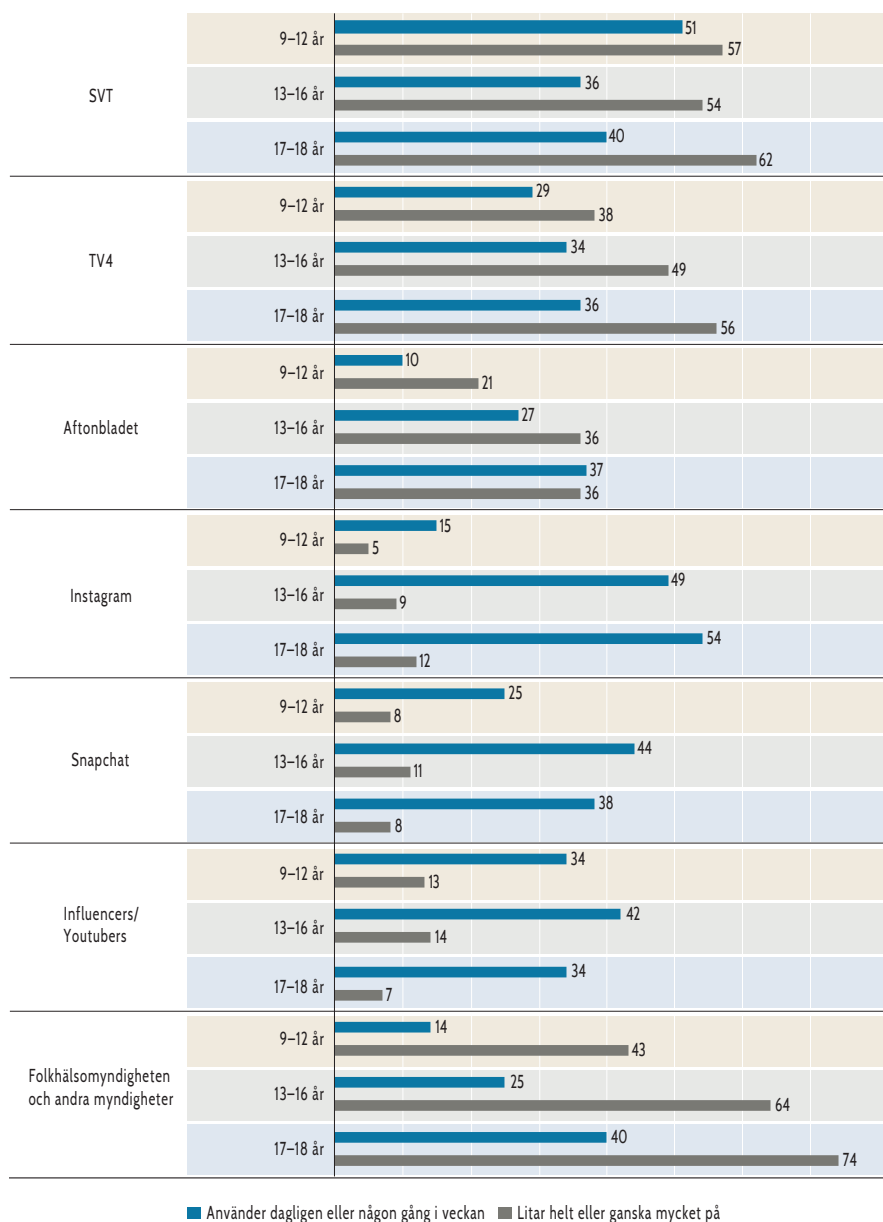
Stort förtroende för etablerade etermedier och myndigheter – men inte för sociala medier som ändå används i högre grad än etablerade nyhetsmedier

I årets undersökning ställs frågor om hur barnen tagit del av nyheter och information om t.ex. Coronapandemin och hur man ska skydda sig samt om i hur hög utsträckning de litar på nyheter och information från en rad olika nyhetsmedier och förmedlare av nyheter. Resultaten visar att SVT, Aftonbladet och TV4 har varit viktiga nyhetskällor. SVT är det etablerade nyhetsmedium som flest tar del av i alla undersökta åldersgrupper och av dagstidningarna är det Aftonbladet som når flest i alla åldersgrupper. Den regelbundna

användningen av ovan nämnda nyhetsmedier är dock generellt lägre än den regelbundna användningen av nyheter och information på Instagram, Snapchat och från influerare/YouTubers. Eftersom de etablerade nyhetsmedierna publicerar nyheter på Instagram kan dessa överlappa varandra, men vilken typ av nyheter och information som förmedlats via influerare/YouTubers är mer oklart. Om man i stället betraktar vilka nyhetskällor och förmedlare barnen litat på blir rollerna omkastade: störst förtroende åtnjuter etermedierna SVT, TV4 och SR, samt Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter och 1177. Betydligt färre litat på nyheter och information de får på Instagram, Snapchat eller hos influerare/YouTubers – och än färre litat på Flashback.

” Eftersom de etablerade nyhetsmedierna publicerar nyheter på Instagram kan dessa överlappa varandra.

VIII. Andelar som dagligen eller någon gång i veckan tar del av nyheter och information från ett urval källor/nyhetsförmedlare samt andelar som litar helt eller ganska mycket på dessa (%)

Användningen och förtroendet för de olika nyhetskällorna/förmedlarna ökar generellt med åldern och det finns vissa könsskillnader på så sätt att pojkar i högre grad än flickor svarar att de inte vet om de litar på dessa, vilket troligen hänger samman med att de använder källorna i lägre grad.

Den dagliga användningen av nyhetskällor är lägre bland barn med psykiska funktionsnedsättningar i 13–16. Exempelvis svarar bara 1 % av 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar att de dagligen tar del av nyheter från SVT (jfr 7 % i genomsnitt). Det är även betydligt fler barn med psykiska funktionsnedsättningar som inte alls tar del av nyheter och information från Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter: 59 % jämfört med 42 % i genomsnitt. I åldern 17–18 finns inte samma konsekventa skillnader men även de tar i lägre grad dagligen del av nyheter från SVT (7 % jämfört med 13 % i genomsnitt). Snapchat är å andra sidan en vanligare nyhetskälla för 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar än för andra i samma ålder.

I alla grupper är dock förtroendet för etablerade nyhetsmedier, i synnerhet public service, avsevärt högre än för nätforum som Flashback och sociala medier, såväl 2018 som under Coronapandemin 2020.

Innehåll Respondenternas egenskaper och bakgrund

Respondenternas egenskaper och bakgrund	32
1. Är barnet pojke eller flicka?	32
2. Hur mycket fyller barnet i år?	32
3. Har barnet syskon?	33
4. Har du en eller flera funktionsnedsättningar?	34
6. Föräldrarnas utbildningsnivå	35
5. Föräldrarnas födelseland	35
7. Hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet	36
9. Har någon av dina föräldrar/vårdnadshavare arbetat hemifrån mer än vanligt under coronaperioden?	37
8. Var din skola stängd under coronaperioden, så att du istället fick undervisning hemma?	37

Respondenternas egenskaper och bakgrund

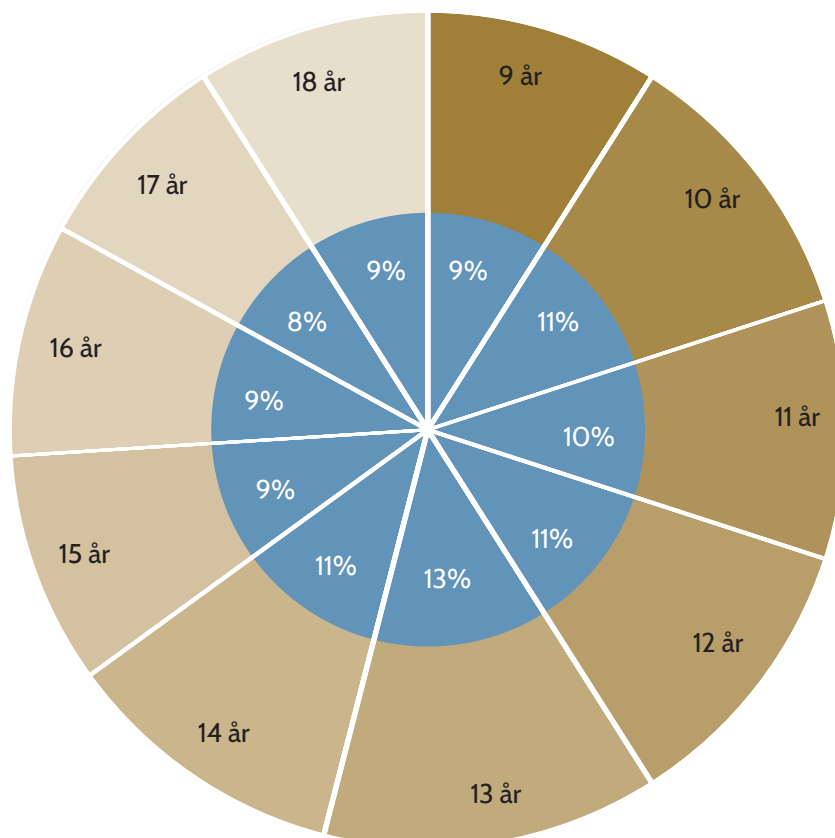
1. Är barnet pojke eller flicka? (%)

Ålder	Pojke	Flicka
9–12 år	49 %	51 %
13–16 år	42 %	58 %
17–18 år	37 %	63 %

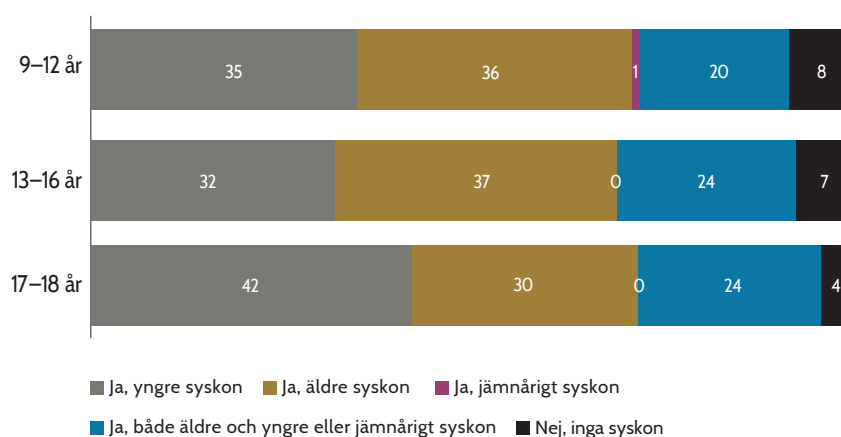
Könsfördelningen är jämn bland 9–12 men därefter sjunker andelen pojkar som svarat trots att urvalet bestod av lika många pojkar som flickor. Pojkar är ofta mindre svarsbenägna än flickor när det gäller den här typen av enkätundersökningar. Könsskillnaderna vad gäller svarsbenägenheten i åldersgruppen 17–18 år har ökat med cirka 10 procentenheter jämfört med förra datainsamlingen (2018). Det är alltså fler flickor än pojkar som besvarat enkäten, men könsskillnaden ökar med barnets stigande ålder.

2. Hur mycket fyller barnet i år? (%)

Den största andelen svar står 13-åringar för, men åldersfördelningen är relativt jämn.

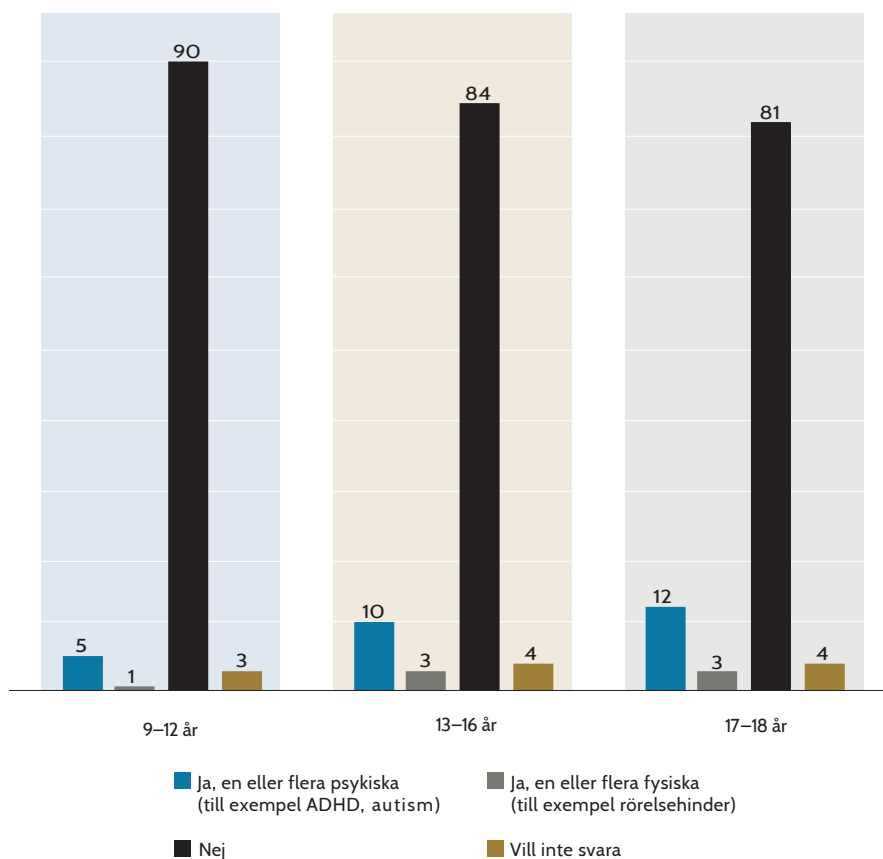

3. Har barnet syskon? (%)

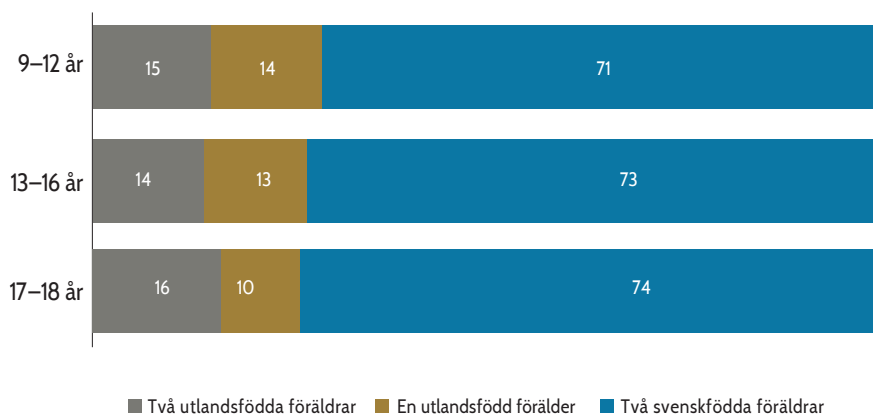
Andelarna som har syskon är i princip desamma i alla åldersgrupper, men det finns skillnader huruvida dessa syskon är äldre eller yngre, eller om man har både och. Förekomsten av äldre syskon har betydelse för medieanvändningen, särskilt bland yngre barn. Äldre syskon introducerar de yngre till medier och gemensam medieanvändning utgör också en umgängesform mellan syskon. Det är dock relativt ovanligt att syskonstatus har något större inflytande på medieanvändningen bland barn och unga i de åldersintervall som behandlas i denna rapport. Syskonstatusen påverkar yngre barn i betydligt högre grad och syskonstatus kommer endast att nämnas i denna rapport där det föreligger betydande skillnader med avseende på denna faktor.

4. Har du en eller flera funktionsnedsättningar? (%)

Barnen svarar själva på frågan om de har någon funktionsnedsättning men 3-4 % i varje åldersgrupp vill inte svara. Andelarna med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar är nästa exakt samma som i *Ungar & medier 2019*. Det är få barn i undersökningen som uppger att de har fysiska funktionsnedsättningar och i åldersintervallet 9-12 är det även sällsynt med psykiska funktionsnedsättningar. Andelen med psykisk funktionsnedsättning är större bland pojkarna (9 %) än flickorna (2 %) bland 9-12. Bland tonåringarna finns däremot inga könsskillnader avseende fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Grupperna med psykiska funktionsnedsättningar i intervallen 13-16 samt 17-18 kommer att särredovisas i de fall där deras användningsmönster eller uppfattningar skiljer sig från genomsnittet. I övrigt är underlaget alltför litet för att sådana särredovisningar ska vara möjliga.

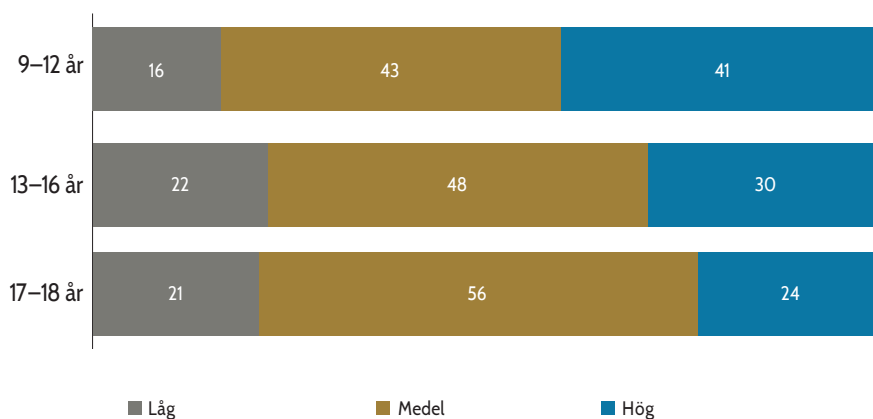
5. Föräldrarnas födelse land (%)

De flesta barn som deltar i undersökningen, nästan tre fjärdedelar, har två svenskfödda föräldrar. Andelarna med två utlandsfödda föräldrar, en utlandsfödd och en svenskfödd eller två svenskfödda är ungefär de samma i alla åldersgrupper.

De allra flesta barn som deltar i undersökningen är födda i Sverige. I åldersintervallen 9-12 och 13-16 är 89 % födda i Sverige och i 17-18 är 87 % födda i Sverige.

6. Föräldrarnas utbildningsnivå (%)

Föräldrarna till de barn som deltar i undersökningen har oftast medelhög till hög utbildningsnivå. Andelen högutbildade föräldrar är störst i det yngsta åldersintervallet. Bland 17-18-åringarna är det nästan lika stor andel med lågutbildade, som högutbildade, föräldrar. I enkätsammanhang är det vanligt att svarsbenägenheten är högre bland högutbildade än bland lågutbildade men i denna undersökning har hög utbildningsnivå bland föräldrarna störst betydelse för de yngsta barnens svarsbenägenhet. Möjligen kan man säga att ju äldre barnen blir och ju mindre inverkan föräldrarna sannolikt

har på om barnen besvarar enkäten eller ej, desto mindre betydelse har hög utbildning bland föräldrarna.

Låg utbildningsnivå betyder här att föräldrarna som högst har tvåårigt yrkesgymnasium eller motsvarande medan hög utbildning innebär längre högskoleutbildningar, inklusive doktorsexamen (baserat på data i det standardiserade SUN 2020-systemet).

7. Hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet (%)

Ålder	Min.	Max.	Medel	Median
9-12	0	1 071 651	202 320	186 709
13-16	0	1 973 817	203 824	186 688
17-18	46 393	1 488 246	205 676	183 249

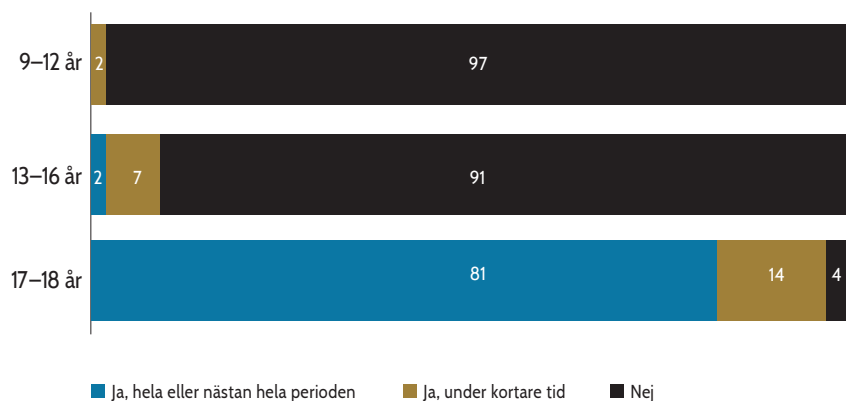
7 b. Sammanräknad förvärvsinkomst, barnets hushåll (CSFVIH, gäller för 2018)

Ålder	Min.	Max.	Medel	Median
9-12	0	6 381 629	834 974	782 321
13-16	0	6 133 741	841 375	799 055
17-18	0	5 612 205	861 972	796 152

Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i barnets hushåll skiljer sig stort mellan de med lägst, respektive högst, inkomst i alla åldersintervall. Men det är endast några få hushåll i varje åldersintervall som har de allra högsta inkomsterna och som därmed drar upp medelvärdena. Medianen i alla åldersintervall ligger på drygt 180 000. I tabell 7b redovisas ett annat mått på hushållets ekonomi, nämligen den sammanräknade förvärvsinkomsten i barnets hushåll. Tabellen visar att medelinkomsten är ungefär densamma i alla åldersgrupper, även om den ökar något med barnets ålder (vilket är rimligt eftersom föräldrar med äldre barn kan förvärvsarbete mer).

I denna datainsamling har vi även inhämtat uppgifter om barnen bor i något av de områden som Polismyndigheten definierat som "utsatt". Av 9-12-åringarna är det knappt 3 % som lever i ett utsatt område och av tonåringarna är det cirka 4 %. Hur stor andel av barnen på populationsnivå som lever i utsatta områden har vi inte uppgift om så om 3-4 % är representativt eller ej vet vi tyvärr inte. Vi kan dock konstatera att det är en mycket liten andel av de barn som deltar i *Ungar & medier 2021* som bor i utsatta områden.

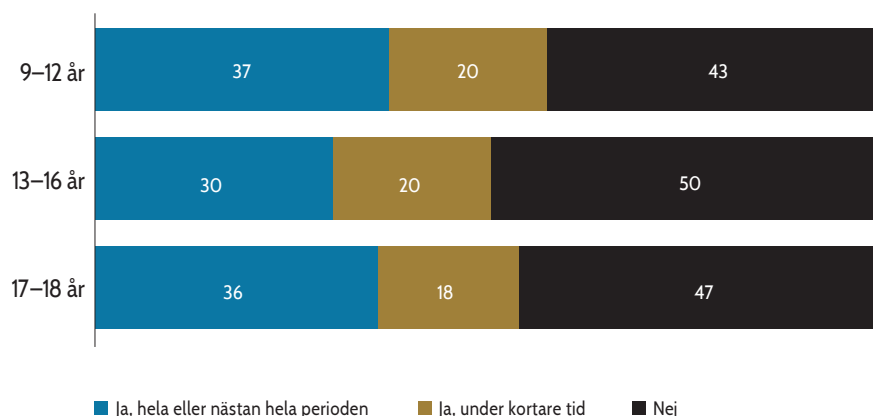
8. Var din skola stängd under Corona-perioden, så att du istället fick undervisning hemma? (%)

Bland de äldsta ungdomarna har nästan alla fått distansundervisning i hemmet under 2020, helt och hållet eller under en kortare period. I de yngre åldersintervallen är det tvärtom få som fått undervisning i hemmet. Detta medför att det är svårt att jämföra medieanvändningen mellan de som haft eller inte haft distansundervisning, eftersom skillnaderna i distansundervisning sammanfaller med åldersskillnader (och ålder har stor betydelse för barns medieanvändning).

En något större andel av 13–16-åringarna med psykiska funktionsnedsättningar har haft distansundervisning under perioden: 16 %.

9. Har någon av dina föräldrar/vårdnadshavare arbetat hemifrån mer än vanligt under Coronaperioden? (%)

Mellan 50–57 % av barnen har haft minst en vårdnadshavare som arbetat mer hemifrån än vanligt under 2020. Andelen med föräldrar som inte alls arbetat hemma mer än vanligt är minst bland de yngsta barnen. Eftersom minst hälften av barnen i varje åldersintervall haft en förälder som arbe-

tat mer än vanligt hemifrån kommer denna fråga att användas som variabel i analyser där det kan tänkas vara av betydelse att göra jämförelser mellan de barn som har haft, och inte har haft, minst en vårdnadshavare som arbetat mer än vanligt hemifrån.

En större andel av vårdnadshavarna till barn med psykiska funktionsnedsättningar i åldern 13–16 har inte arbetat mer än vanligt hemifrån under perioden: 61 %. Bland 17–18-åringarna med psykiska funktionsnedsättningar är det en mindre andel som inte arbetat mer än vanligt hemifrån: 39 %.

Av bakgrundsvariablerna kommer kön och åldersintervall att användas genomgående i resultatredovisningen. Alla enkätfrågor har även analyserats med variabeln psykisk funktionsnedsättning i åldrarna 13–16 och 17–18. Resultaten för barn med psykiska funktionsnedsättningar kommer att beskrivas och ibland särredovisas i diagram där det finns betydelsefulla skillnader mellan dessa barn och genomsnittet. Bakgrundsvariablerna syskonstatus och om föräldrarna arbetat hemma mer än vanligt under pandemin används, och särredovisas, endast för enkätfrågor där dessa bakgrundsvariabler motiverar särskilda analyser. Övriga bakgrundsvariabler kommer inte att beaktas eftersom det skulle bli alltför omfattande för denna rapport.

” En större andel av vårdnadshavarna till barn med psykiska funktionsnedsättningar i åldern 13–16 har inte arbetat mer än vanligt hemifrån.

Innehåll Resultatredovisning

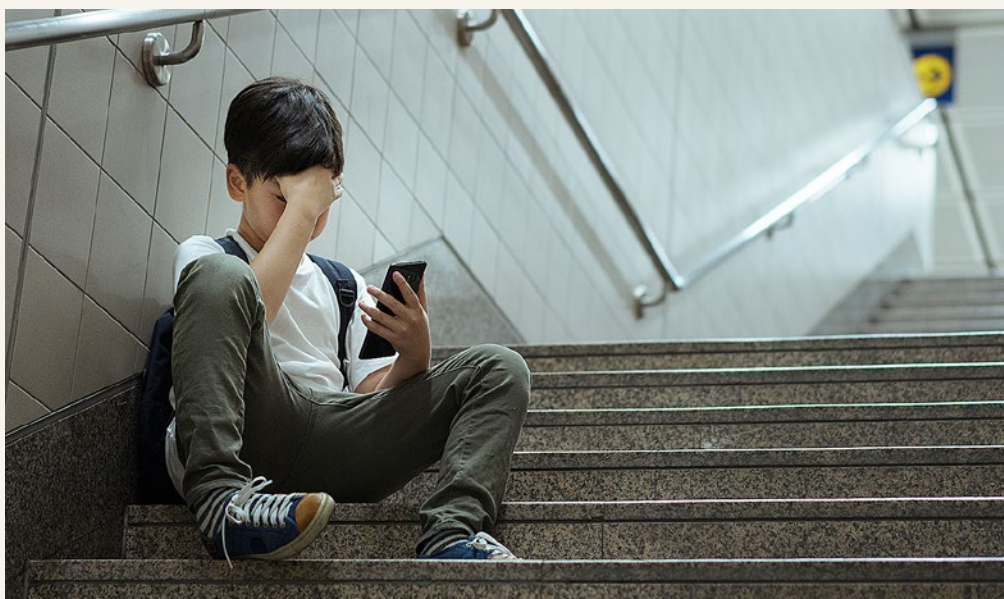

FOTO: SHUTTERSTOCK

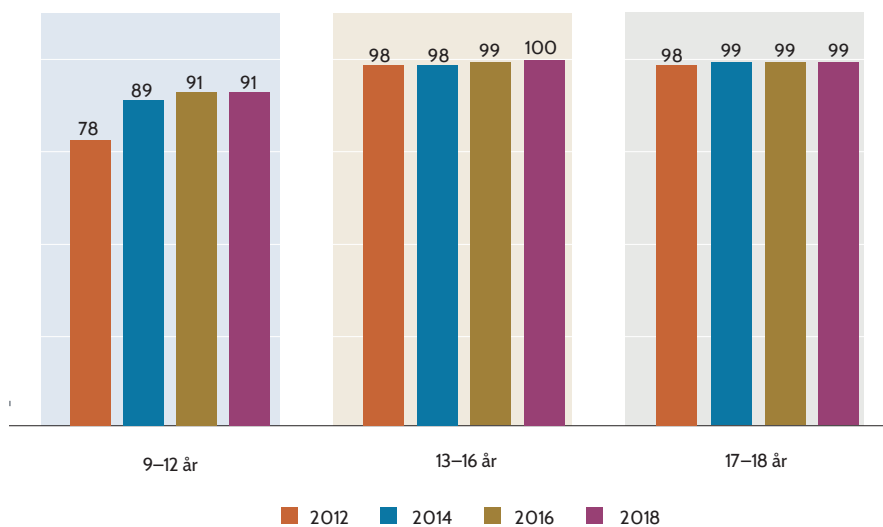
Resultatredovisning	41
10. Har du tillgång till något av följande hemma: en egen surfplatta, egen dator och/eller egen smartphone?	41
11. Hur ofta gör du följande på mobiltelefonen?	42
12. Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du ...?	46
13. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge använder du internet på din fritid:	55
14. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge brukar du på din fritid:	58
15. Brukar du ta del av nyheter?	70
16. Ungefär hur ofta brukar du använda följande källor för att få nyheter och information, till exempel om Corona-viruset, smittans spridning och hur man ska skydda sig?	71
17. Hur mycket litar du på nyheter och information från följande källor och nyhetsförmedlare?	74
18. Har du följt råd och rekommendationer om Corona från influencers eller Youtubers, till exempel köpt något?	76
19. Använder du sociala medier (till exempel Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat, Tiktok)?	77
20. Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du använda följande i sociala medier?	78
21. På sociala medier, har du en öppen profil där vem som helst kan se personlig information om dig?	81
22. Om du har någon öppen profil, visar du följande information där?	82
23. Följer du några kanaler/användare/influencers på Youtube, Twitch eller liknande?	83
24. Vilka kanaler/användare/influencers på Youtube, Twitch eller liknande följer du?	84
25. Under det senaste året, har du sett porr på nätet?	86
26. Under det senaste året, har du på internet eller via mobilen råkat ut för att:	87
27. Om du tänker på vardagar, har din familj regler för:	92
28. Brukar du och dina föräldrar bli osams om:	94
29. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt:	97
30. Hur ofta händer det att din medieanvändning leder till att du inte gör vad du ska till exempel läsläsning, hjälpa till hemma, gå och lägga dig?	108
31. Tror du att din medieanvändning påverkar din sömn?	110

Resultatredovisning

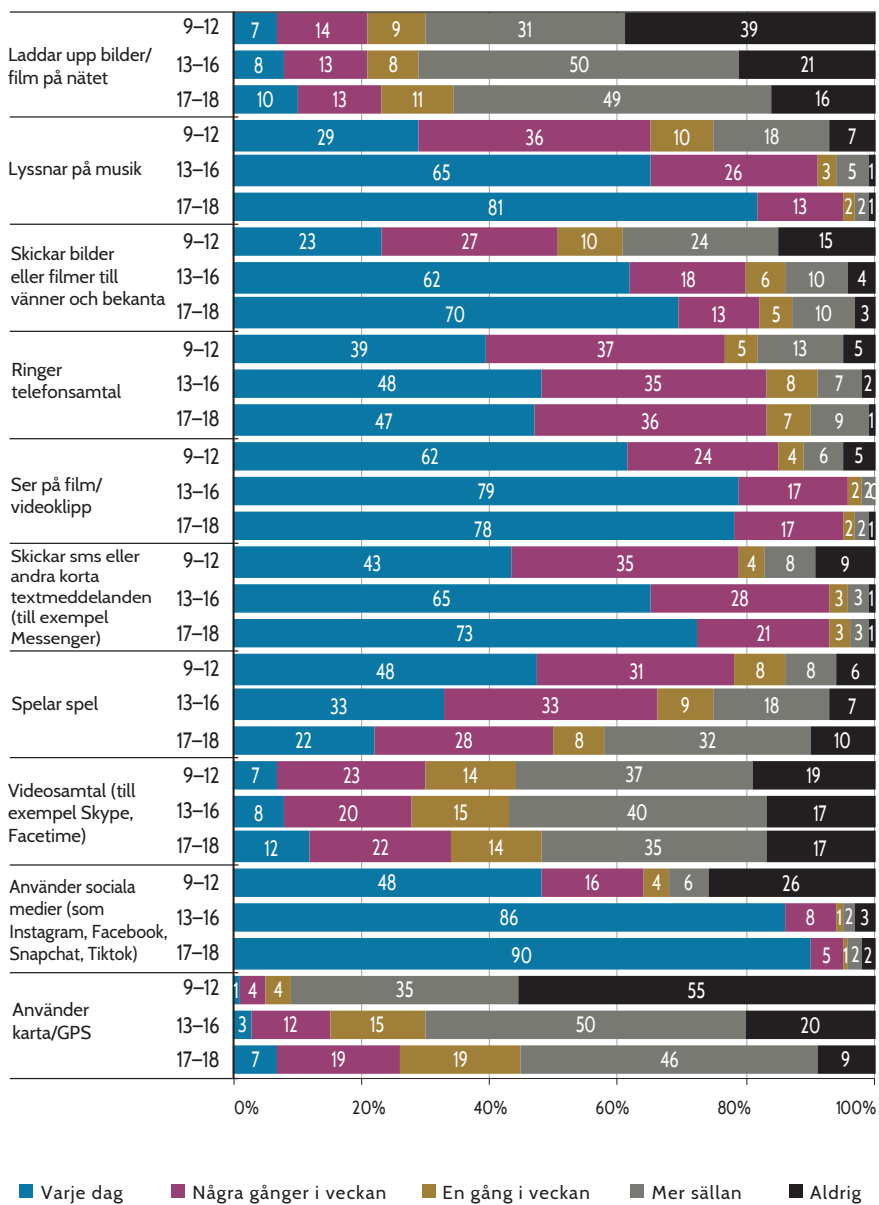
De föregående datainsamlingarna till Ungar & medier har ställt frågor om barnens tillgång till medier och apparater men i årets undersökning har dessa tagits bort (för att begränsa enkätens omfattning). Ungar & medier under 2010-talet har visat att barnens tillgång till internet, tv och digitala apparater som datorer, surfplattor och smartphones är omfattande. Tillgången till internetuppkoppling i hemmet är i princip 100 % och de flesta barn har tillgång till åtminstone en apparat (egen eller delad med andra i hushållet) för att använda internet. År 2018 hade 91 % av barnen i åldern 9–12 en egen surfplatta, dator och/eller egen smartphone. Motsvarande siffror bland tonåringarna är 99–100 %.

10. Har du tillgång till något av följande hemma: en egen surfplatta, egen dator och/eller egen smartphone, 2012–2018 (%)

Från 12 års ålder hade de flesta (97–100 %) en egen smart mobil år 2018. Bland 9-åringarna hade 71 % en egen smart mobil, bland 10-åringarna 85 % och bland 11-åringarna 92 %. Eftersom det inte finns någon anledning att tro att tillgången till digital teknik minskat bland svenska barn sedan 2018 kan man anta att tillgången år 2020 ligger på samma nivå, eller möjligen har ökat bland de yngsta. Mobilanvändningen låg på en mycket hög nivå 2018 i alla åldersgrupper: 89 % i 9–12 och 98–100 % bland tonåringarna. I årets undersökning ställer vi därför inte frågan om de alls använder mobiltelefon utan går direkt på frågor om *hur* de använder mobilen. Nedan följer redovisningen av resultaten 2020.

11. Hur ofta gör du följande på mobiltelefonen? (%)

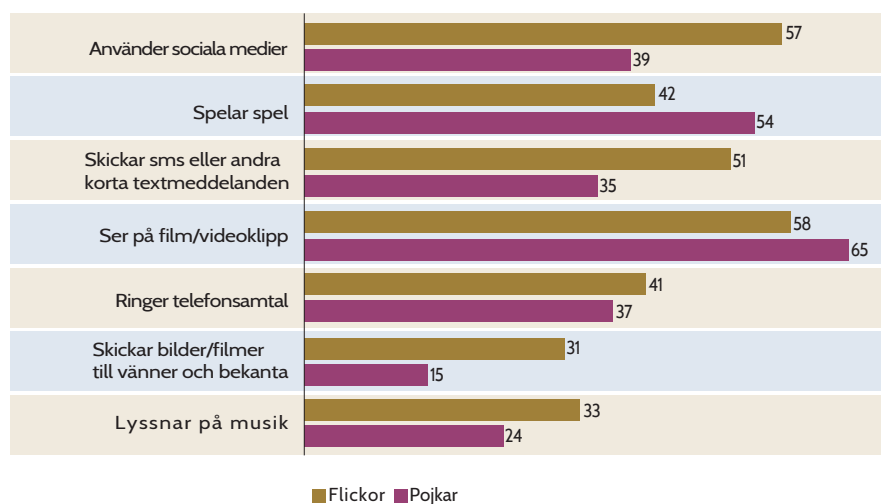
Diagrammet visar att frekvensen för de olika användningsområdena generellt ökar med barnets ålder. Det finns dock undantag, särskilt gällande att spela spel på mobilen, där spelandefrekvensen tvärtom minskar med stigande ålder. I intervallet 9–12 är den vanligaste dagliga aktiviteten att titta på film/videoklipp följt av att spela spel och använda sociala medier. I de båda tonårsgrupperna är användning av sociala medier den vanligaste dagliga aktiviteten. Dessa resultat är i linje med resultaten i *Ungar & medier 2019*, men andelen som använder sociala medier i mobilen har ökat med

9 procentenheter i åldersgruppen 9–12. I denna åldersgrupp har även den *dagliga* användningen av sociala medier förändrats märkbart: en ökning med 13 procentenheter.

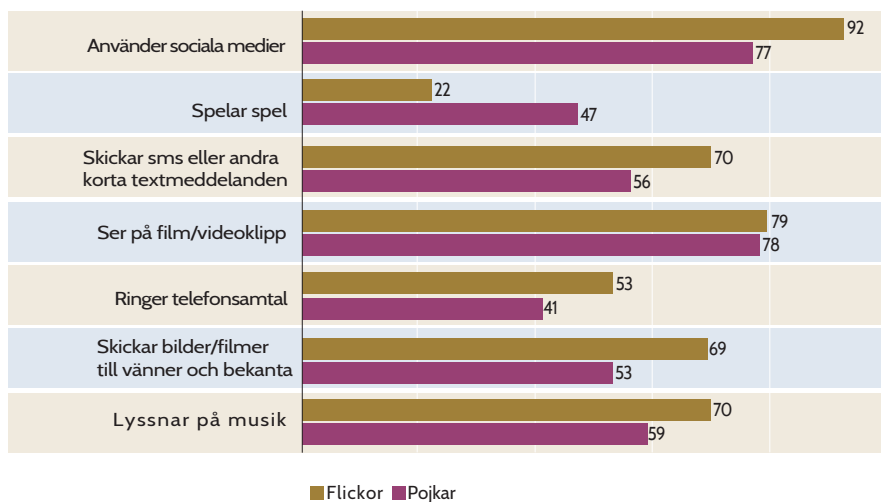
Bland tonåringarna är de vanligaste aktiviteterna, efter att använda sociala medier, att titta på film/videoklipp, lyssna på musik, skicka sms eller andra korta textmeddelanden samt skicka bilder och filmer till vänner och bekanta. Av dessa aktiviteter har den sistnämnda aktiviteten – att skicka bilder och filmer till vänner och bekanta – ökat märkbart sedan 2018: med 10 procentenheter bland 13–16 och 22 procentenheter bland 17–18. Den dagliga visuella kommunikationen mellan vänner och bekanta har således ökat, medan den textbaserade kommunikationen, liksom att ringa samtal, ligger på ungefär samma nivå som 2018. Att ladda upp bilder/filmer på nätet ligger också på samma nivå som 2018.

” Att skicka bilder och filmer till vänner och bekanta har ökat märkbart sedan 2018

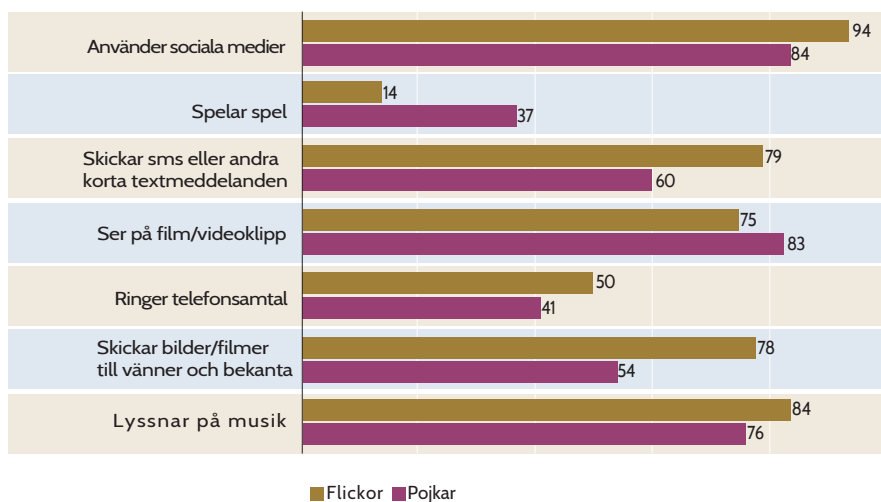
11 b. Gör varje dag på mobilen, kön, 9–12 år (%)

11 c. Gör varje dag på mobilen, kön, 13–16 år (%)

11 d. Gör varje dag på mobilen, kön, 17–18 år (%)

Det finns påtagliga skillnader mellan könen när det gäller mobilanvändningen. I alla åldrar är det högre andelar flickor som uppger att de dagligen skickar sms eller andra korta textmeddelanden, skickar bilder och filmer till vänner och bekanta, ringer telefonsamtal och använder sociala medier. Större andelar av pojkarna i alla åldrar spelar dagligen mobilspel och i åldrarna 9–12 och 17–18 är det större andelar pojkar som dagligen ser på film/videoklipp. Sammantaget är alltså flickorna dagliga användare av fler funktioner på mobilen än pojkarna. Dessa könsskillnader var ungefär desamma 2018.

Samtidigt finns det flera likheter mellan pojkarnas och flickornas mobilanvändning. Att dagligen använda mobilen för sociala medier, skicka sms eller andra korta textmeddelanden samt skicka bilder och filmer till vänner

och bekanta ökar med åldern bland både flickor och pojkar. Även den dagliga musiklyssningen via mobilen ökar med åldern. Samtidigt minskar det dagliga mobilspelandet med åldern bland både flickor och pojkar.

Användningen bland 13–16 med psykiska funktionsnedsättningar är på samma nivå som genomsnittet, eller något över. Exempelvis dagligt spelande på mobilen. 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar laddar något mer frekvent upp bilder/filmer samt lyssnar på musik än genomsnittet, men för övrigt finns inga nämnvärda skillnader. Skillnaderna mellan 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet var större 2018, då barn med psykiska funktionsnedsättningar använde mobilens alla funktioner mer än andra barn i samma ålder.

” Flickorna är dagliga användare av fler funktioner på mobilen än pojkarna.

12. Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du...? (%)

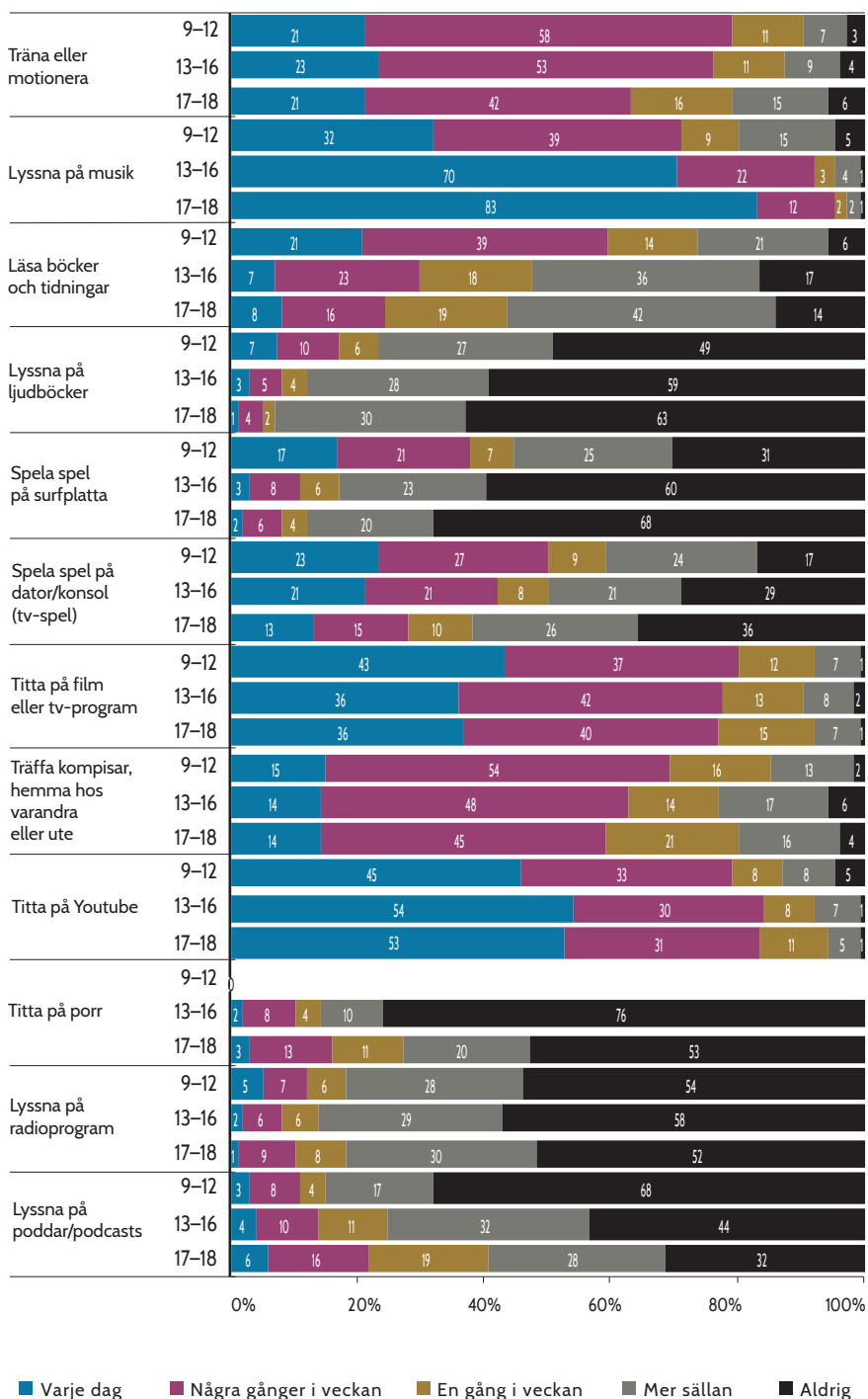
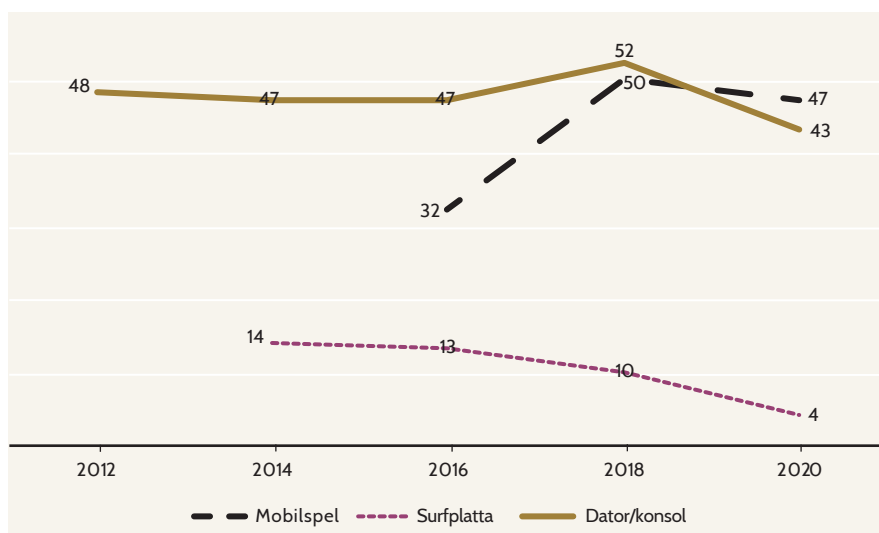

Diagram 11 beskrev hur ofta barnen gör olika saker med mobilen. Diagram 12 beskriver hur ofta barnen på sin fritid ägnar sig åt olika medieaktiviteter, oavsett vilken teknik eller apparat som används, samt hur ofta barnen tränar eller motionerar och träffar kompisar hemma hos varandra eller ute, men inte på nätet. Att lyssna på musik är den vanligaste dagliga aktiviteten bland tonåringarna, och att detta till stor del sker i mobilen framgick av diagram 11. Att titta på klipp på Youtube samt filmer och tv-program är också vanliga dagliga aktiviteter i alla åldrar och även detta sker till stor del i mobilen (se diagram 11).

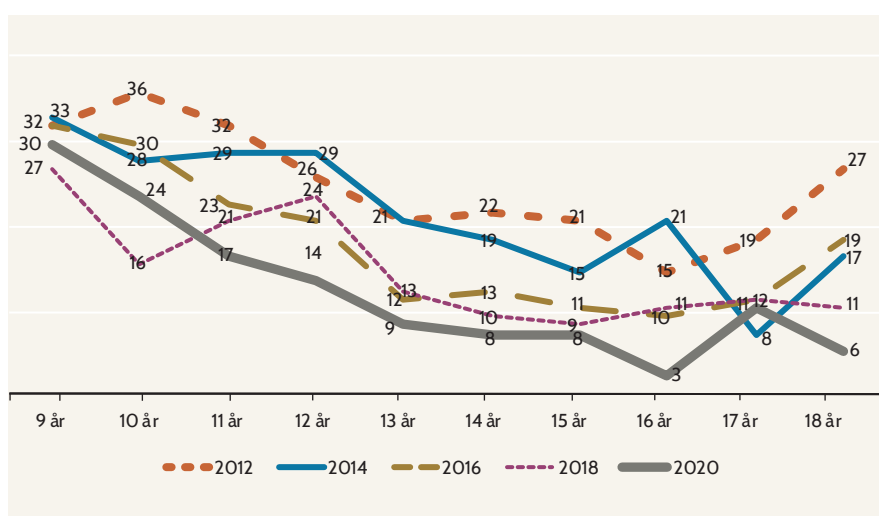
Att spela spel på dator/konsol eller surfplatta är sedan länge populära aktiviteter men frekvensen minskar något bland främst tonåringarna jämfört med 2018. Det *dagliga* spelandet på dator/konsol minskar med fem procentenheter i alla åldersgrupper och samtidigt ökar andelarna som svarar att de *aldrig* spelar spel på dator/konsol med sex procentenheter i 13–16 och nio procentenheter i 17–18. Det är alltså färre tonåringar som spelar spel på dator 2020 än 2018 (både dagligen och totalt) men bland 9–12 finns ingen nämnvärd skillnad gällande det totala antalet datorspelare. Det dagliga spelandet av spel på surfplattor har också minskat något i alla åldrar och andelarna som svarar att de aldrig spelar spel på surfplatta har ökat med sex procentenheter bland 9–12, 19 procentenheter i 13–16 och 11 procentenheter i 17–18. Andelen tonåringar som frekvent spelar surfplattospel har således minskat märkbart. Denna tendens har funnits ända sedan 2014 då det ser ut som att surfplattespelande kulminerade i alla åldersgrupper. År 2014 spelade 27 % av barnen i åldern 9–12 dagligen spel på surfplatta, vilket minskat till 17 % år 2020. I åldern 13–16 spelade 11 % dagligen surfplattospel år 2014, vilket nu minskat till 3 %. I den äldsta gruppen har surfplattospel aldrig varit särskilt omfattande och här ligger nu det dagliga surfplattespelandet på 2 %. Surfplattospel ser alltså ut att ha en något tynande tillvaro. Å andra sidan har spelandet på mobilen ökat under åren (diagram 11). Bland 9–12 har andelen som dagligen spelar spel på mobilen ökat med 5 procentenheter sedan 2018, det vill säga lika mycket som det dagliga dator-/konsolspelandet minskat i åldersgruppen. Bland både pojkar och flickor i 13–16 samt pojkar i 17–18 har det dagliga spelandet på mobilen ökat successivt sedan 2016, men bland de äldsta flickorna finns en liten minskning. Den övergripande tendensen är därmed minskat spel på surfplatta och i viss mån dator/konsol, men ökat spelande på mobilen. Denna förskjutning illustreras i diagram 12 b som beskriver dagligt spelande på olika plattformar bland pojkar 13–16.

” Att lyssna på musik är den vanligaste dagliga aktiviteten bland tonåringarna.

12 b. Spelar spel varje dag på surfplatta, dator/konsol och mobil 2012–2020, pojkar 13–16 (%)²¹

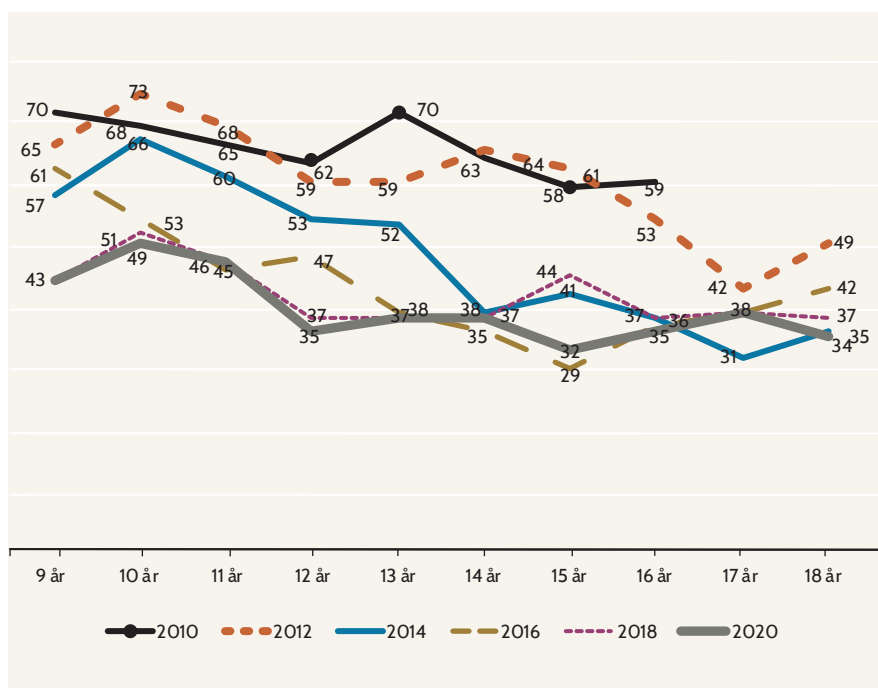
12 c. Läser böcker och/eller tidningar varje dag 2012–2020 (%)

Generellt sjunker den dagliga läsningen ju äldre barnen är och i diagram 12 c framgår att läsandet minskar från år till år under den period som frågan ställts. År 2020 är det bara bland 9- och 10-åringarna som den dagliga läsningen ökat jämfört med 2018, i alla andra åldrar har den minskat. Även andelen barn som anger att de aldrig läser har ökat sedan 2012, dock inte i samma utsträckning.

²¹ Ungar & medier har ställt frågor om dagligt spelande på dator/konsol sedan 2012, på surfplatta sedan 2014 och på mobil sedan 2016. Detta förklarar varför linjerna i diagrammet sträcker sig olika långt tillbaka i tiden.

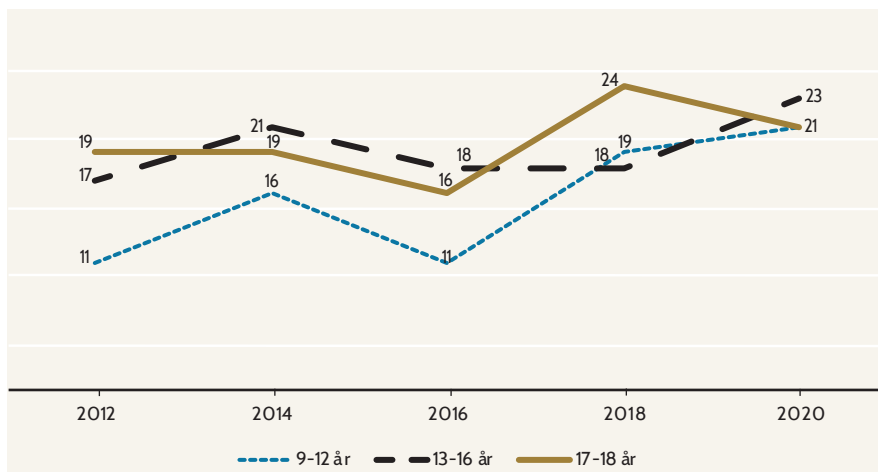
12 d. Tittar på film och/eller tv-program varje dag 2010–2020 (%)

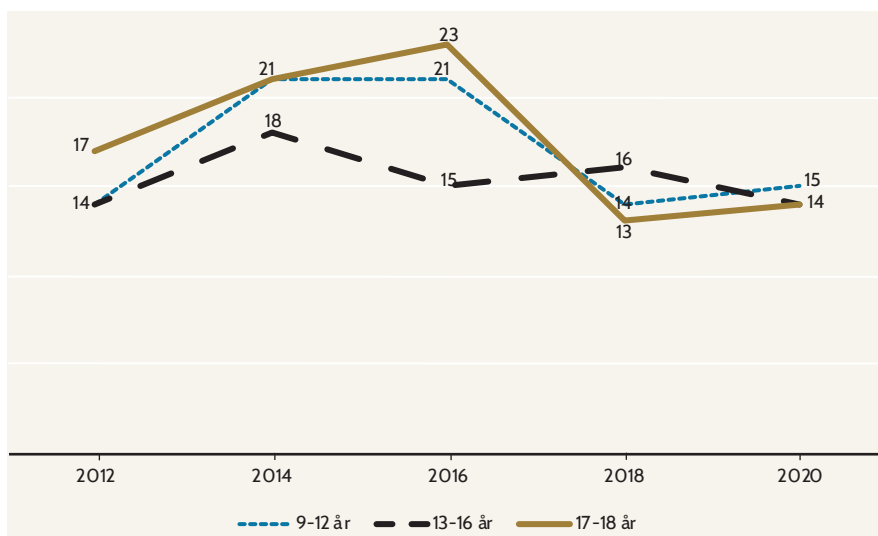
Tittandet på filmer och tv-program var i stort sett oförändrat mellan undersökningarna 2010 och 2012, men har sedan dess minskat i samtliga åldersgrupper fram till 2018. Denna minskning har nu avstannat. Andelarna som dagligen ser på film och/eller tv-program ligger på ungefär samma nivå som 2018 i alla åldrar. Det dagliga tittandet är alltså lägre 2020 än under åren 2010–2012 men den nedåtgående trenden förefaller bruten. (Observera att frågan avser medieinnehållsformerna film och tv-program, inte vilken teknisk plattform barnen tar del av dessa innehåll på.)

Frekvenserna för de två aktiviteter som inte inbegriper medier – träffa kompisar hemma hos varandra eller ute, men inte på nätet, samt träna och motionera – har inte förändrats i någon större utsträckning jämfört med 2018. Andelarna som dagligen tränar eller motionerar har ökat något i åldrarna 9–12 och 13–16 men minskat med tre procentenheter i 17–18. Tittar man tillbaka till 2012 framgår att andelarna som tränar och motionerar dagligen är på ungefär samma nivå år 2020 i 17–18, men har ökat något i de två yngre åldersintervallen (diagram 12 e).

12 e. Tränar eller motionerar varje dag 2012–2020 (%)

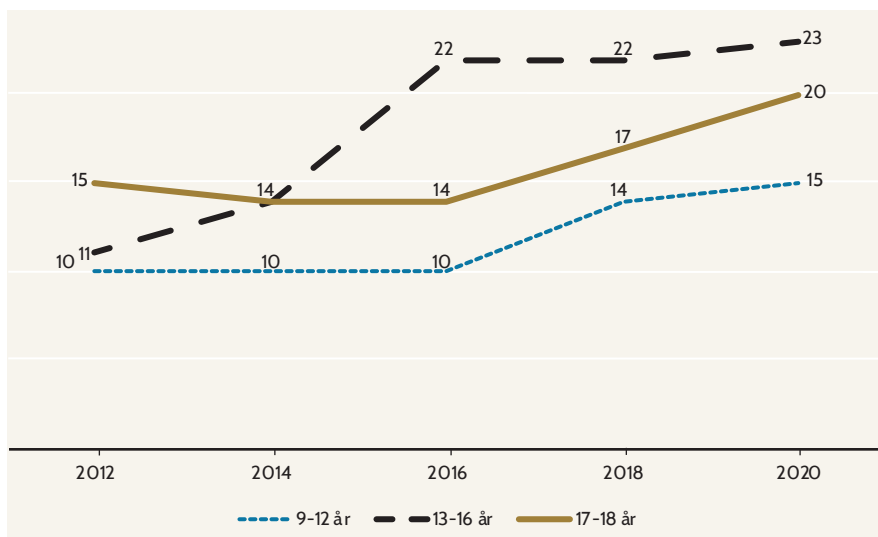

12 f. Träffar kompisar, hemma hos varandra eller ute, varje dag 2012–2020 (%)

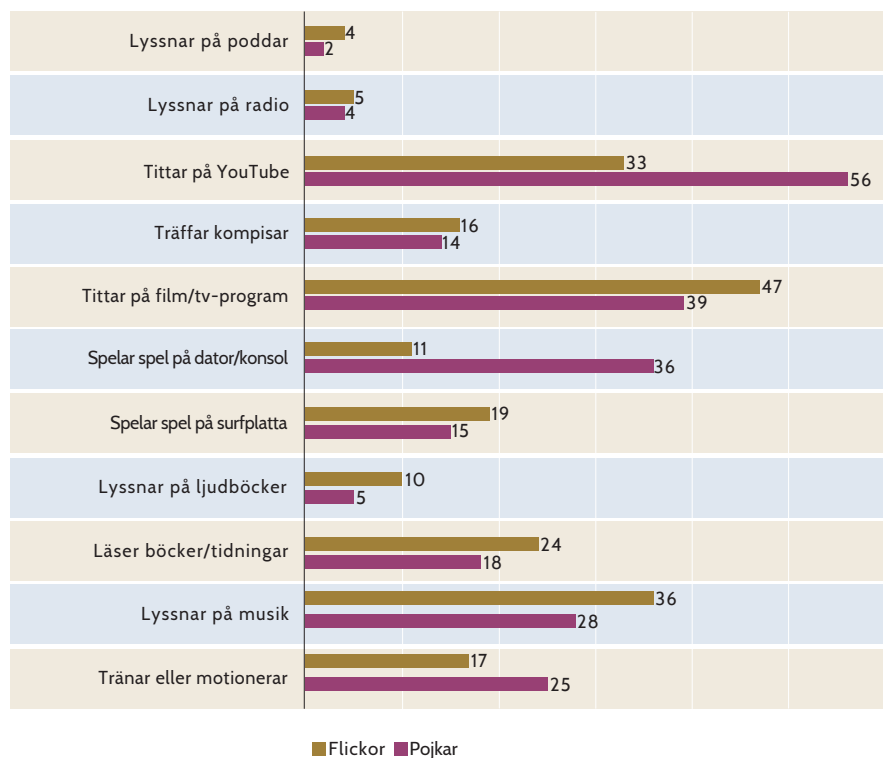
Gällande att träffa kompisar hemma hos varandra eller ute, men inte på nätet, finns det inga nämnvärda skillnader mellan 2018 och 2020. Det fanns en viss ökning från 2012 till 2014 och 2016 men därefter minskade andelarna som dagligen träffar kompisar och är nu tillbaka på 2012 års nivå. Samtidigt har andelarna som sällan eller aldrig träffar kompisar ökat successivt i alla åldersgrupper sedan 2012 (diagram 12 g).

12 g. Träffar sällan eller aldrig kompisar, hemma hos varandra eller ute, 2012–2020 (%)

En hypotes inför denna undersökning var att barnen under 2020 skulle träffa kompisar i lägre grad, och kanske även träna och motionera i lägre grad, än 2018 på grund av de restriktioner kring socialt umgänge (fysiskt) och organiserade fritidsaktiviteter som varit rådande under stora delar av 2020. Förutsättningarna för att delta i exempelvis ungdomsidrott har varit sämre under 2020 men trots detta syns alltså inga förändringar i barnens motionsvanor eller fysiska umgänge med kompisar mellan dessa år. De förändringar som syns är mer långsiktiga.

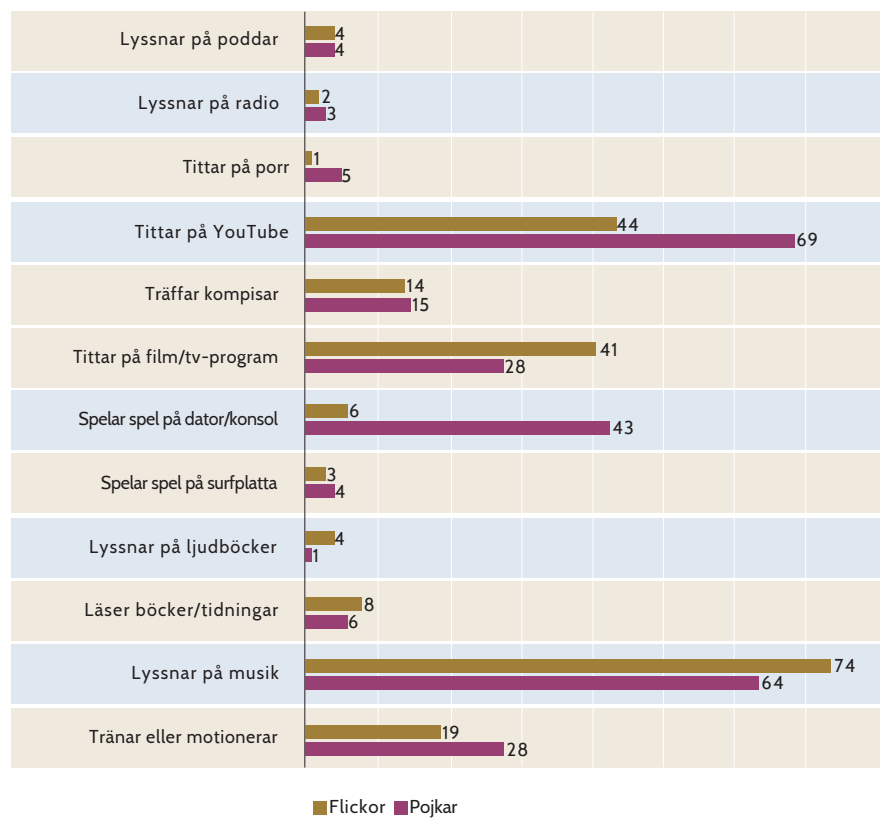
12 h. Gör varje dag, kön, 9–12 år (%)

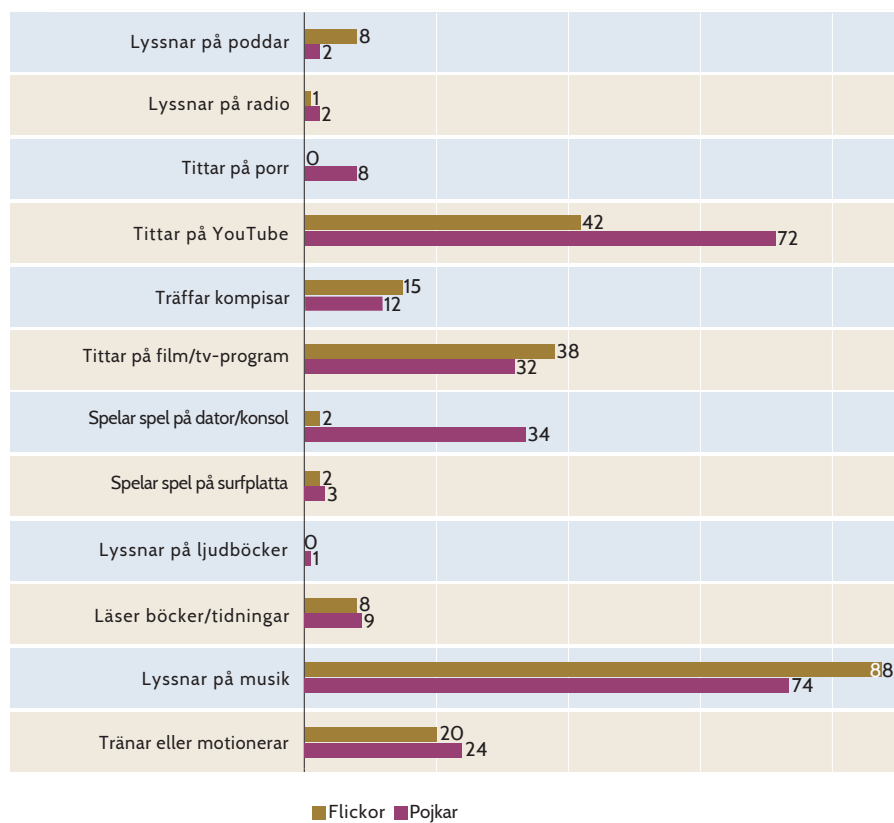
Diagrammet visar att det finns påtagliga könsskillnader när det gäller fritidsaktiviteter, och mönstren är i stort sett desamma som föregående år. Det är betydligt fler pojkar som anger att de spelar spel samt tittar på Youtube varje dag och det är fler flickor som läser böcker och tidningar, lyssnar på musik och tittar på film eller tv-program. Det är även större andelar av pojkarna som dagligen tränar eller motionerar.

Jämför man frekvenserna i diagram 12 h med de i 11 b (gör varje dag på mobilen, kön, 9–12 år) framgår att det är större andelar av barnen som dagligen ägnar sig åt några aktiviteter på mobilen än flera av aktiviteterna som beskrivs i 12 h. Bland pojkarna gäller det särskilt spela spel på mobilen (54 %) och bland flickorna att använda sociala medier på mobilen (57 %).

12 i. Gör varje dag, kön, 13–16 år (%)

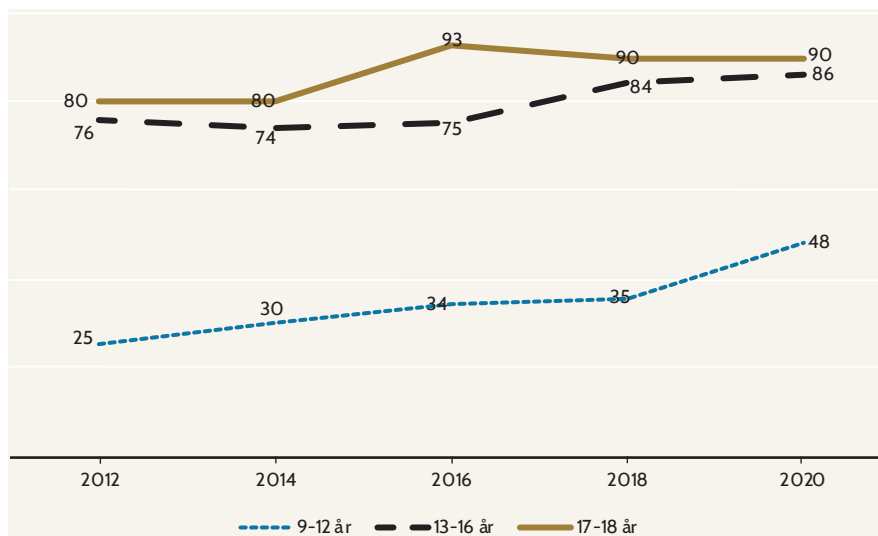
12 j. Gör varje dag, kön, 17–18 år (%)

När barnen kommer upp i tonåren kvarstår de flesta könsskillnaderna och vissa till och med förstärks. I synnerhet skillnaderna gällande datorspel och att dagligen titta på Youtube eller pornografi. Däremot försvinner könsskillnaderna gällande daglig läsning av böcker eller tidningar.

Man kan också notera att den dagliga användningen av sociala medier i mobilen, som beskrevs i diagram 11 b–d, är generellt högre än andra dagliga aktiviteter som beskrivs i diagram 12 h–j. Detta gäller i synnerhet bland flickorna i alla åldersintervall, men även bland tonårspojkarna är den dagliga användningen av sociala medier hög jämfört med flera andra aktiviteter.

12 k. Använder sociala medier varje dag 2012–2020 (%)

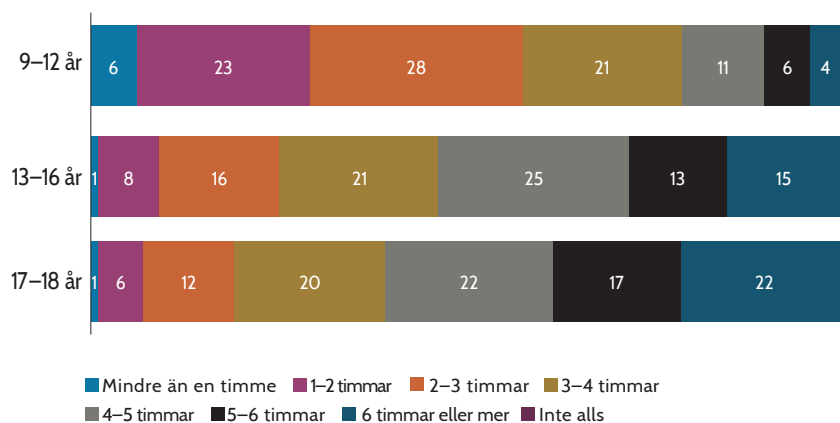

Bland tonåringarna ligger den dagliga användningen av sociala medier på samma höga nivå 2020 som 2018 men bland 9–12 har andelen dagliga användare ökat med 13 procentenheter.

Om man återgår till diagram 12 och jämför resultaten där med barn med psykiska funktionsnedsättningar framträder flera skillnader. 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar läser mer sällan böcker och tidningar, men spelar oftare spel på dator/konsol, tittar oftare på Youtube, lyssnar något oftare på radio och poddar. De träffar kompisar (utanför nätet) i ungefär samma grad som genomsnittet men motionerar eller tränar mindre ofta.

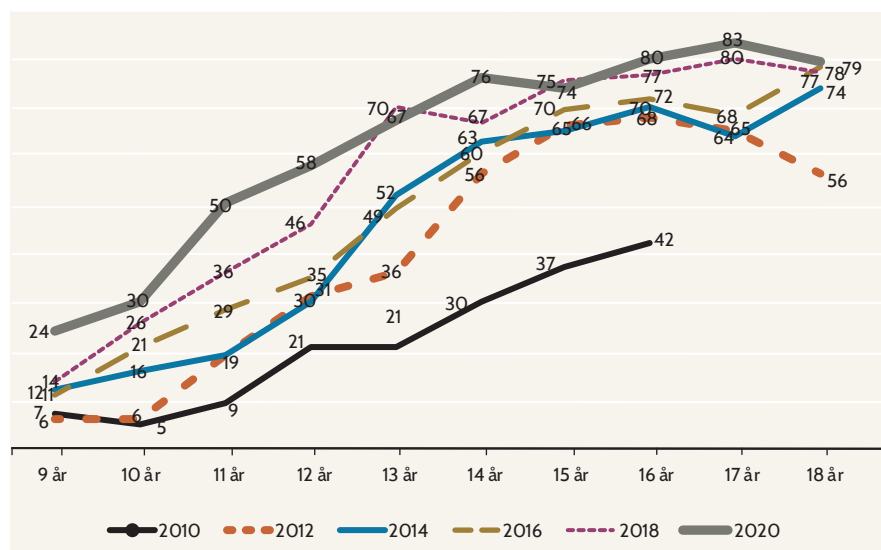
17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar spelar också spel mer frekvent. De lyssnar även på musik samt ljudböcker i något högre grad än genomsnittet. Den största skillnaden gäller dock träning eller motion som de ägnar sig åt i betydligt lägre grad än genomsnittet.

13. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge använder du internet på din fritid: (%)

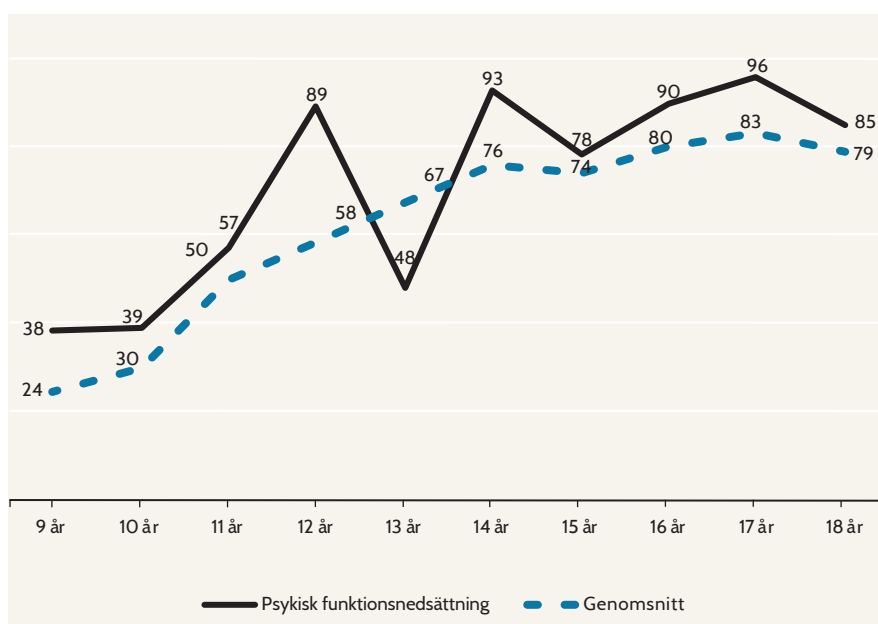
Diagrammet beskriver hur många timmar om dagen som barnen uppskattar att de använder internet på sin fritid. Med tanke på hur många aktiviteter och apparater som är uppkopplade idag kan det vara en ganska svår fråga att svara på, för både barn och vuxna. Trots detta är svaren år 2020 mycket närliggande svaren 2018. I åldersintervallet 13–16 finns inga nämnvärda skillnader alls och även i åldersintervallet 17–18 är skillnaderna små. Bland de yngsta finns däremot en något minskad andel som uppger att de använder internet upp till två timmar om dagen och en ökad andel (10 procentenheter) som uppger att de använder internet 3–4 timmar eller mer. I tidigare undersökningar, till och med datainsamlingen 2016, användes begreppet högkonsumenter för de som använde internet mer än tre timmar en vanlig dag (på sin fritid). Det har aldrig legat någon värdering i begreppet utan det är rent deskriptivt, för att markera mot genomsnittet. Men i takt med att allt fler apparater och aktiviteter förutsätter internet har andelen högkonsumenter ökat successivt till en grad där det inte längre är meningsfullt att använda begreppet, eftersom "högkonsumenterna" är i majoritet. I åldersintervallet 9–12 är de nu 43 %, i 13–16 är de 75 % och i 17–18 81 %. Denna förändring visar i sig hur internet blivit en allt mer integrerad del av barnens vardag.

13 b. Använder internet mer än 3 timmar/dag 2010–2020 (%)

Andelen barn och unga upp till 12 år som använder internet mer än tre timmar per dag på sin fritid fortsätter att öka, medan övriga åldersgrupper ligger på ungefär samma nivå som 2018. Vid 11 års ålder använder hälften av barnen internet mer än tre timmar en vanlig dag 2020. Från 16 års ålder är det nu omkring 80 % som använder internet mer än tre timmar en vanlig dag på sin fritid (i den första Ungar & medier-undersökningen 2005 använde 7 % av 9–12-åringarna och 22 % av 13–16-åringarna internet mer än tre timmar per dag).

13 c. Använder internet mer än 3 timmar/dag 2020 (%)

Det finns inga systematiska skillnader mellan flickor och pojkar. Men barn med psykiska funktionsnedsättningar tenderar att använda internet i högre grad än genomsnittet (undantaget 13-åringarna i denna undersöknings urval). Denna tendens fanns även 2018.

14. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge brukar du på din fritid: (%)

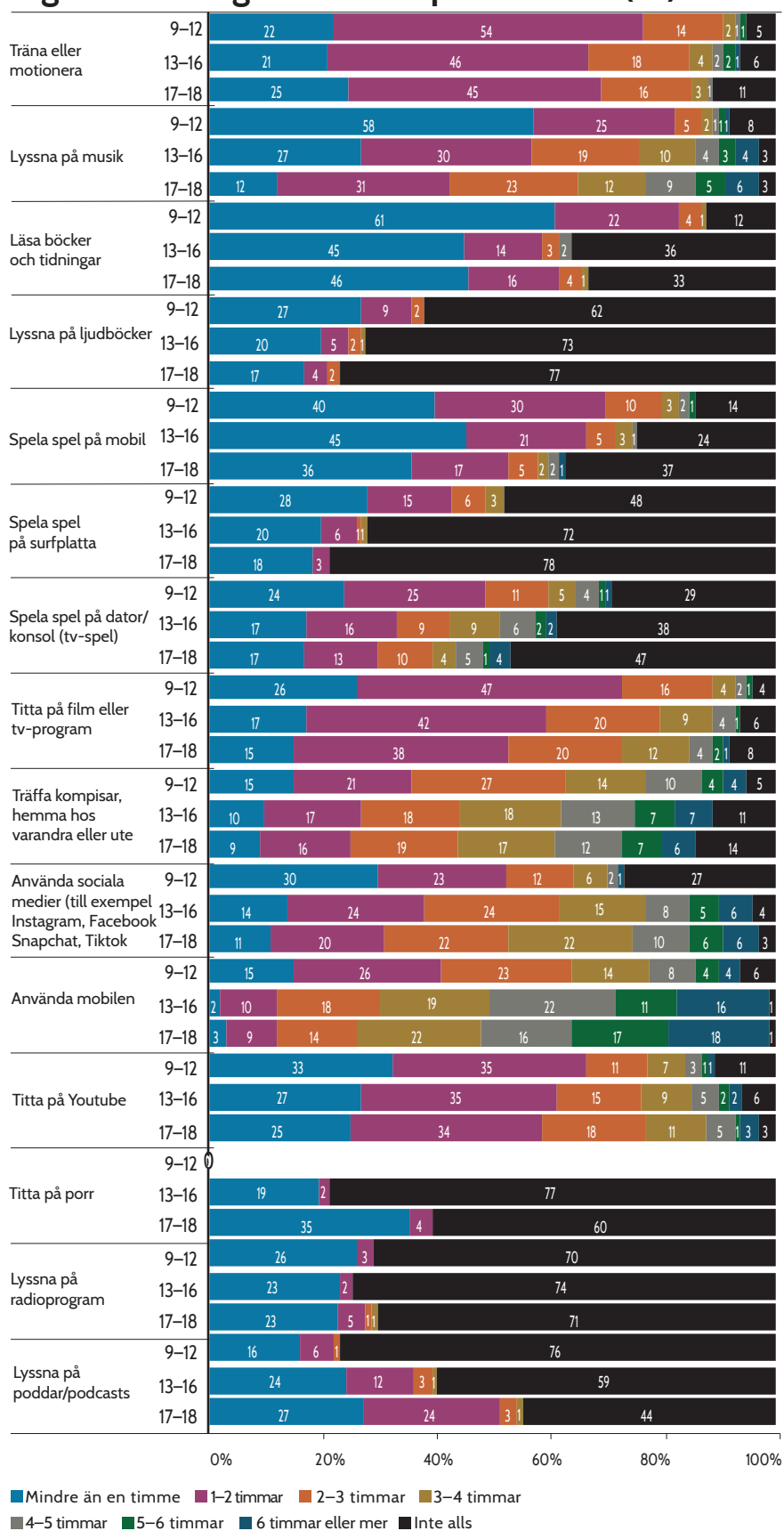

Diagram 14 beskriver omfattningen av medieanvändningen samt två icke medierelaterade aktiviteter i syfte att ge en samlad bild av vad barnen ägnar tid åt under sin fritid. Det bör påpekas att flera av dessa aktiviteter kan äga rum samtidigt och att det därför inte är möjligt att addera siffrorna för att få en bild av hur lång tid den totala mediekonsumtionen tar i anspråk. T.ex. kan spelande, musiklyssning och användning av sociala medier ske samtidigt. Givetvis kan även medieaktiviteter och icke medierelaterade aktiviteter ske samtidigt, t.ex. träna, träffa kompisar (fysiskt) och lyssna på musik i mobilen. Digitaliseringen av allt fler medieformer och att många medieaktiviteter sker i den mobila, smarta telefonen har fört med sig att det blir allt mer komplicerat att avgränsa och definiera olika medier samt mäta medieanvändning på ett rättvisande sätt. Medieaktiviteterna flyter ihop med varandra och med andra aktiviteter i det vardagliga livet.

Generellt ägnar barnen år 2020 förhållandevis mycket tid åt mobilen, sociala medier, musik, Youtube, film och tv-program samt kompisar – och förhållandevis lite tid åt böcker och tidningar, ljudböcker, radio samt poddar. Detta är samma mönster som 2018, men vissa förändringar kan skönjas.

I anslutning till frågan om *hur ofta* barnen brukar ägna sig åt olika aktiviteter påpekades att barnen varken tränar och motionerar eller träffar kompisar mer sällan än 2018, trots pandemirestriktioner. Inte heller när man beaktar *hur mycket tid* barnen ägnar åt dessa aktiviteter en vanlig dag syns någon minskning. De som tränar mindre än en timme har blivit något färre under 2020 medan de som tränar 1–2 timmar per dag har blivit något fler i 9–12 och 17–18. I intervallet 13–16 finns ingen förändring.

I åldern 9–12 är det något färre som svarar att de inte läser alls eller inte lyssnar på ljudböcker jämfört med 2018. Även bland 17–18 är det något färre som uppger att de inte lyssnar på ljudböcker (men de som lyssnar gör det oftast mindre än en timme).

Andelarna i 9–12 och 13–16 som uppger att de spelar mobilspel 1–2 timmar ökar med fem procentenheter medan de som spelar mobilspel mindre än en timme minskar något. I 17–18 minskar andelarna som spelar mobilspel generellt. I diagram 12 visades att spelandet på surfplattor (hur ofta) minskar i alla åldersgrupper och det bekräftas i diagram 14. Det finns inga tecken på att de som spelar 2020 spelar fler timmar än 2018. Vad gäller spel på dator/konsol är det bara i 9–12 det finns en liten ökning (fem procentenheter) av de som spelar 1–2 timmar men i övriga åldersgrupper är det snarare en minskning av spelandet. I 17–18 är det åtta procentenheter fler än 2018 som uppger att de inte alls spelar spel på dator/konsol (samma som i diagram 12).

I 9–12 ökar andelarna som tittar på film eller tv-program 1–2 timmar eller 2–3 timmar medan andelen som tittar mindre än en timme minskar med åtta procentenheter. Bland tonåringarna finns det däremot inga nämnvärda skillnader gentemot 2018.

I 9–12 har andelen som svarar att de inte använder sociala medier mins-

” Spelande, musiklyssning och användning av sociala medier kan ske samtidigt.

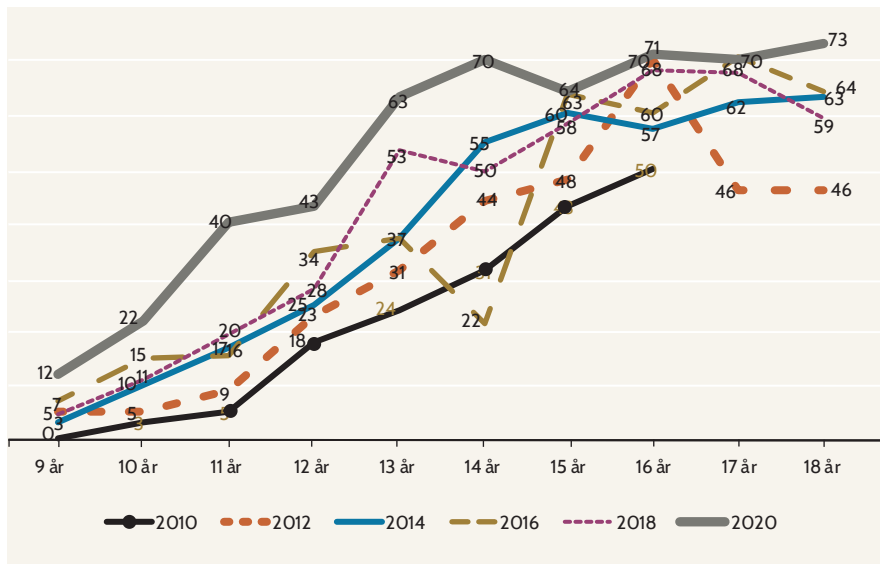
kat med 12 procentenheter. Även andelen som bara använder sociala medier mindre än en timme har minskat (med nio procentenheter) medan andelarna som använder sociala medier 1–2 timmar eller 2–3 timmar om dagen har ökat. Även bland tonåringarna minskar andelarna som använder sociala medier i mer begränsad omfattning medan andelarna som använder sociala medier fler timmar ökar: bland 13–16 minskar andelen som använder sociala medier mindre än en timme om dagen med sex procentenheter medan de som använder sociala medier 2–3 timmar eller 3–4 timmar om dagen ökar något. Bland 17–18-åringarna minskar andelen som använder sociala medier 1–2 timmar med åtta procentenheter medan de som använder sociala medier 3–4 timmar eller mer ökar.

Vad gäller mobilanvändningen kan man generellt säga att de som använder mobilen upp till två timmar en vanlig dag blir färre medan de som använder mobilen mer än så blir fler. I 9–12 minskar andelen som använder mobilen mindre än en timme med 11 procentenheter. Andelarna som använder mobilen 2–3 timmar eller 3–4 timmar ökar istället. Även bland 13–16 minskar andelarna som använder mobilen färre timmar medan andelen som använder mobilen 4–5 timmar om dagen ökar med 11 procentenheter. I 17–18 är mönstret likartat, då andelen som använder mobilen upp till tre timmar en vanlig dag minskar med nio procentenheter medan andelarna som använder mobilen 3–4 timmar eller 5–6 timmar ökar.

Frågan om Youtube har reviderats något från föregående år, då den löd ”titta på klipp på t.ex. Youtube”, vilket innebär att resultaten inte är helt jämförbara. Resultaten är ändå snarlika. I åldrarna 13–16 och 17–18 minskar andelarna som tittar 2–3 timmar med cirka fem procentenheter medan de som tittar mindre än en timme ökar, men denna skillnad kan bero på att frågan nu bara gäller Youtube och inte klipp på andra kanaler (såsom Twitch).

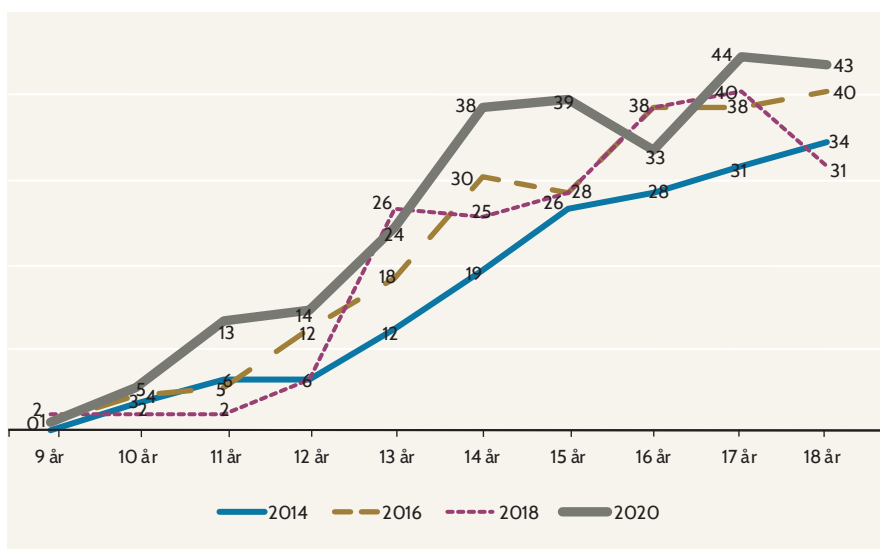
Som tidigare nämnts är begreppet högkonsumenter, som beteckning på de som använder internet mer än tre timmar en vanlig dag, inaktuellt eftersom andelen högkonsumenter avseende internet från 11 års ålder utgör hälften eller mer än hälften av användarna (diagram 13 b). Diagram 14 visar att det inte heller är jämförelsevis ”högt” att använda mobilen och sociala medier mer än tre timmar en vanlig dag, men det kan likväl vara illustrativt att urskilja andelarna som använder olika medier eller apparater mer än tre timmar per dag för att beskriva förändringar över tid.

14 b. Använder mobilen mer än 3 timmar/dag 2010–2020 (%)

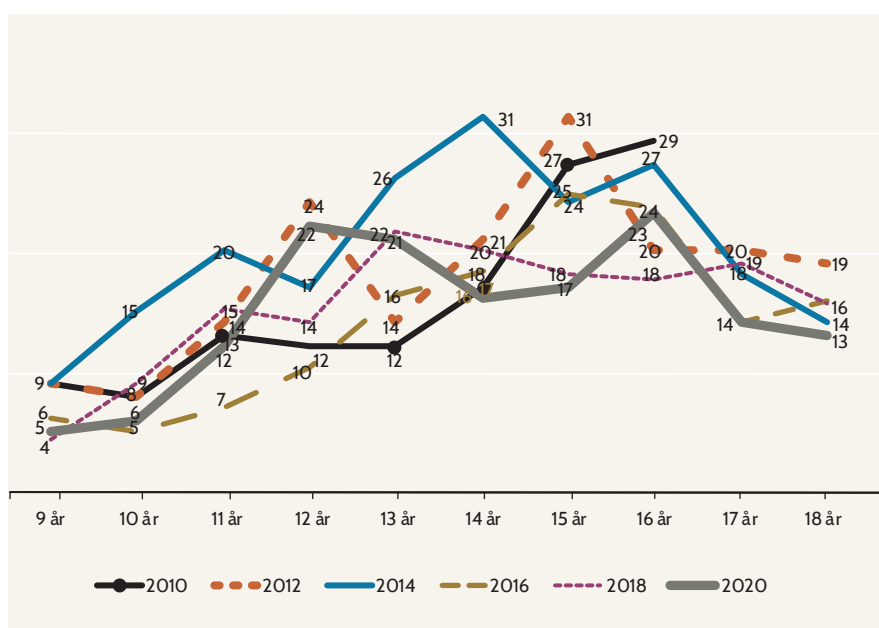
Andelarna som använder mobilen mer än tre timmar en vanlig dag har ökat successivt sedan 2010 och ligger år 2020 på sin högsta nivå i alla åldrar sedan mätningarna började. Jämförs användningen 2018 med 2020 är det bland barn upp till 14 år som de största förändringarna finns. Bland 14-åringarna ökar andelen som använder mobilen mer än tre timmar per dag med 20 procentenheter. Bland barn som är 15 år eller äldre är förändringarna mindre.

14 c. Använder sociala medier mer än 3 timmar/dag 2014–2020 (%)

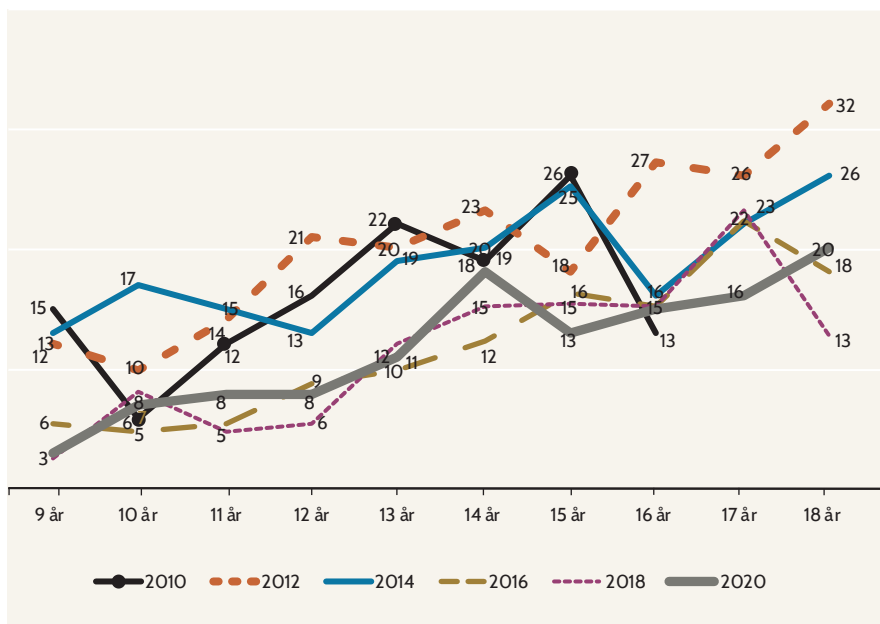
Andelarna som använder sociala medier mer än tre timmar en vanlig dag ökar med stigande ålder. Från 11 års ålder har andelarna som använder sociala medier mer än tre timmar per dag ökat successivt sedan mätningen 2014 och i några åldrar är andelarna nu större än i någon av de föregående mätningarna: 11–12, 14–15 och 17–18. Bland 17–18-åringarna är det nu drygt 40 % som använder sociala medier mer än tre timmar per dag.

14 d. Spelar datorspel/tv-spel mer än 3 timmar/dag 2012–2018 (%)

Utvecklingen av spelandet har varit ganska varierande under åren. Medan det kunde iakttas en svag ökning av andelen högkonsumenter mellan 2012 och 2014 sjönk den påtagligt till 2016 för att sedan öka något bland 10–14-åringar och minska bland 15–16-åringar. När det gäller hur andelen högkonsumenter utvecklas med barnens ålder kulminerar spelandet alla undersökta år mellan 13 och 16 års ålder. År 2018 kulminerade spelandet vid 13 års ålder, år 2020 återfinns de högsta andelarna vid 16, 12 och 13 års ålder. Samtidigt kan man notera att andelarna som spelar mer än tre timmar per dag är på samma eller lägre nivå än i tidigare undersökningar i alla åldrar. Särskilt i 17–18-årsåldern ligger spelandet på en förhållandevis låg nivå 2020 (vilket delvis förklaras av en större andel flickor bland respondenterna i åldern 17–18, då flickor spelar mindre än pojkar).

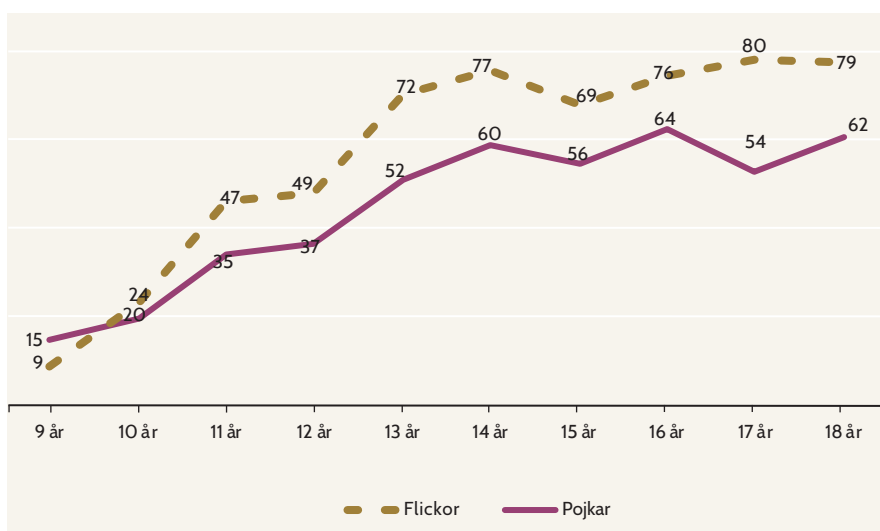
14 e. Tittar på film/tv mer än 3 timmar/dag 2010–2018 (%)

Andelarna som tittar på film och tv-program mer än tre timmar en vanlig dag är i alla åldrar lägre än under åren 2010–2014. I åldrarna 15–17 år andelarna som tittar mer än tre timmar lägre än något annat år, men bland 18-åringarna ökar andelarna något jämfört med 2018.

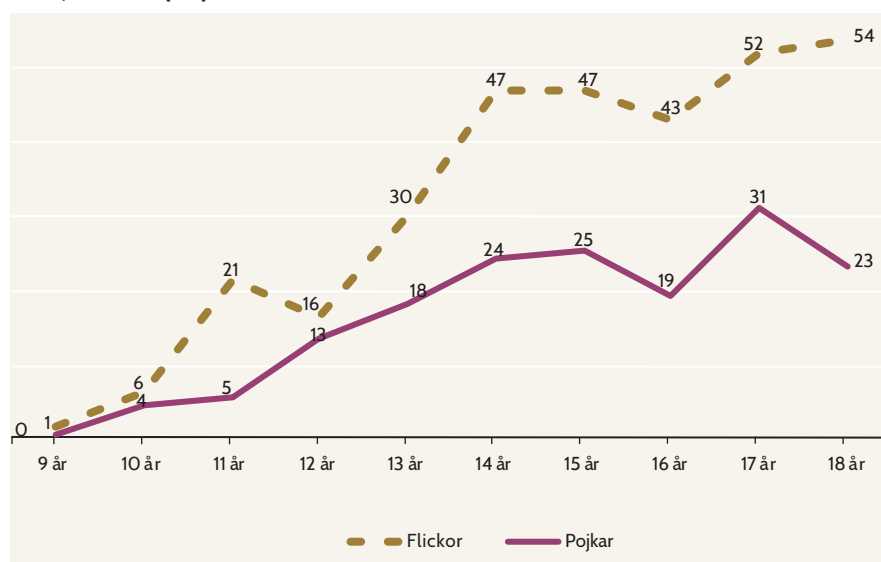
Mobiltelefon, sociala medier, datorspel samt filmer och tv-program används således i förhållandevis hög grad av barn och unga under en vanlig dag. Men de används inte i samma grad av alla och gällande vissa medier är det stor skillnad mellan pojkar och flickor.

14 f. Använder mobil mer än 3 timmar/dag, kön, 2020 (%)

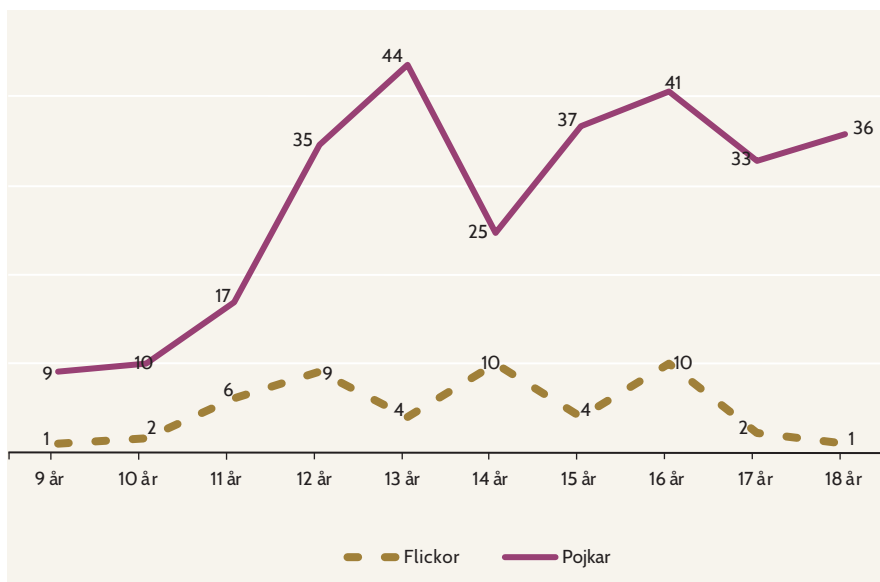
Liksom under tidigare år använder flickor från 10 års ålder konsekvent mer tid åt mobilanvändning än vad pojkar gör. Jämfört med 2018 ökar andelen flickor som använder mobilen mer än tre timmar per dag i åldrarna 9–12 samt bland 14-åringarna och 17–18-åringarna. Bland 14-åriga flickor är ökningen 16 procentenheter och bland 17–18-åringarna cirka 10 procentenheter. För pojkarnas del har användningen ökat markant i alla åldrar, förutom bland 17-åringar. Bland 9-åriga pojkar har andelen som använder mobilen mer än tre timmar per dag ökat med 12 procentenheter och bland 14-åriga pojkar med hela 25 procentenheter. Mobilanvändningen har alltså ökat bland både flickor och pojkar, särskilt i yngre åldrar och bland 14-åringarna.

14 g. Använder sociala medier mer än 3 timmar/dag, kön, 2020 (%)

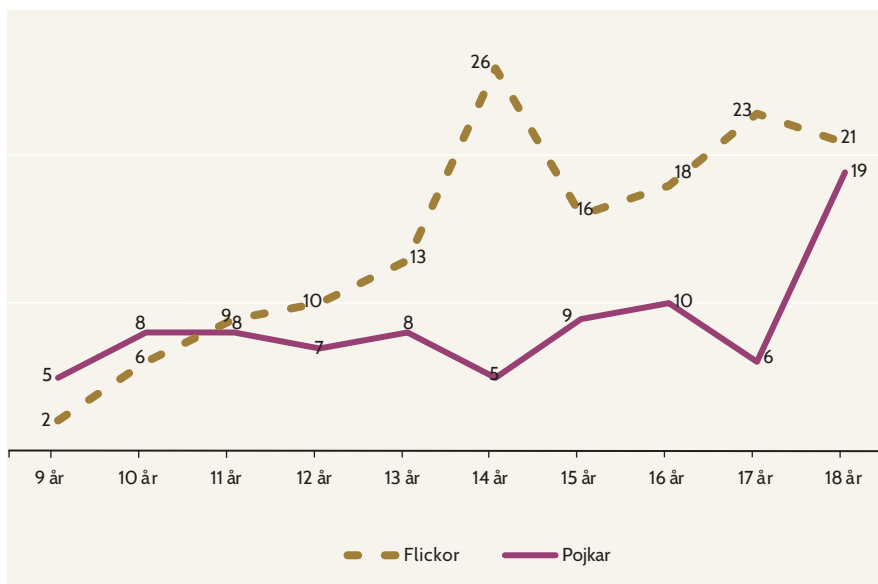
Flickor ägnar konsekvent mer tid åt sociala medier än vad pojkar gör och könsskillnaden är nu som störst i 18-årsåldern. Jämfört med 2018 ökar andelarna flickor som använder sociala medier mer än tre timmar en vanlig dag i åldrarna 11–12 samt bland de flickor som är 14 år eller äldre. Från 14 års ålder är andelarna som använder sociala medier mer än tre timmar över 40 %, eller över 50 % i åldern 17–18. Det är första gången i Ungar & medier som mer än hälften av flickorna är ”höganvändare” av sociala medier. Bland pojkarna ökar andelarna som använder sociala medier mer än tre timmar i åldern 10–15, men där efter ligger användningen på samma nivå som 2018 eller något lägre. Den ökade användningen av sociala medier bland flickor i gymnasieåldern skulle kunna vara en följd av pandemin och distansundervisningen då man inte haft samma möjlighet som förr att träffas fysiskt. Varför inte samma ökning syns bland pojkarna i gymnasieåldern, som också haft distansundervisning, går dock inte att besvara inom ramarna för denna undersökning.

14 h. Spelar datorspel/tv-spel mer än 3 timmar/dag, kön, 2020 (%)

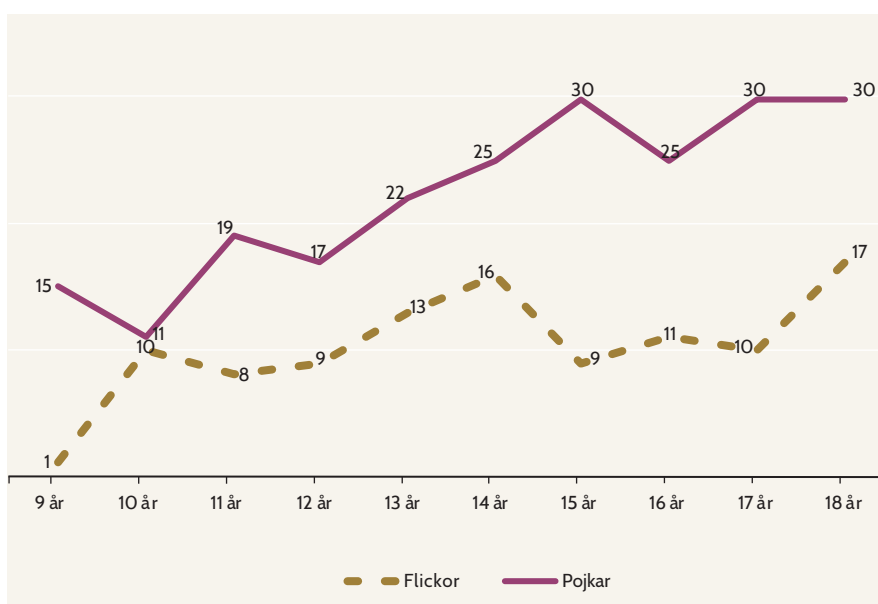
Andelen höganvändare av dator/tv-spel är konsekvent större bland pojkar än bland flickor, på samma sätt som i tidigare studier. Flickornas spelande ligger på samma nivåer som 2018 men bland pojkarna syns några förändringar. Andelarna som spelar mer än tre timmar per dag minskar i åldern 10–11 men ökar i åldern 12–13 samt 18. Att 18-åriga pojkar spelar mer 2020 än 2018 skulle kunna bero på pandemin, med distansundervisning och allmänna restriktioner som begränsat möjligheterna till andra aktiviteter. Å andra sidan var andelen 18-åriga pojkar som spelade mer än tre timmar per dag ovanligt låg 2018 så man kan lika gärna beskriva 2020 års resultat som en återgång till tidigare års nivå. Tittar man på pojkarnas spelande över en lite längre period framgår att andelen höganvändare av datorspel var högre 2014 än 2020 i alla åldrar, undantaget 12-åringar.

14 i. Tittar på film/tv-program mer än 3 timmar/dag, kön, 2020 (%)

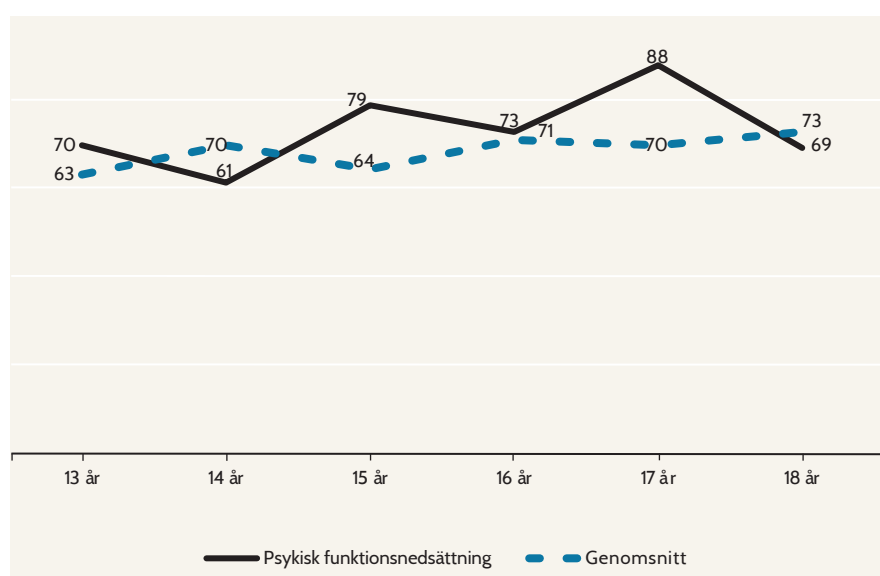
Flickor tittar konsekvent mer på filmer och tv-program än pojkar från ungefär 12 års ålder. Jämfört med 2018 finns en liten ökning av andelarna höganvändare bland 17–18-åriga flickor och 18-åriga pojkar, vilket skulle kunna vara en konsekvens av pandemin och mer tid i hemmet. Bland flickorna var dock andelarna som tittade mer än tre timmar per dag något högre 2016 än både 2018 och 2020.

14 j. Tittar på Youtube mer än 3 timmar/dag, kön, 2020 (%)

Tvärtemot film- och tv-tittande är det pojkar som konsekvent tittar mer än flickor på Youtube. Från 13 års ålder tittar 25–30 % av pojkarna mer än tre timmar per dag på Youtube, vilket är betydligt mer än de tittar på film och tv-program. Flickor ägnar ungefär lika mycket tid åt Youtube som film och tv-program fram till 14 års ålder då film- och tv-tittandet ökar. (Eftersom frågan omformulerats sedan 2018 går resultatet inte att jämföra exakt med tidigare undersökningar.)

14 k. Använder mobilen mer än 3 timmar/dag 2020, barn med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet (%)

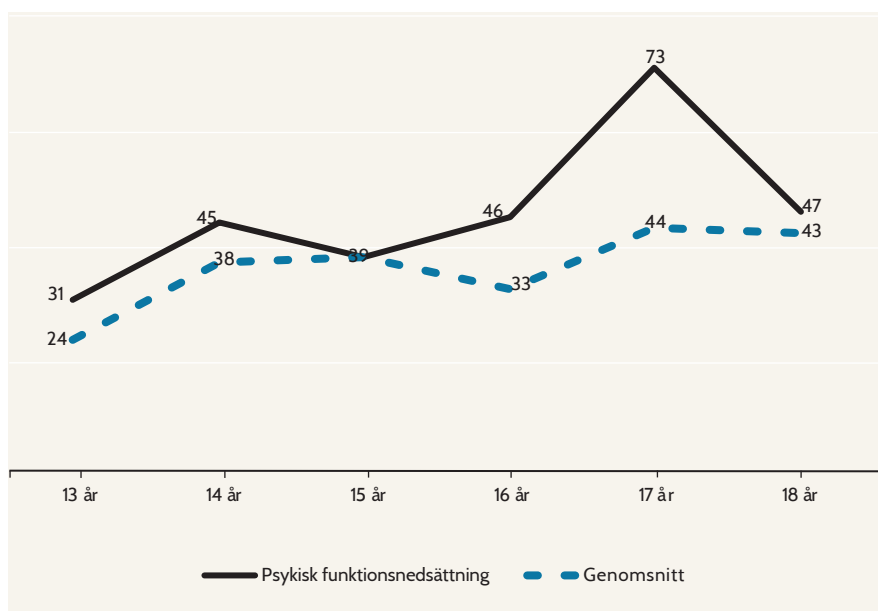
Vad gäller tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar beskrivs i diagram 13 c att de tenderar att ägna fler timmar om dagen på nätet än andra barn. I åldern 15–17 tenderar de även att använda mobilen fler timmar, vilket också var fallet 2018.

Bland 13–16 med psykiska funktionsnedsättningar är det en större andel som svarar att de inte alls läser böcker och tidningar en vanlig dag (48 % jämfört med 36 %). Å andra sidan lyssnar de i högre grad på ljudböcker (1–2 timmar per dag) och radioprogram (mindre än en timme) än genomsnittet. 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar ägnar också mer av sin fritid åt att spela spel på mobil, surfplatta och dator/konsol. Andelarna som mer än tre timmar per dag spelar datorspel, använder sociala medier och tittar på Youtube är något större bland barnen med psykiska funktionsnedsättningar. Det är lägre andelar bland barnen med psykiska funktionsnedsättningar som svarar att de inte alls tittar på pornografi (69 % jämfört med 77 %).

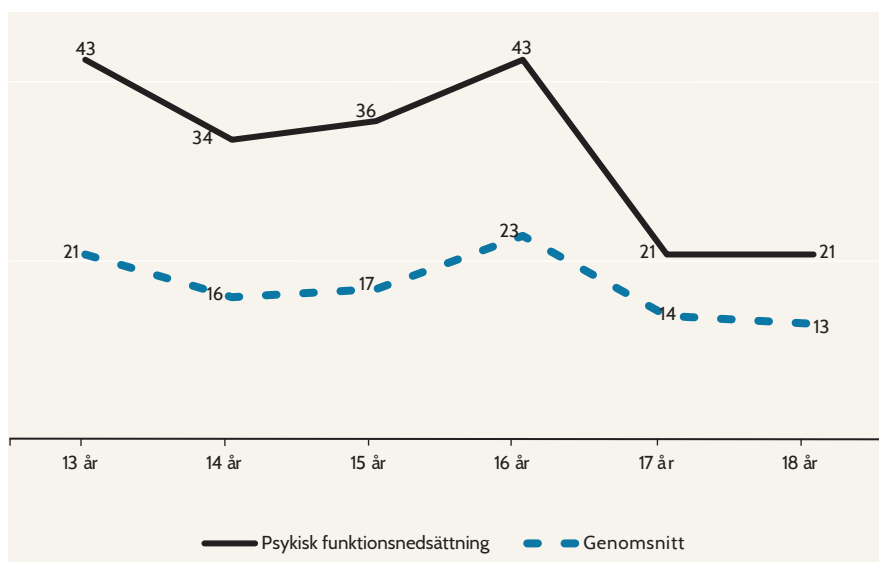
Även bland 17–18 med psykiska funktionsnedsättningar är det större andelar som spelar spel på mobil och dator/konsol, men inte på surfplatta. Andelarna som spelar spel på dator/konsol mer än tre timmar per dag är

större bland 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar än bland genomsnittet (diagram 14 m). Det är även större andelar som ägnar mer än tre timmar per dag åt att lyssna på musik, använda sociala medier, titta på Youtube samt film eller tv-program. Bland 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar tittar 62 % dagligen på pornografi, jämfört med 40 % bland genomsnittet. De nämnda skillnaderna mellan tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet uppvisar ungefär samma mönster 2020 som 2018. Den största skillnaden mellan undersökningarna är att tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar träffade kompisar i lägre grad än genomsnittet 2018, men inte 2020.

14 l. Använder sociala medier mer än 3 timmar/dag 2020, barn med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet (%)

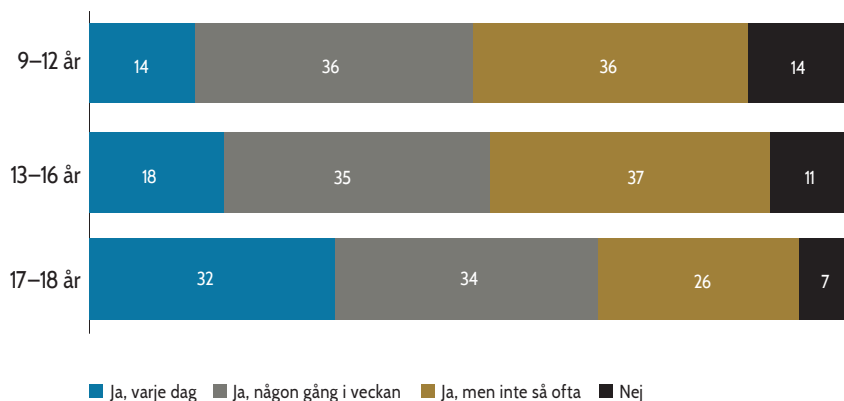

14 m. Spelar datorspel/tv-spel mer än 3 timmar/dag 2020, barn med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet (%)

När det gäller höganvändning av olika medier skulle föräldrarnas närvaro i hemmet kunna vara en faktor som påverkar. I årets undersökning finns, som tidigare beskrevs (diagram 9), en fråga om någon av föräldrarna arbetat hemma mer än vanligt under Coronapandemin. Svartalternativen var: ja, nästan hela perioden/ja, under en kortare tid/nej. Bland 13–16-åringarna går det inte att se att föräldrarnas eventuella hemarbete haft någon inverkan på hur mycket tid barnen ägnat åt medier, men bland 9–12-åringarna finns några resultat som tyder på att föräldrarnas hemarbete begränsat barnens medieanvändning. Pojkar med föräldrar som arbetat hemma hela perioden är i något lägre grad än andra pojkar höganvändare av datorspel, film/tv-program och mobilen. Flickor med föräldrar som arbetat hemma hela perioden är i något lägre grad än andra flickor höganvändare av sociala medier, mobilen, film/tv-program. Även bland 17–18-åringarna kan man se en tendens till att flickor med föräldrar som arbetat hemma hela perioden i något lägre grad än andra flickor är höganvändare av sociala medier, medan pojkar med föräldrar som arbetat hemma hela perioden är höganvändare av mobilen i lägre grad än andra pojkar. Skillnaderna är dock oftast ganska små och man ska ha i åtanke att möjligheten till hemarbete för föräldrarna beror på vilket yrke man har, vilket i sin tur hänger samman med olika socioekonomiska faktorer som också kan påverka barnens medieanvändning. Huruvida det är själva hemarbetet som påverkat barnens medieanvändning eller om det är andra bakomliggande faktorer går inte att avgöra här.

15. Brukar du ta del av nyheter? (%)

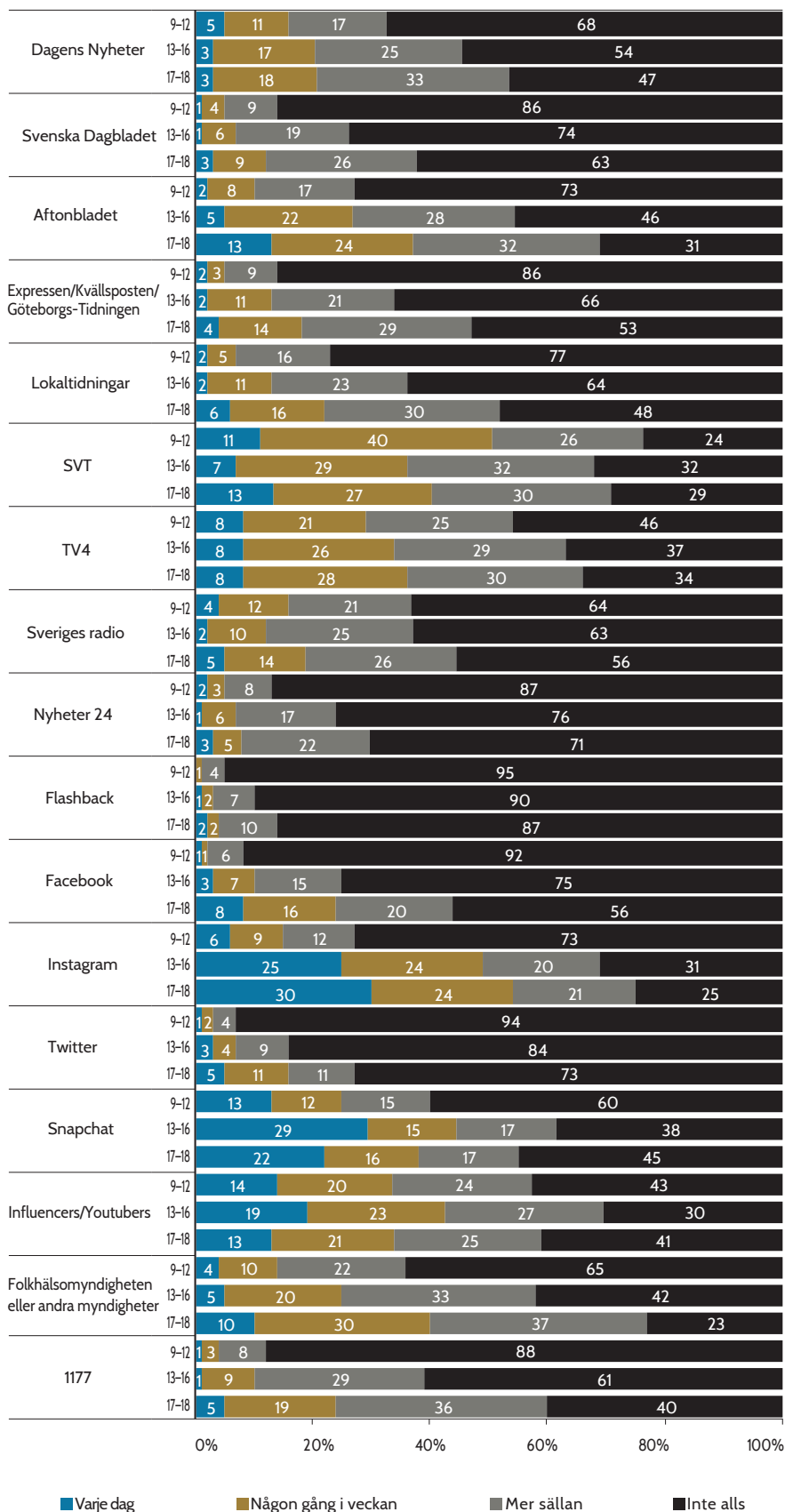
Andelen barn som uppger att de tar del av nyheter ökar med stigande ålder och i 17–18-årsåldern uppger ungefär en tredjedel att de dagligen tar del av nyheter. Jämfört med föregående mätning har andelarna som svarar att de inte alls tar del av nyheter minskat markant i alla åldersgrupper. Detta kan delvis vara en konsekvens av att svarsalternativen är fler i årets undersökning. I de föregående undersökningarna kunde barnen bara svara ja eller nej på frågan, nu kan de välja mellan tre ja-alternativ vilket kan öka benägenheten att välja något av de alternativen. Samtidigt har nyhetskonsumtionen ökat allmänt i befolkningen under pandemin så resultaten i Ungar & medier kan visa på samma reella ökning som skönjts i studier på den vuxna befolkningen.²² Hur mycket som beror på förändrade svarsalternativ och hur mycket som är en reell ökning går dock inte att avgöra.

Bland 9–12 år är det något fler pojkar (16 %) än flickor (11 %) som inte tar del av nyheter, men bland tonåringarna finns inga nämnvärda könsskillnader.

Barn med psykiska funktionsnedsättningar i 13–16 tar del av nyheter mer sällan än andra barn (47 % svarar ”ja, men inte så ofta”) men i 17–18-årsåldern finns ingen skillnad jämfört med genomsnittet.

■ 22 Se inledningen.

16. Ungefär hur ofta brukar du använda följande källor för att få nyheter och information, t.ex. om Corona-viruset, smittans spridning och hur man ska skydda sig?

Denna fråga är ny för årets undersökning. I föregående Ungar & medier fanns en fråga om hur ofta barnen brukar ta del av nyheter på tv, i dator/surfplatta, i mobilen, papperstidningar och på radio. Frågan gällde alltså olika tekniska format, inte specifika tidningar, kanaler osv. vilket innebär att det inte finns några äldre resultat att jämföra med. Man kan dock nämna att mobilen och tv var barnens främsta vägar till nyheter 2018.

Eftersom enkätfrågan inte definierar begreppen nyheter och information måste man betänka att barnen och ungdomarna som besvarat enkäten kan ha olika uppfattningar om vad som är nyheter, hur mycket som ryms i begreppen samt om genrer som sport, musik, mode m.m. ska räknas eller ej. Genom exemplifieringen bör dock frågeformuleringen ha styrt ungdomarna i en viss riktning, mot nyheter och information om den pågående pandemin.

Generellt ökar användningen av de olika nyhetskällorna med barnens stigande ålder. SVT utgör ett undantag då en något större andel av barn i åldern 9–12 tar del av nyheter där. Vad gäller TV4 och Sveriges radio är skillnaderna mellan åldersgrupperna små. SVT är det etablerade nyhetsmedium som flest tar del av i alla åldersgrupper. Av dagstidningarna är det Aftonbladet som når flest i alla åldersgrupper.

Förutom etablerade nyhetsförmedlare innehåller diagrammet (och frågan) olika plattformar och forum som kan användas för förmedling och diskussion av nyheter från olika slags källor: Flashback, Facebook, Instagram, Twitter och Snapchat. Av dessa är Instagram och Snapchat de mest använda i alla åldersgrupper. Bland tonåringarna tar mellan 49 % och 54 % del av nyheter på Instagram varje dag eller någon gång i veckan. Motsvarande andelar för SVT är 36–40 % och för Aftonbladet 27–37 %. Men både SVT och Aftonbladet finns på Instagram och många unga tar sannolikt del av nyheter från t.ex. SVT och Aftonbladet via Instagram. Kategorierna (medierna/plattformarna) i diagrammet är alltså inte ömsesidigt uteslutande och kan delvis överlappa varandra. Rimligtvis finns även en hel del överlappning när det gäller myndighetsinformation från t.ex. Folkhälsomyndigheten. Dagliga presskonferenser har strömmats och återgivits i nyhetssändningar och artiklar i etablerade nyhetsmedier vilka publiceras på flera olika plattformar, t.ex. på den egna webbplatsen och i sociala medier. Oavsett *hur* de tagit del av myndighetsinformation så har 14 % i 9–12, 25 % i 13–16 och 40 % i 17–18 tagit del av myndighetsinformation dagligen eller någon gång i veckan. Det är inte så många i 9–12 som besökt 1177 för information, men 10 % i 13–16 och 24 % i 17–18 har gjort det dagligen eller någon gång i veckan.

Kategorin influerare/Youtubers är kanske den mest svårtolkade i detta sammanhang. Det är ingen överraskning att många barn och unga flitigt följer influerare och Youtubers, men det är av andra skäl än att få nyheter och information om t.ex. virus. Mellan 34 % och 42 % av barnen tar varje dag eller någon gång i veckan del av nyheter och information från influerare, vilket är på samma nivå som från SVT. Vissa influerare har tagit sig an uppgiften att förmedla information om viruset, så många barn har sannolikt fått information den vägen, men de höga siffrorna måste även bero på att barnen har tänkt på fler och andra slags nyheter när de svarat.

Sammantaget kan man konstatera att SVT, Aftonbladet och TV4 under 2020 varit viktiga nyhetskällor för barnen och att Instagram, Snapchat, influerare och Youtubers varit viktiga förmedlare av nyheter och information om t.ex. Coronapandemin. Det fanns även ett öppet svarsalternativ i enkät-

ten där de som ville kunde ange andra källor än de listade, men det är få barn som uppgett någon. Av de källor som nämns i åldern 9–12 återkommer mamma och pappa, lärare/skolan och Lilla Aktuellt i skolan. Några få uppger Tiktok. Bland tonåringarna återkommer föräldrar och skolan (och några få Tiktok) men de nämner även kompisar och ett par utländska nyhetskällor. Överlag verkar det dock som att de listande nyhetskällorna och plattformarna väl täcker in barnens viktigaste vägar till nyheter och information.

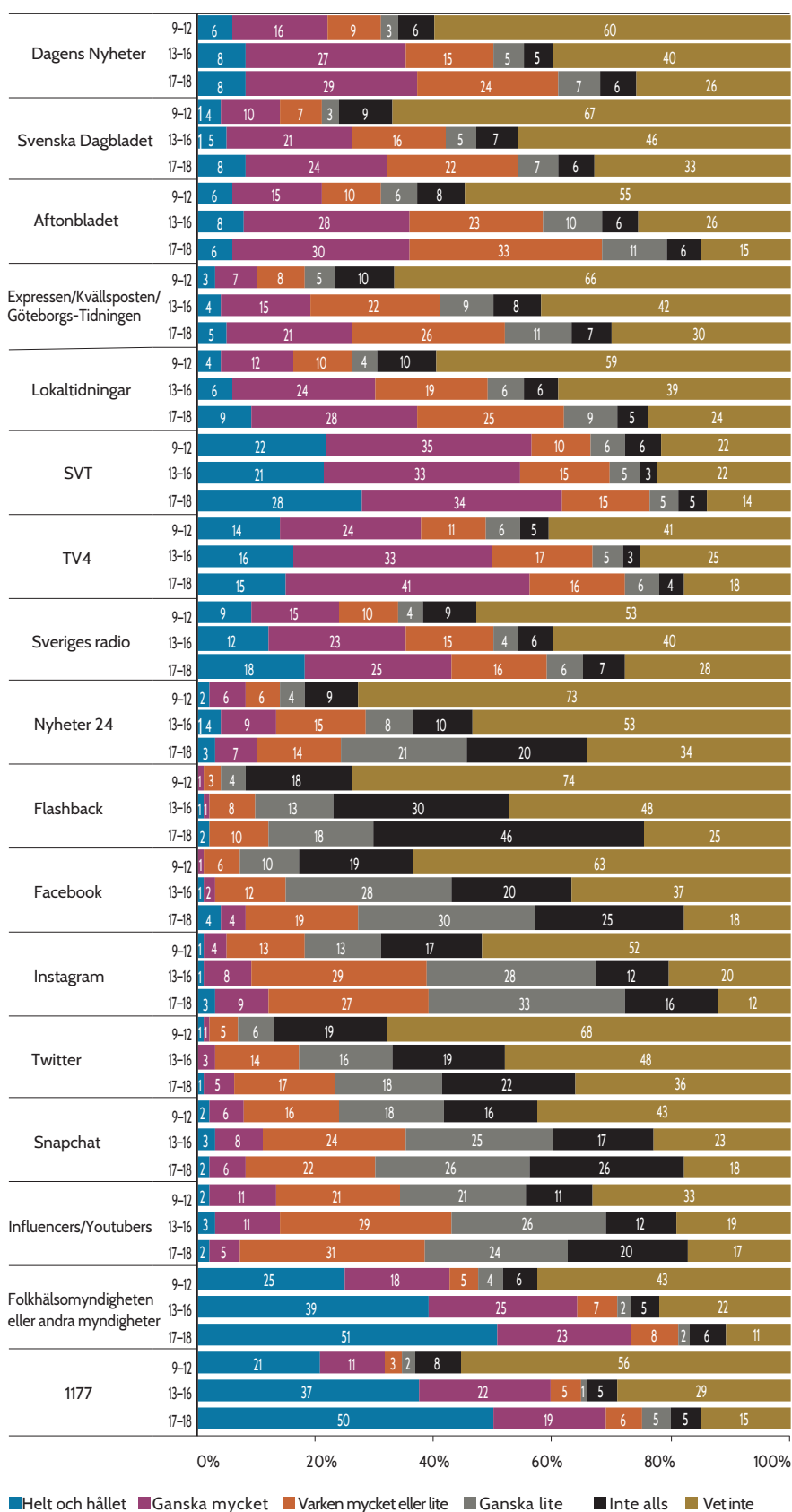
Vad gäller könsskillnader nämndes tidigare att flickor i 9–12 tar del av nyheter i något högre grad än pojkar medan det i tonåren inte finns någon skillnad mellan pojkar och flickor. Men när frågor om nyhetskonsumention ställs mer specifikt för olika nyhetskällor och -kanaler uppstår könsskillnader bland tonåringarna på så sätt att pojkarna konsekvent svarar ”inte alls” i högre grad än flickorna. Detta gäller alla nämnda dagstidningar, tv- och radio-kanaler, Nyheter24, Facebook, Instagram, Snapchat, Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter samt 1177. För flera källor, t.ex. Dagens Nyheter, SVT, SR och Folkhälsomyndigheten, skiljer det cirka 10 procentenheter mellan pojkar och flickor (som svarar att de ”inte alls” använder). Ifråga om Instagram är skillnaden 24 procentenheter. Den enda källa som pojkar använder i något högre grad än flickor är Twitter, som dock överlag har en mycket låg användning i åldersgruppen. I åldersgruppen 9–12 är könsskillnaderna generellt mindre, ofta bara några enstaka procentenheter. De största skillnaderna här gäller Instagram och Snapchat som används av fler flickor än pojkar (10 procentenheter).

Barn med psykiska funktionsnedsättningar i 13–16 använder de olika nyhetskällorna dagligen i lägre grad än andra barn och svarar i högre grad ”mer sällan” eller ”inte alls”. Detta gäller de flesta medier, plattformar och andra källor som frågan omfattar. Exempelvis svarar bara 1 % av 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar att de dagligen tar del av nyheter från SVT (jfr 7 % i genomsnitt), 26 % svarar att de någon gång i veckan tar del av nyheter från SVT, 30 % svarar mer sällan och 43 % inte alls. Det är således 11 procentenheter fler bland barnen med psykiska funktionsnedsättningar som *inte alls* använder SVT jämfört med genomsnittet i åldern 13–16. Det är även betydligt fler bland barnen med psykiska funktionsnedsättningar som inte alls tar del av nyheter och information från Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter: 59 % jämfört med 42 % i genomsnitt. Bland unga i åldern 17–18 finns inte samma konsekventa skillnader. Unga med psykiska funktionsnedsättningar svarar ungefär som genomsnittet, med några undantag. Det är t.ex. något färre unga med psykiska funktionsnedsättningar som dagligen tar del av nyheter från SVT (7 % jämfört med 13 % i genomsnitt) och något fler som inte alls tar del av nyheter från SVT (35 % jämfört med 29 % i genomsnitt). Å andra sidan är det färre unga med psykiska funktionsnedsättningar som inte alls använder Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Den största skillnaden gäller dock Snapchat. Bland unga med psykiska funktionsnedsättningar använder 34 % Snapchat dagligen för nyheter och information (jfr 22 % i genomsnitt) och en lika stor andel svarar ”inte alls” (jfr 45 % i genomsnitt). Snapchat framstår på så sätt som en något viktigare nyhetskälla för 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar än för andra i samma ålder.

Man måste betänka att barnen och ungdomarna kan ha olika uppfattningar om vad som är nyheter.

17. Hur mycket litar du på nyheter och information från följande källor och nyhetsförmedlare?

Äldre barn använder fler nyhetskällor och litar generellt något mer på nyhetskällorna än barn 9–12. Störst förtroende åtnjuter SVT, TV4 och SR, samt Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter och 1177. Mellan 57 % och 62 % *litar helt eller ganska mycket på SVT* i de olika åldersgrupperna. Motsvarande siffror för TV4 är mellan 38 % och 56 %. För Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter är andelen 43 % i 9–12 och 74 % i 17–18. För 1177 är andelen 32 % i 9–12 och 69 % i 17–18. Det är bara omkring 5 % i varje åldersgrupp som *inte alls* litar på myndighetsinformation, sjukvårdsrådgivningen 1177, SVT eller TV4. Så långt kan man säga att det finns en viss överensstämmelse mellan vilka nyhets- och informationskällor barn och unga använder och vilka de litar på. Men beaktas de olika sociala medierna samt influerare och Youtubers som nyhetsförmedlare finns ingen överensstämmelse alls: de används i hög grad men förtroendet är mycket lågt i alla åldrar. Endast några enstaka procent litar helt och hållet på information de tar del av via sociala medier och influerare. Andelen som litar ganska lite eller inte alls på influerare varierar mellan 32 % i 9–12 och 44 % i 17–18. Den största andelen som inte alls litar på källan/förmedlaren återfinns bland 17–18-åringarna gällande Flashback: 46 %.

Könsskillnaderna i 9–12 är mycket små eller obefintliga. Bland tonåringarna (13–18 år) är könsskillnaderna något större men det beror främst på att pojkarna svarar "vet inte" i högre grad än flickorna. Detta är logiskt eftersom pojkarna, som tidigare visats, tar del av de olika källorna och nyhetsförmedlarna i något lägre grad än flickorna. En större andel av tonårsflickorna (47 %) än tonårspojkarna (36 %) litar helt och hållet på Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter, liksom 1177 som 47 % av flickorna och 32 % av pojkarna litar helt och hållet på. För övrigt finns inga nämnvärda skillnader.

Barn i 13–16 med psykiska funktionsnedsättningar svarar i betydligt högre grad än genomsnittet att de inte vet hur de ska bedöma nyhetskällorna och förmedlarna som nämns i frågan – och det gäller samtliga – vilket är rimligt givet att de använder källorna i lägre grad än andra barn i samma ålder. För de etablerade nyhetsmedierna, Folkhälsomyndigheten och andra myndigheter samt 1177 är förtroendet lägre bland barn med psykiska funktionsnedsättningar än bland barn i genomsnitt. Bland barn med psykiska funktionsnedsättningar litar t.ex. 8 % helt och hållet på SVT, jämfört med 21 % bland barn i genomsnitt, och 35 % av barnen med psykiska funktionsnedsättningar svarar "vet inte", jämfört med 22 % bland barn i genomsnitt. Gällande Folkhälsomyndigheten och andra myndigheter svarar 26 % av barnen med psykiska funktionsnedsättningar att de litar helt och hållet på informationen medan 39 % svarar att de inte vet. Bland 13–16-åringar i genomsnitt litar 39 % helt och hållet medan 22 % inte vet. Även bland 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar är det något färre som litar helt på myndighetsinformation: 40 % jämfört med 51 % i genomsnitt. Generellt är dock skillnaderna mellan unga med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet bland 17–18-åringar mindre och inkonsekventa.

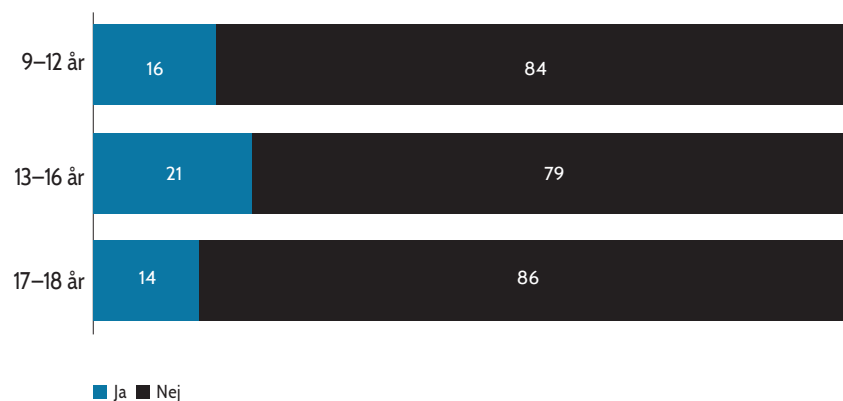
” Förtroendet för sociala medier, influerare och Youtubers som nyhetsförmedlare är mycket lågt i alla åldrar.

Frågan om hur mycket barnen litat på olika nyhetsförmedlare fanns med för första gången 2018. Överlag är svaren år 2020 näraliggande 2018, men med vissa mindre variationer. Andelarna som litade helt och hållet på SVT var 11 procentenheter högre bland 13–16 och sex procentenheter högre bland 17–18 år 2018. Det innebär dock inte att de som inte litat på SVT blivit fler utan att fler nu svarar att de litat ”ganska mycket” på SVT. Andelen 13–16 som litat helt på TV4 har minskat nio procentenheter och istället har andelen som svarar ”vet inte” ökat. Vad gäller Instagram är det nu 13 procentenheter färre bland 17–18 som inte litat på informationen och fler som svarar ”varken mycket eller lite”. Gällande Snapchat har andelarna som inte alls litat på informationen också minskat något i alla åldersgrupper (4–9 procentenheter) medan de som svarar ”varken mycket eller lite”, eller ”vet inte”, ökar. Detta skulle kunna hänga samman med en generellt ökad användning av dessa sociala medier och ökad variation av nyheter och information i flödena som gör det svårare att svara kategoriskt på frågan om hur mycket man litat på informationen man möter där.

Influencare/YouTubers, Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter samt 1177 fanns inte med 2018.

Sammantaget kan man säga att de övergripande mönstren är desamma 2018 och 2020: förtroendet för de olika nyhetsförmedlarna ökar generellt med åldern (liksom användningen) och det finns vissa könsskillnader på så sätt att pojkar i högre grad än flickor svarar att de inte vet, vilket troligen hänger samman med att de använder källorna i lägre grad. Detta gäller även 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar 2020, men denna tendens var inte lika tydlig 2018. I alla grupper är dock förtroendet för etablerade nyhetsmedier, i synnerhet public service, avsevärt högre än för nätforum som Flashback och sociala medier, såväl före som under Coronapandemin 2020.

18. Har du följt råd och rekommendationer om Corona från influencers eller Youtubers, t.ex. köpt något?

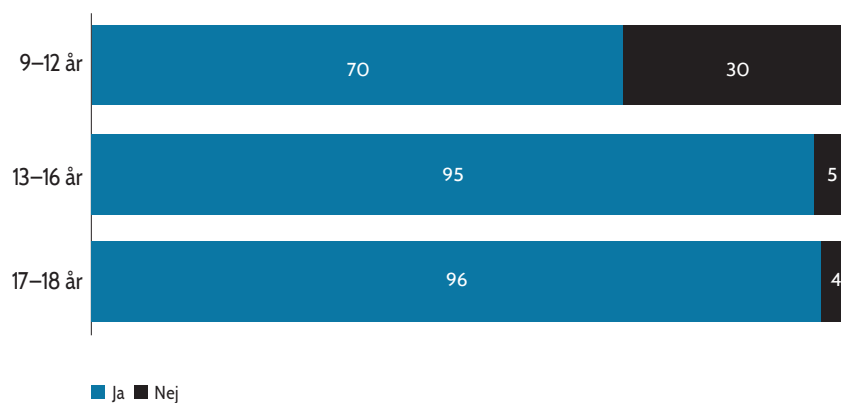

Den största andelen som följt något råd eller rekommendationer angående Coronapandemin från influerare eller Youtubers finns i åldersgruppen 13–16 där ungefär var femte svarar jakande (21 %). Det är en betydligt mindre andel än de som tar del av nyheter och information dagligen eller någon gång i veckan från influerare och Youtubers (42 %), men en större andel än de som svarar att de litar helt eller ganska mycket på influerare och Youtubers i åldersgruppen (14 %). Även i den äldsta gruppen är det en större andel som följt råd eller rekommendationer (14 %) än som säger sig lita helt eller ganska mycket på influerare och Youtubers (7 %). Tonåringarna tar således del av nyheter och information från influerare och Youtubers i förhållandevis hög grad, litar på dem i betydligt lägre grad, men följer likväl råd och rekommendationer från dem i viss grad. Bland de yngsta är det betydligt större andelar som tar del av nyheter och information från influerare och Youtubers dagligen eller någon gång i veckan (34 %) än som litar på dem helt eller ganska mycket (13 %) eller följer råd från dem (16 %).

Det finns ingen könsskillnad alls bland 9–12 men bland tonåringarna är det något fler flickor än pojkar som följt råd eller rekommendationer: 23 % av flickorna i 13–16 och 16 % av flickorna i 17–18. Andelarna som följt råd eller rekommendationer är på ungefär samma nivå bland barn med psykiska funktionsnedsättningar som genomsnittet (18 % i 13–16 och 11 % i 17–18). De som i störst utsträckning följt råd och rekommendationer från influerare är således flickor i åldern 13–16 år.

” Tonåringarna litar på influerare och Youtubers i lägre grad men följer likväl råd och rekommendationer från dem i viss grad.

19. Använder du sociala medier (t.ex. Instagram, Facebook, Twitter, Snapchat, Tiktok)?

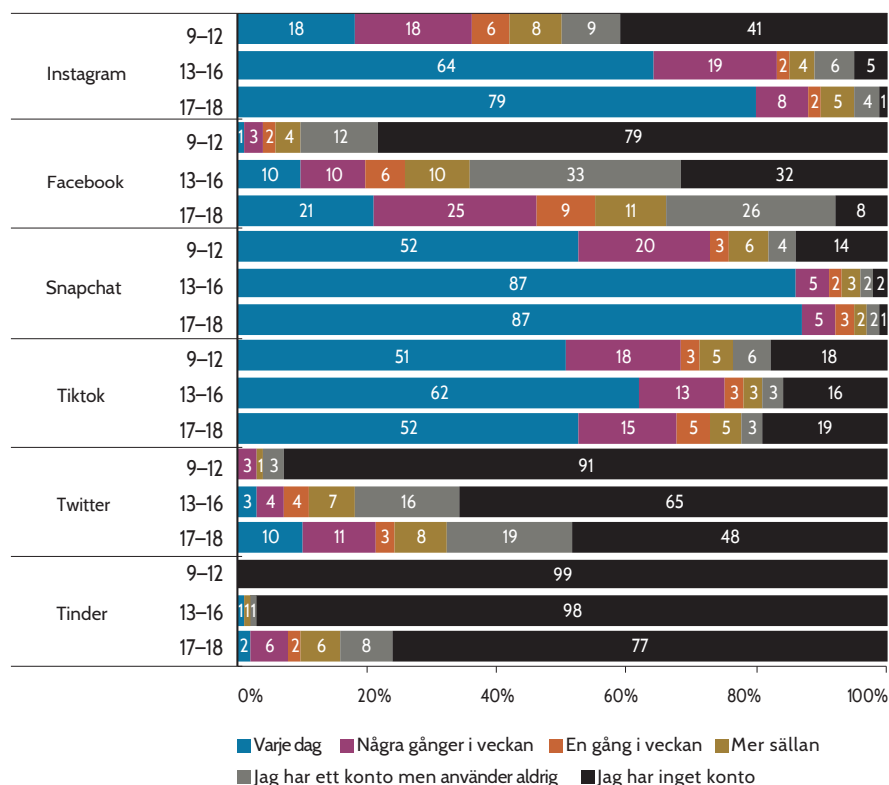

Det har redan tidigare i rapporten konstaterats att sociala medier är en vanlig aktivitet på mobilen. Men man kan givetvis använda sociala medier även på andra sätt och sammantaget använder 7 av 10 barn i åldern 9–12 sociala medier och bland tonåringarna är det i princip alla. Jämfört med mätningen 2018 har andelen som använder sociala medier i åldern 9–12 ökat med 11 procentenheter, men bland tonåringarna finns ingen förändring (användningen bland tonåringarna är ungefär densamma sedan 2016).

I samtliga åldersgrupper är det en något större andel av flickorna än pojkarna som använder sociala medier. I 9–12 använder 76 % av flickorna och 62 % av pojkarna sociala medier. Jämfört med 2018 är ökningen lika stor bland pojkar och flickor: 10 procentenheter. Bland tonåringarna använder 98 % av flickorna och 91 % av pojkarna sociala medier. Bland tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar finns inga könsskillnader (i stort sett alla använder sociala medier).

Det är även värt att notera att de flesta sociala medier har en åldersgräns på 13 år.

20. Om du tänker på din fritid, ungefär hur ofta brukar du använda följande sociala medier?

Denna fråga har bara besvarats av de som svarat att de använder sociala medier (se diagram 19).

Bland användarna är Snapchat det sociala medium som flest använder dagligen i alla åldersgrupper. Bland tonåringarna är nästan 9 av 10 dagliga användare av Snapchat. I gruppen 9–12 är det lika stora andelar som använder Snapchat och Tiktok dagligen, det vill säga ungefär hälften av barnen. Hälften, eller mer än hälften, av tonåringarna använder också Tiktok dagligen men bland 17–18-åringarna är en ännu större andel dagliga användare av Instagram: nästan 8 av 10.

Bland tonåringarna är det ganska stora andelar som har konton på Facebook som de aldrig använder. En del tonåringar har även konton på Twitter som de aldrig använder, men generellt är det betydligt färre barn som har konton på Twitter, liksom på dejtingsajtens Tinder.

Denna fråga är ny i årets undersökning men tidigare fanns en öppen fråga där barnen själva fick skriva vilka sociala medier de brukade använda. Resultatet 2018 visade att Snapchat och Instagram var populärast bland både pojkar och flickor i alla åldrar. Även Facebook nämndes av relativt många, men det vara bara bland flickor i 9–12 som Tiktok var med bland de fem populäraste. Användningen av Tiktok har således ökat markant sedan 2018.

Användningen av Tiktok har således ökat markant sedan 2018.

20 b. Använder olika sociala medier dagligen, kön, 2020 (%)

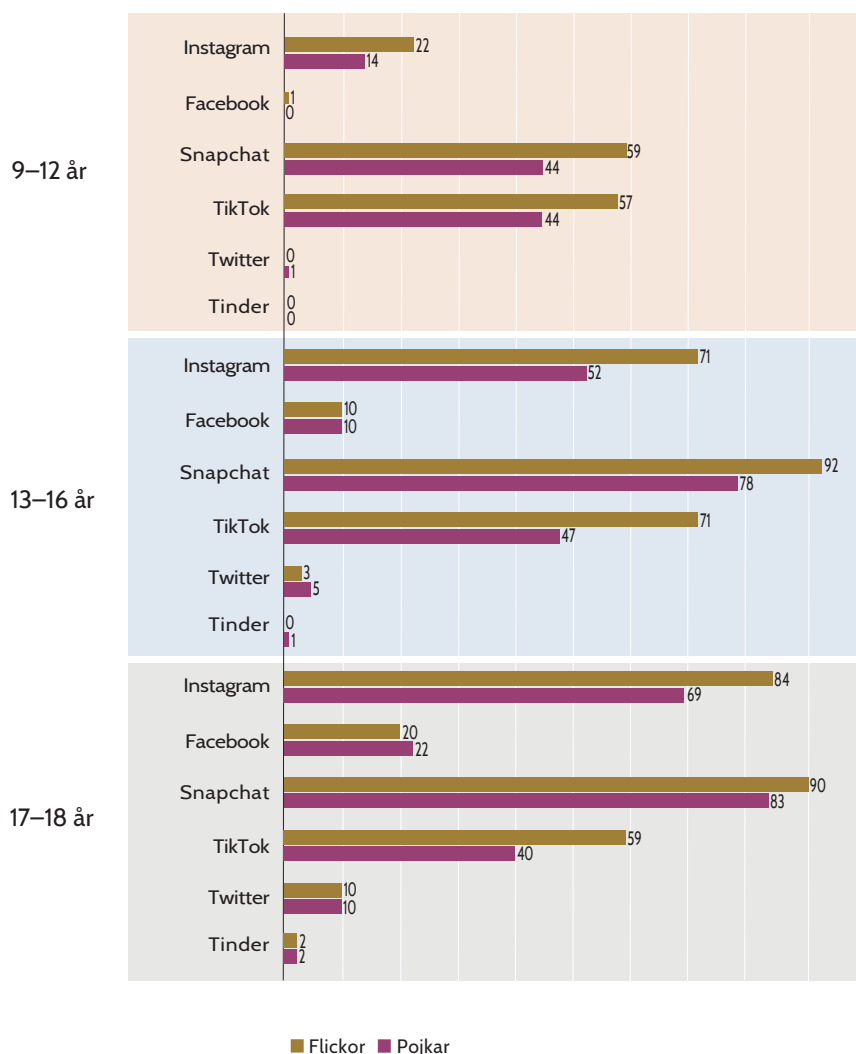

Diagram 20 b baseras endast på de som svarat att de använder sociala medier, vilket är nästan alla tonåringar men bara 76 % av flickorna och 62 % av pojkarna i 9–12.

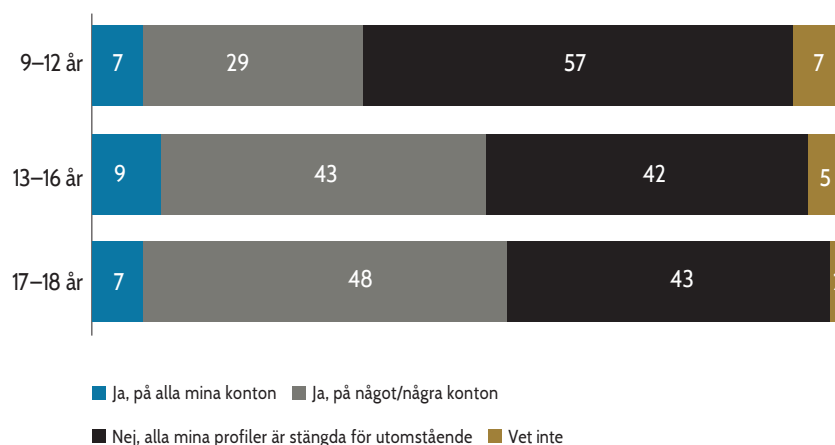
De tre mest populära sociala medierna – Instagram, Snapchat, TikTok – används dagligen i högre grad bland flickorna än pojkarna i alla åldersgrupper. Könsskillnaderna är störst i åldern 13–16. I åldern 9–12 är det större andelar av pojkarna som helt saknar konto på Instagram, Snapchat och/eller TikTok. Det är få tonåringar som saknar konto på Instagram och Snapchat men gällande TikTok finns en tydlig könsskillnad på så sätt att fler pojkar inte har något konto. I åldern 13–16 saknar 26 % av pojkarna konto på TikTok (jfr 10 % av flickorna) och i åldern 17–18 saknar 32 % av pojkarna konto (jfr 13 % av flickorna). TikTok används således oftare och av fler tonårsflickor än pojkar.

Bland 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar är andelen

dagliga användare av Instagram sammantaget lägre (54 %) än genomsnittet (64 %). Den dagliga användningen av Snapchat är på ungefär samma nivå som genomsnittet (84 %) men något högre gällande Tiktok (69 %) än genomsnittet (62 %). Även bland 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar är andelen dagliga användare av Instagram lägre (56 %) än genomsnittet (79 %). Dessa beskrivna skillnader gäller både pojkar och flickor, men i 17–18 är det särskilt pojkar med psykiska funktionsnedsättningar som i lägre grad än andra är dagliga användare av Instagram (39 %).

I frågan finns även ett öppet svarsalternativ där de som vill fick beskriva om de använder något annat socialt medium än de listade. Det är få som skrivit något men både bland barnen i 9–12 och bland tonåringarna nämner några WhatsApp samt Youtube. En pojke har uttryckligen skrivit att han tycker att Youtube är ett socialt medium och att han använder det varje dag. Eftersom vem som helst kan starta en egen Youtube-kanal och interaktion kan ske via kommentarsfält kan man givetvis betrakta och använda Youtube som ett socialt medium. Bland tonåringarna nämns även Discord, Pinterest, Reddit, Tumblr och Yubo några gånger. Bland 9–12 nämns spelen *Star Stable* och *Roblox* vilket antyder att även spel med chatt-funktion kan uppfattas och användas som sociala medier, vilket visar att gränserna är flytande.

21. På sociala medier, har du en öppen profil där vem som helst kan se personlig information om dig? (%)

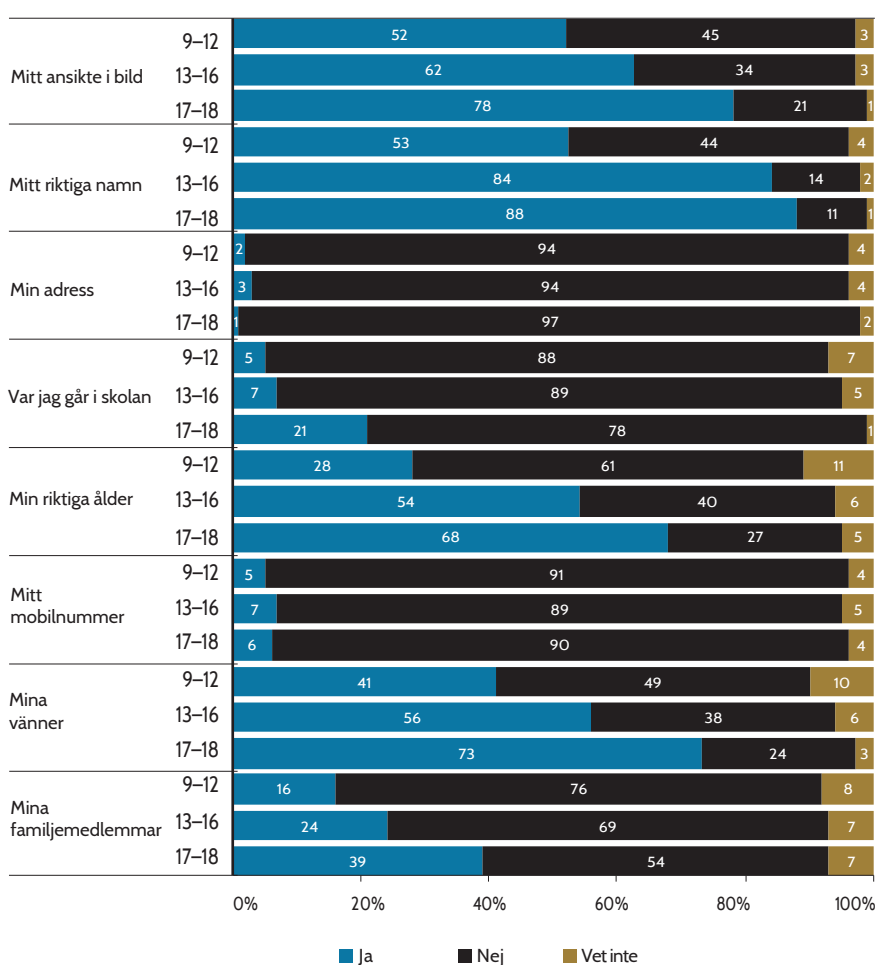
Av de barn som använder sociala medier har mellan 7 % och 9 % öppna profiler på alla sina konton. Andelen med endast stängda profiler är störst bland de yngsta. Det finns ingen betydande skillnad mellan gruppen 13–16 och 17–18.

I alla åldersgrupper är det större andelar av pojkarna som har endast öppna konton och tvärtom större andelar av flickorna, än pojkarna, som endast har profiler som är stängda för utomstående. Bland de yngsta har 10 % av pojkarna och 5 % flickorna bara öppna konton, medan 68 % av flick-

orna och 43 % av pojkarna endast har profiler som är stängda för utomstående. I åldern 13–16 är det 13 % av pojkarna och 7 % av flickorna som endast har öppna konton, medan 48 % av flickorna och 33 % av pojkarna har endast stängda konton. Siffrorna är ungefär desamma i 17–18.

Bland tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar är könsskillnaderna mindre.

22. Om du har någon öppen profil, visar du följande information där? (%)

Denna fråga har endast besvarats av dem som på den föregående frågan uppgett att de har en eller flera öppna profiler i sociala medier (diagram 21).

Generellt ökar den öppna informationen med åldern. I alla åldersgrupper är det ens riktiga namn följt av ens ansikte i bild som flest visar, medan ytterst få anger sitt mobilnummer eller adress. Det är också värt att notera att det är få som svarar att de inte vet.

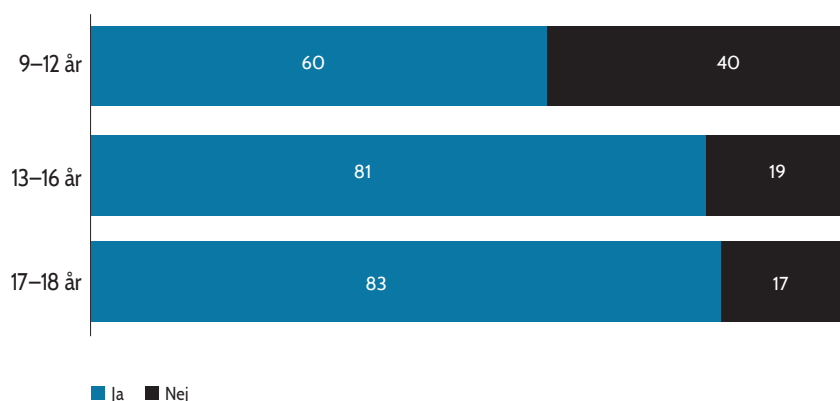
I 9–12 är det större andelar av flickorna (57 %) än pojkarna (48 %) som visar sitt ansikte i bild. Flickorna uppger också i högre grad än pojkarna sin riktiga ålder (39 % jämfört med 20 %) samt sina familjemedlemmar (23 %

jämfört med 10 %). Även bland tonåringarna visar flickor i högre grad än pojkar sitt ansikte i bild samt sina familjemedlemmar, men även sina vänner. Pojkar visar inte i något avseende mer information än flickor.

13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar visar i något högre grad än genomsnittet sitt ansikte i bild (74 %), sina vänner (67 %) och sina familjemedlemmar (33 %). 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar visar i lägre grad än genomsnittet sitt riktiga namn (76 %), men i övrigt finns inga skillnader.

Frågan har ställts tidigare, men då var den inte avgränsad till öppna profiler utan gällde användningen av sociala medier generellt. Därmed går det inte att jämföra procentsatser mellan undersökningarna, men det kan noteras att de övergripande mönstren är desamma: benägenheten att visa saker när man använder sociala medier ökar med stigande ålder, förhållandevis många visar sitt ansikte i bild, sitt riktiga namn och ålder samt sina vänner, men få uppger mobilnummer eller adress.

23. Följer du några kanaler/användare/influencers på Youtube, Twitch eller liknande? (%)

I åldern 9–12 följer 6 av 10 influerare/användare vilket är samma resultat som i undersökningarna 2016 och 2018. Även bland 13–16 är resultaten på samma nivå som både 2016 och 2018 men bland 17–18 kan man skönja en ökning, från 75 % 2016 till 79 % 2018 och 83 % 2020. Bland tonåringarna följer således ungefär 8 av 10 någon kanal/användare/influerares.

I alla åldersgrupper är det något fler pojkar än flickor som följer någon, men skillnaderna är små. Pojkar med psykiska funktionsnedsättningar i 13–16 följer i högre grad än andra (94 %) någon kanal/användare/influerares.

24. Vilka kanaler/användare/influencers på Youtube, Twitch eller liknande följer du? Skriv max 3 stycken.

Barnen hade möjligheten att fylla i namnen på max tre kanaler/användare/influencerare som de följer. Alla har inte fyllt i något namn, ändå uppgår den totala listan till långt över hundra namn i varje åldersgrupp. Bland 9–12 anges 263 unika svar, bland 13–16 finns 398 och i 17–18 nämns 183 kanaler/användare/influencerare. Variationen är alltså stor och många kanaler/influencerare nämns bara av en person. Tabellerna nedan redovisar en topp-fem-lista över vilka som främst följs i de olika åldersgrupperna, fördelat på kön. Dessa kanaler/användare/influencerare är av varierande karaktär och innehåll, allt ifrån s.k. Let's play-videor, dvs. filmer där en person spelar spel och samtidigt kommenterar det som sker (t.ex. Pewdiepie) till mode- och livsstil (t.ex. Therese Lindgren) till humorklipp (t.ex. Ijustwanttobecool) etc. Liksom tidigare år förefaller det som att de spelinriktade kanalerna är mest populära bland pojkar, medan mode/livsstil i högre grad anges av flickor. Flera namn återkommer från tidigare undersökningar.

24 a. Influencerare topp-fem, kön, 9–12 (%)

9–12, samtliga		Pojkar		Flickor	
THERESE LINDGREN	8 %	MATINBUM	8 %	THERESE LINDGREN	15 %
JOCKE & JONNA	5 %	IJUSTWANTTOBECOOOL	5 %	JOCKE & JONNA	5 %
MATINBUM	4 %	L22	5 %	ANTONIJA MANDIR	4 %
IJUSTWANTTOBECOOOL	4 %	MRBEAST	5 %	TOMU	4 %
TOMU	3 %	CHRISWHIPPIT	4 %	CHARLI D'AMELIO	3 %

Bland 9–12 följer 60 % någon form av användare/influencerare, 64 % av pojkarna och 57 % av flickorna. Procentsatserna är beräknade på alla pojkar och flickor, inte bara de som svarat att de följer kanaler/användare/influencerare.

Bland barn i åldern 9–12 finns ingen influencerare på både pojkarnas och flickornas topp 5. Bland pojkar 9–12 är Matinbum, L22 och Mr Beast nya på topplistan 2020. De ersätter Jocke & Jonna, Ninja och Ufosxm som var de tre populäraste 2018. Bland flickor i 9–12 är de två populäraste samma som 2018 och 2016 men övriga tre är nya. De ersätter bland annat Margaux Dietz som nu kommer något längre ner på listan.

24 b. Influerares topp-fem, kön, 13–16 (%)

13–16, samtliga		Pojkar		Flickor	
THERESE LINDGREN	15%	PEWDIEPIE	12%	THERESE LINDGREN	24%
PEWDIEPIE	9%	MRBEAST	6%	JOCKE & JONNA	7%
JOCKE & JONNA	4%	KSI	4%	PEWDIEPIE	7%
BIANCA INGROSSO	4%	SIDEMEN	3%	BIANCA INGROSSO	6%
FAMILJEN TORSGÅRDEN	3%	JLC	3%	FAMILJEN TORSGÅRDEN	6%

Bland 13–16 följer 81 % någon form av användare/influerares, 82 % av pojkarna och 80 % av flickorna. Procentsatserna är beräknade på alla pojkarna och flickorna, inte bara de som svarat att de följer kanaler/användare/influerares.

Det är i hög grad samma kanaler/influerares som nämns 2020 som 2018. Therese Lindgren, Pewdiepie och Jocke & Jonna var även på topp-fem 2016. Den största förändringen sedan 2018 är nykomlingarna Mr Beast bland pojkarna och Bianca Ingrosso bland flickorna. Några få pojkarna följer Bianca Ingrosso men inga pojkarna följer Familjen Torsgården – och inga flickorna följer KSI. Pewdiepie finns däremot på både flickornas och pojkarnas topp-fem.

24 c. Influerares topp-fem, kön, 17–18 (%)

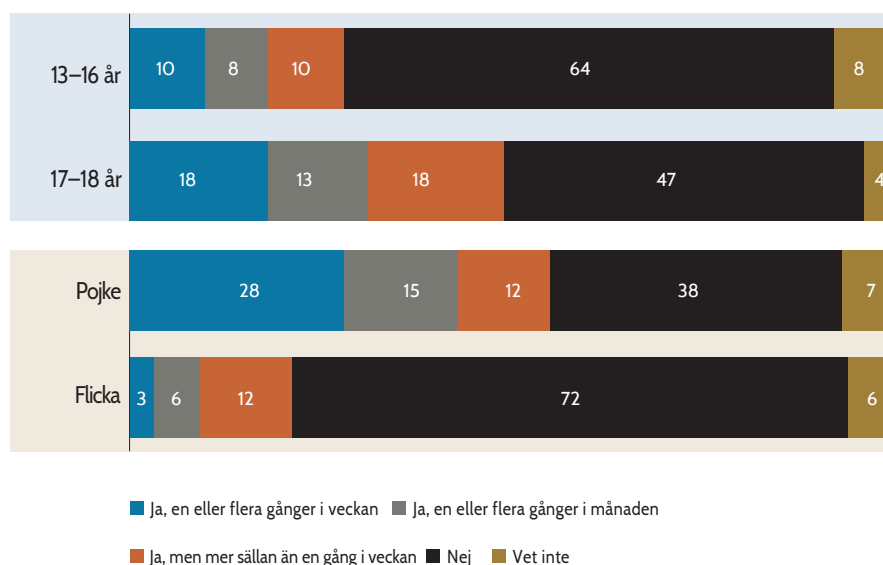
17–18, samtliga		Pojkar		Flickor	
THERESE LINDGREN	17%	PEWDIEPIE	14%	THERESE LINDGREN	26%
LINN AHLBORG	11%	MRBEAST	6%	LINN AHLBORG	17%
PEWDIEPIE	9%	ANIS DON DEMINA	4%	FAMILJEN TORSGÅRDEN	13%
FAMILJEN TORSGÅRDEN	8%	SIDEMEN	3%	BIANCA INGROSSO	9%
BIANCA INGROSSO	6%	KSI	3%	PEWDIEPIE	6%

Bland 17–18 följer 83 % någon form av användare/influerares, 85 % av pojkarna och 81 % av flickorna. Procentsatserna är beräknade på alla pojkarna och flickorna, inte bara de som svarat att de följer kanaler/användare/influerares.

Det är i mångt och mycket samma namn som återkommer bland 17–18, som bland 13–16. Ett undantag är Linn Ahlberg men hon finns bland de 10 populäraste i åldern 13–16. Jämfört med 2018 är det även i denna åldersgrupp Mr Beast och Bianca Ingrosso som utgör de största förändringarna. Några få flickorna har nämnt att de följer Mr Beast men inga pojkarna har nämnt Bianca Ingrosso.

Sammanfattningsvis framgår av tabellerna att influerare fortsätter att locka stor publik bland barn och unga och konkurrerar därför starkt med andra fenomen inom barn- och ungdomskulturen. Medan vissa namn kommer och går har andra – som Pewdiepie, Therese Lindgren och Jocke & Jonna – varit mycket populära under flera år.

25. Under det senaste året, har du sett porr på nätet? (%) (Endast 13–18 år)

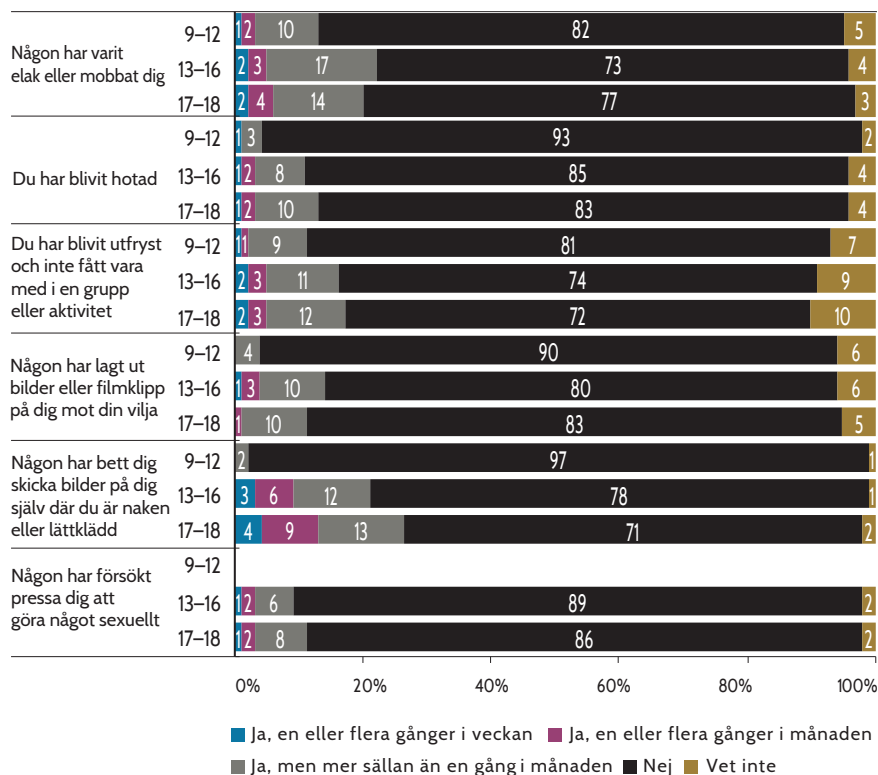

Diagrammet beskriver hur ofta tonåringarna sett pornografi på nätet, dels i de två åldersgrupperna 13–16 och 17–18, dels fördelat på kön i hela åldersspannet 13–18. Frågan är inte ställd till 9–12.

Andelen som sett pornografi på nätet ökar med åldern, men oavsett ålder är det en betydligt större andel pojkar än flickor som tittat på pornografi. Detta mönster återkommer från tidigare undersökningar. Jämfört med 2018 har andelen 17–18-åringar som tittat på pornografi minskat med totalt sju procentenheter. Samtidigt har andelen pojkar som tittat på pornografi (totalt i åldern 13–18 år) ökat med sex procentenheter. Dessa förändringar förklaras av att något fler pojkar i 13–16 har sett pornografi jämfört med 2018 (åtta procentenheter, främst ”ja, en eller flera gånger i månaden”).

I båda åldersgrupperna är det fler pojkar med psykiska funktionsnedsättningar, än genomsnittet, som tittat på pornografi.

26. Under det senaste året, har du på internet eller via mobilen råkat ut för att: (%)

Av de sex frågorna i diagrammet har fem ställts till barn i alla åldrar medan en fråga – om någon har försökt pressa barnet att göra något sexuellt – endast har ställts till tonåringarna. Denna fråga är ny i undersökningen, vilket även gäller frågan om barnet har blivit utfrysad eller inte fått vara med i en grupp eller aktivitet som vännerna har på nätet. Övriga frågor har ställts minst en gång tidigare. De fullständiga frågeformuleringarna får inte plats i diagrammet men finns i fotnoten längst ner på sidan.²³

Liksom tidigare år har de allra flesta barn *inte* råkat ut för något av det som frågorna gäller. Mellan 71 % och 97 % svarar ”nej” på frågorna. Tonåringarna svarar i högre grad än de yngre barnen att de råkat ut för något,

23 Fullständig frågeformulering:

- Under det senaste året, har du råkat ut för att någon har varit elak eller mobbat dig på internet eller via mobilen?
- Under det senaste året, har du blivit hotad på internet eller via mobilen?
- Under det senaste året, har du blivit utfrysad och inte fått vara med i en grupp eller aktivitet som dina vänner var med i på nätet?
- Under det senaste året, har du råkat ut för att någon har lagt ut bilder eller filmklipp på dig på internet mot din vilja?
- Under det senaste året, har någon du inte känner bett dig skicka bilder på dig själv där du är lättklädd eller naken?
- Under det senaste året, har någon du inte känner försökt pressa dig på internet eller mobilen att göra något sexuellt mot din vilja?

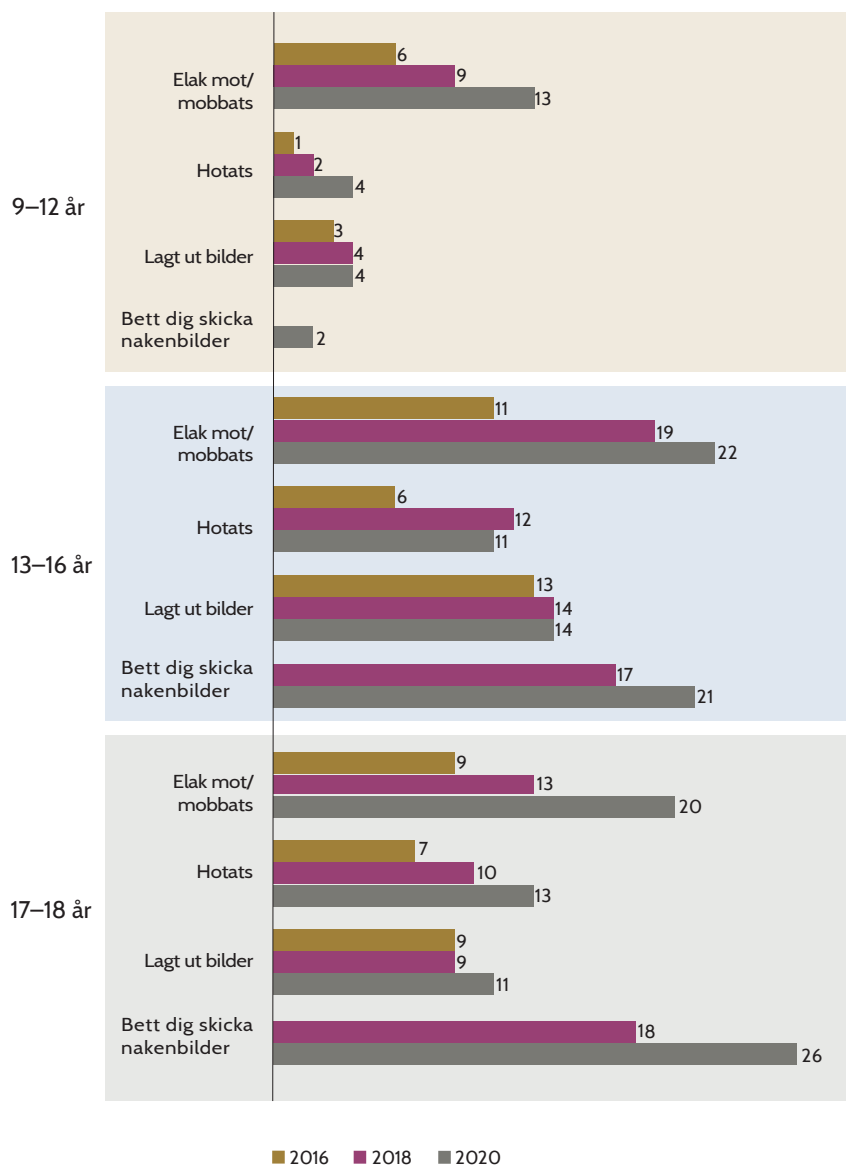
i synnerhet att någon de inte känner har bett dem skicka bilder på sig själva där de är lättklädda eller nakna. Det är endast ifråga om att någon varit elak eller mobbat dem som även barn i 9–12 svarar ja i viss omfattning.

Bland 9–12 syns inga könsskillnader. Även bland 13–16 är könsskillnaderna små, men flickor har oftare råkat ut för elakheter och mobbning, blivit utfrysta och inte fått vara med i en grupp eller aktivitet på nätet, att någon vill att de ska skicka nakenbilder samt att någon de inte känner försökt pressa dem att göra något sexuellt. Av pojkarna i 13–16 svarar 97 % nej på den sista frågan, jämfört med 83 % av flickorna. Bland 17–18-åringarna ligger pojkarna något högre än flickorna vad avser hot, men lägre vad avser önskemål om nakenbilder och att någon försökt pressa dem till sexuella handlingar.

För de frågor där jämförelser över tid är möjliga har förändringarna varit marginella, fram till 2018. Mellan åren 2016 och 2018 ökade den upplevda digitala utsattheten i alla åldersintervall och dessa förändringar bekräftas eller förstärks i årets undersökning. Om man slår samman alla jakande svar för de fyra frågor som har jämförelsedata, oavsett frekvens, syns följande förändringar:

” Mellan åren 2016 och 2018 ökade den upplevda digitala utsattheten i alla åldersintervall och dessa förändringar bekräftas eller förstärks i årets undersökning.

**26 b. Under det senaste året, har du råkat ut för att:
andel ja-svar (%)**

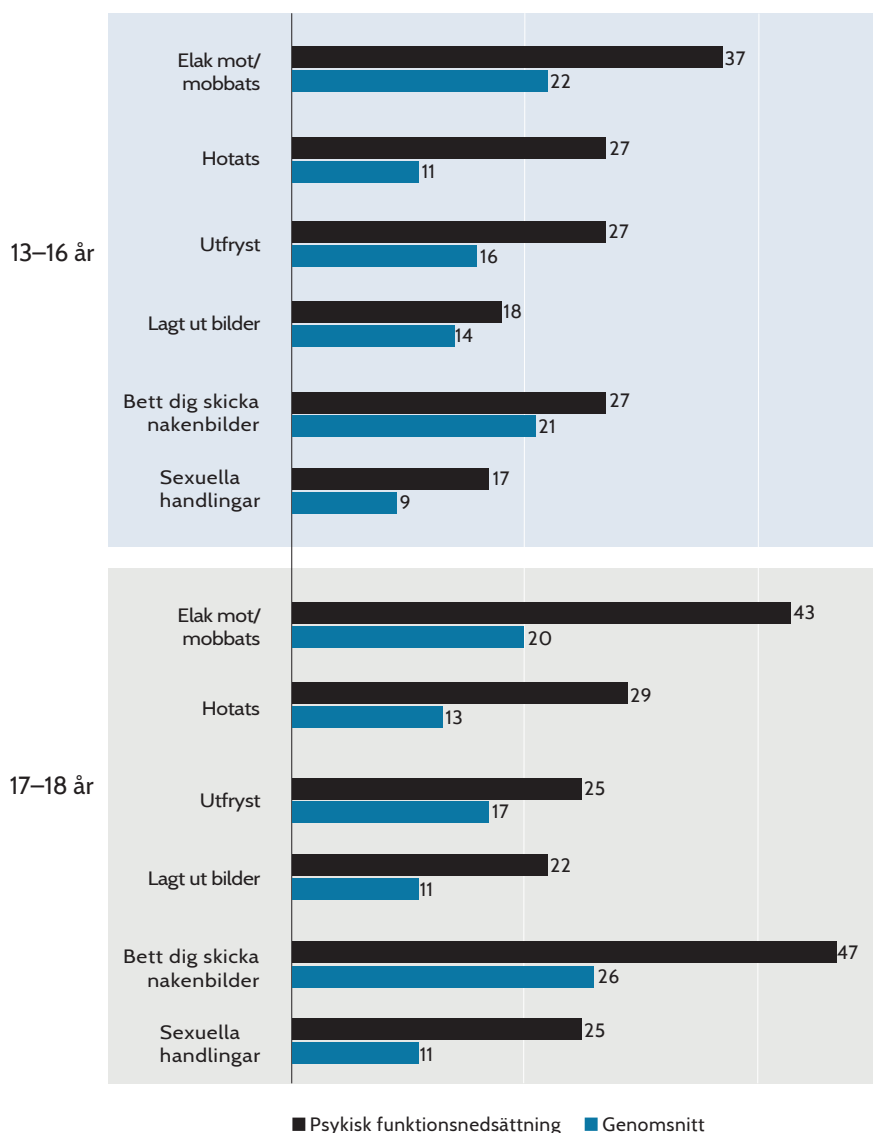
I den yngsta gruppen är det bara ifråga om elakheter och mobbning en ökning kan skönjas mellan 2016 och 2020, men bland tonåringarna har allt utom att någon lagt ut bilder/filmer mot deras vilja ökat märkbart. Eftersom ungas användning av sociala medier har ökat kraftigt under 2010-talet och successivt integrerats i ungas sociala liv är det inte märkligt att de problem och svårigheter som förekommer i allt socialt liv också förekommer på nätet. Användningen medför dessutom en ökad exponering för personer man inte redan känner vilket i sig kan medföra ökade risker.

Som tidigare visats har andelarna höganvändare (använder mer än tre timmar en vanlig dag) av sociala medier ökat sedan 2016 i alla åldrar. Bland både 13–16 och 17–18 finns korrelationer mellan att använda sociala medier mer än tre timmar per dag och större utsatthet för elakheter och mobbning, hot, att någon bett om nakenbilder samt att någon försökt pressa barnet till sexuella handlingar. I fråga om att någon bett om nakenbilder skiljer det exempelvis 18 procentenheter mellan 13–16-åringar som använder sociala medier mer än tre timmar per dag, eller mindre än tre timmar per dag. Motsvarande skillnad bland 17–18-åringar är 14 procentenheter. Den ökade digitala utsattheten skulle således kunna delvis förklaras av att andelen höganvändare av sociala medier har ökat och ökad användning samvarierar med ökad utsatthet. Detta utesluter dock inte att det även finns andra bidragande orsaker som ligger utanför denna undersöknings räckvidd.

Den upplevda utsattheten på nätet är generellt högre bland tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar. Bland både 13–16 och 17–18 är det markanta skillnader mellan barn med psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet, vilket framgår av diagram 26 c.

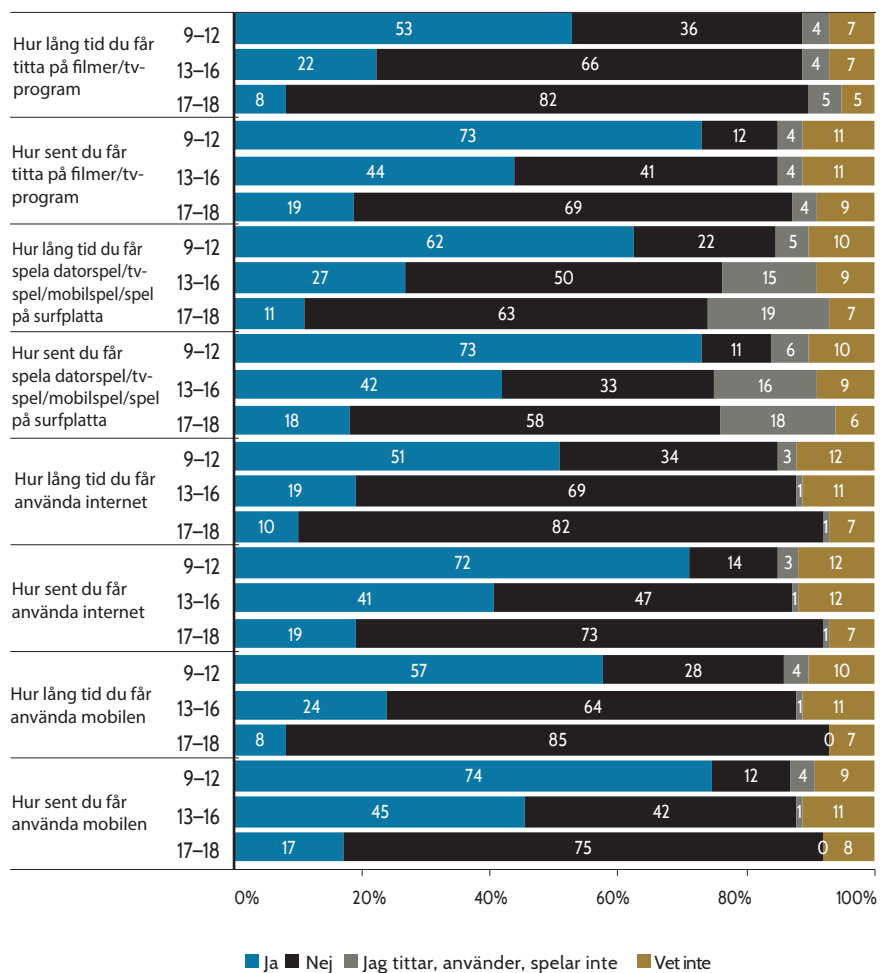
” Den upplevda utsattheten på nätet är generellt högre bland tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar.

26 c. Under det senaste året, har du råkat ut för att: andel ja-svar, psykisk funktionsnedsättning och genomsnittet (%)

Tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar svarar genomgående att de utsatts för de företeelser som frågan gäller i högre grad än tonåringar i genomsnitt. Bland 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar har nästan varannan blivit ombedd att skicka bilder på sig själv, lättklädd eller naken, under 2020. Men även här finns en könsskillnad på så sätt att det främst är flickor med psykiska funktionsnedsättningar som råkar ut för detta, liksom att någon okänd person försöker pressa dem att göra något sexuellt mot deras vilja. Att barn med psykiska funktionsnedsättningar är mer utsatta än andra barn på nätet har visats i flera tidigare undersökningar, och flickor med psykiska funktionsnedsättningar är i vissa avseenden än mer utsatta.

27. Om du tänker på vardagar. Har din familj regler för: (%)

Hälften, eller mer än hälften, av barnen i 9–12 har regler för *hur länge* de får använda olika medier och drygt 70 % har regler för *hur sent* de får använda dem. Med stigande ålder minskar förekomsten av regler, men i alla åldersgrupper är det vanligare med regler för hur sent, än för hur länge, barnet får använda medier. Dessa mönster har även iakttagits i tidigare undersökningar.

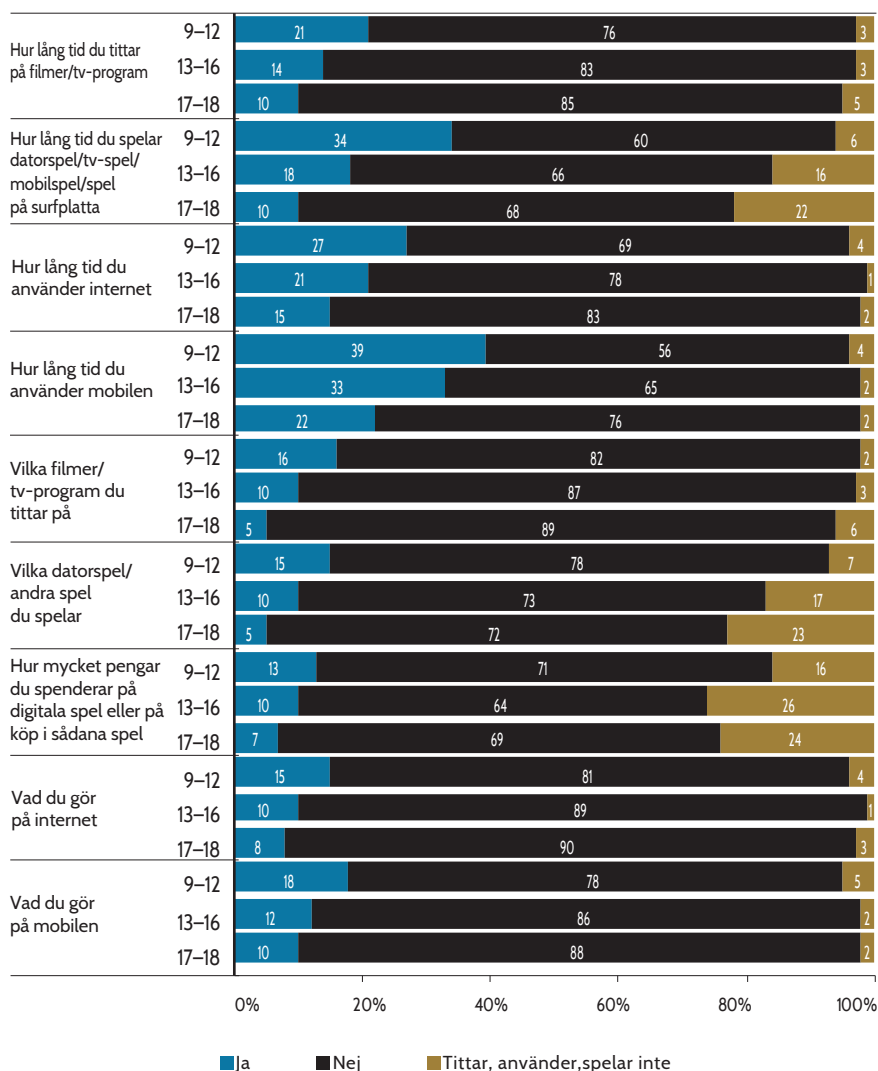
Jämfört med 2018 har andelarna som svarar ”vet inte” ökat marginellt för de flesta medieaktiviteter. Bland tonåringarna (främst 17–18) ökar även andelarna som svarar att de inte spelar datorspel/tv-spel/mobilspel/spel på surfplatta med några procentenheter. Det är dock små justeringar och de övergripande resultaten är desamma 2020 som 2018, med endast ett par mer framträdande förändringar: bland 13–16 är det något färre barn med regler för hur sent de får titta på filmer/tv-program (sju procentenheter) och med regler för hur sent de får spela (nio procentenheter). Dessa förändringar förklaras delvis av att andelen barn som inte spelar respektive tittar har ökat. Bland 17–18 ökar istället andelen med regler för hur sent de får använda internet med sex procentenheter.

I åldersgrupperna 9–12 och 13–16 har genomgående fler pojkar än flickor regler för medieanvändningen. I högre ålder jämnas könsskillnaderna ut och det är bara ifråga om spel som pojkar fortfarande har regler i större utsträckning än flickor. Dessa könsskillnader kunde iakttagas även 2018. Könsskillnaderna är särskilt markanta gällande spel där det i 13–16 skiljer 19 procentenheter (*hur lång tid* barnet får spela) respektive 30 procentenheter (*hur sent* barnet får spela) mellan flickor och pojkar. I åldersgruppen 9–12 är motsvarande könsskillnader 17 respektive 10 procentenheter. När det gäller hur lång tid och hur sent barnen får använda mobilen skiljer det uppåt 10 procentenheter mellan flickor och pojkar i både 9–12 och 13–16.

17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar har regler för sitt spelande i högre grad än genomsnittet: 29 % har regler för hur lång tid de får spela (jfr genomsnittet 11 %) och 32 % har regler för hur sent de får spela (jfr 18 %). De har även regler för hur lång tid och hur sent de får använda internet samt mobilen i högre grad än genomsnittet. 13–16-åringar med psykiska funktionsnedsättningar har regler för hur sent de får spela i något högre grad än genomsnittet, men i övrigt finns inga tydliga skillnader.

På denna fråga uppträder vissa mönster när det gäller syskonstatus. Barn i 13–16 som endast har yngre syskon har ofta regler i högre utsträckning än de som endast har äldre syskon. I åldersgruppen 17–18 är det istället barnen utan syskon som oftare har regler än andra barn, vilket även kunde iakttagas i *Ungar & medier 2017*.

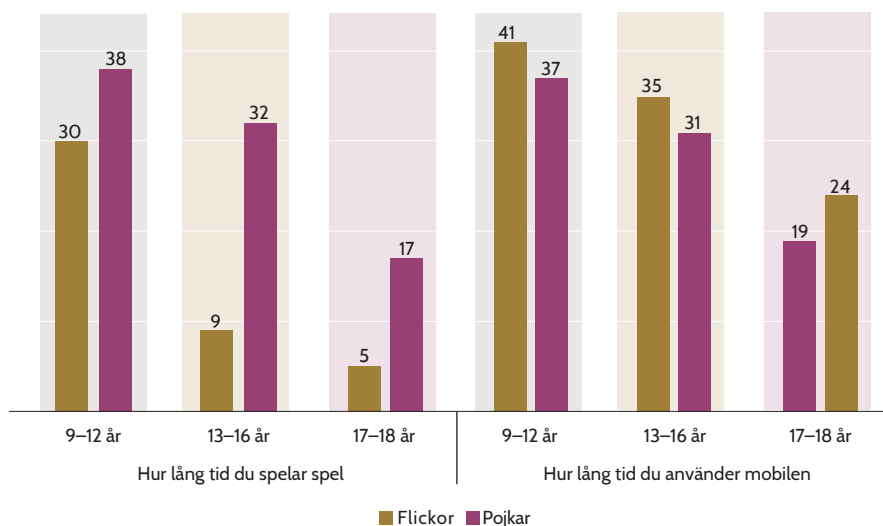
28. Brukar du och dina föräldrar bli osams om: (%)

De flesta barn brukar inte bli osams med sina föräldrar om sin medieanvändning, men när konflikter förekommer är de vanligast i den yngsta gruppen och minskar sedan ju äldre barnet blir. Konflikterna rör oftare *hur lång tid* barnen ägnar åt medierna än mediernas innehåll, eller vad barnet gör på nätet och mobilen. Dessa mönster har även iakttagits i tidigare undersökningar. Den vanligaste orsaken till medierelaterade konflikter i alla åldersgrupper är hur lång tid barnen använder mobilen.

Jämfört med 2018 har konflikterna i 9-12 och 13-16 gällande *hur lång tid* barnen tittar på filmer/tv-program och spelar spel minskat något medan konflikter om *vilka* filmer/tv-program de ser samt vad de gör på internet och mobilen ökat marginellt. Även i 17-18 finns en liten ökning av konflikter rörande vad de gör på internet och mobilen. Frågan om konflikter rörande hur mycket pengar barnen spenderar på spel eller köp i spel är ny.

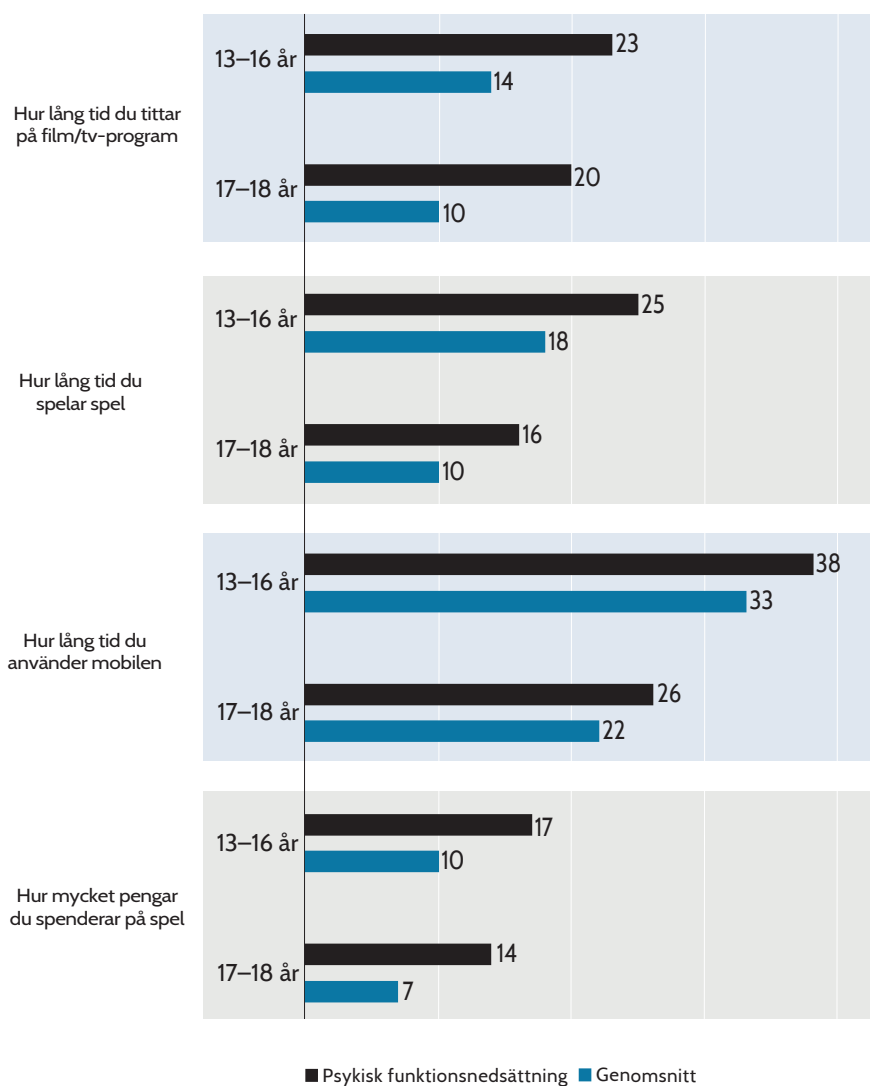
28 b. Brukar bli osams med föräldrarna om hur mycket tid som ägnas åt spel/mobilen, kön 2020 (%)

De största könsskillnaderna framträder när konflikterna gäller spel. I alla åldersgrupper har fler pojkar konflikter om hur lång tid de spelar spel samt vilka spel de spelar och hur mycket pengar de spenderar på spel eller köp i spel. Flickor har något fler konflikter med sina föräldrar om hur lång tid de använder mobilen. Som nämnts spelar pojkar mer än flickor medan flickor använder mobilen mer än pojkar.

Konflikter om hur lång tid barnen spelar samt hur mycket pengar de spenderar på, eller i, spel är även betydligt vanligare bland barn som spelar mer än tre timmar per dag. Bland tonåringarna (13-18) blir ungefär var tredje höganvändare av spel osams med sina föräldrar om hur lång tid de spelar och var fjärde blir osams om hur mycket pengar de spenderar på eller i spel. Konflikter om filmer/tv-program, mobilen och internet har inga liknande kopplingar till hur mycket tid som barnen använder medierna ifråga.

28 c. Brukar bli osams med föräldrarna, psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet 2020 (%)

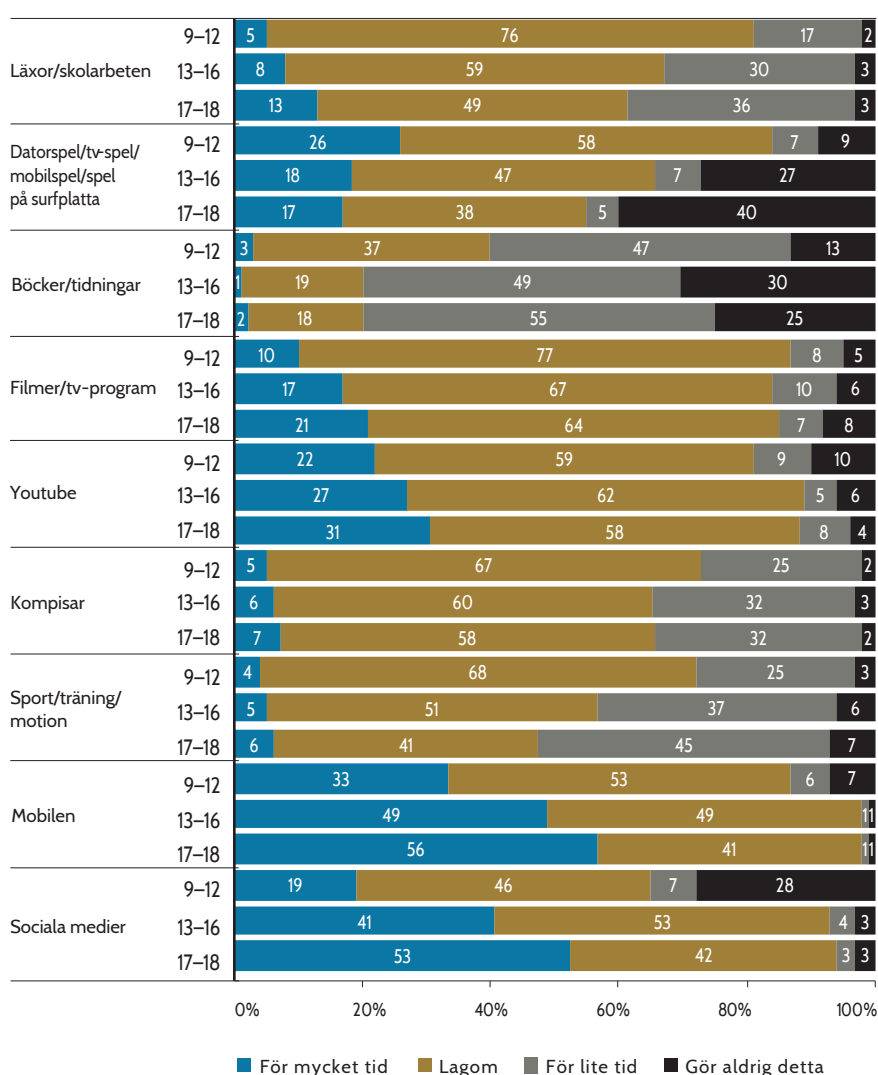

Barn i 13–16 med psykiska funktionsnedsättningar blir osams med sina föräldrar i högre grad än genomsnittet gällande hur lång tid de tittar på filmer/tv-program, hur lång tid de spelar spel, hur lång tid de använder mobilen samt hur mycket pengar de spenderar på spel, eller köp i spel. Även 17–18-åringar med psykiska funktionsnedsättningar blir i högre grad än genomsnittet osams med sina föräldrar i dessa frågor, men dessutom om hur lång tid de tittar på filmer/tv-program och använder internet.

En hypotes inför datainsamlingen var att de medierelaterade konflikterna i hemmet skulle vara fler om föräldrarna hade arbetat hemma mer än vanligt under perioden. Denna hypotes får dock inte stöd av resultaten, förutom att pojkar i åldern 9–12 med föräldrar som arbetat hemma hela perioden har något fler konflikter om hur länge de spelar. För övrigt visar resultaten bland

pojkar i 13–16 att de haft fler konflikter om föräldrarna *inte* arbetat hemma mer än vanligt. Detta gäller hur lång tid de använder internet och hur lång tid de spelar, hur mycket pengar de spenderar i spel samt vad de gör på nätet och på mobilen samt vilka filmer/tv-program de tittar på. Bland flickorna finns inte samma mönster.

29. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt: (%)

Barnen verkar generellt vara ganska nöjda med hur mycket tid de ägnar åt de olika aktiviteterna, eftersom svarsalternativet "lagom" oftast har hög frekvens. Ett tydligt undantag är att läsa böcker och tidningar som stora andelar barn i alla åldersgrupper tycker att de ägnar för lite tid åt. Sport/träning/motion är det också förhållandevis många som svarar att de ägnar för lite tid åt. Det som barn i 9–12 tycker sig ägna för mycket tid åt är främst mobilen,

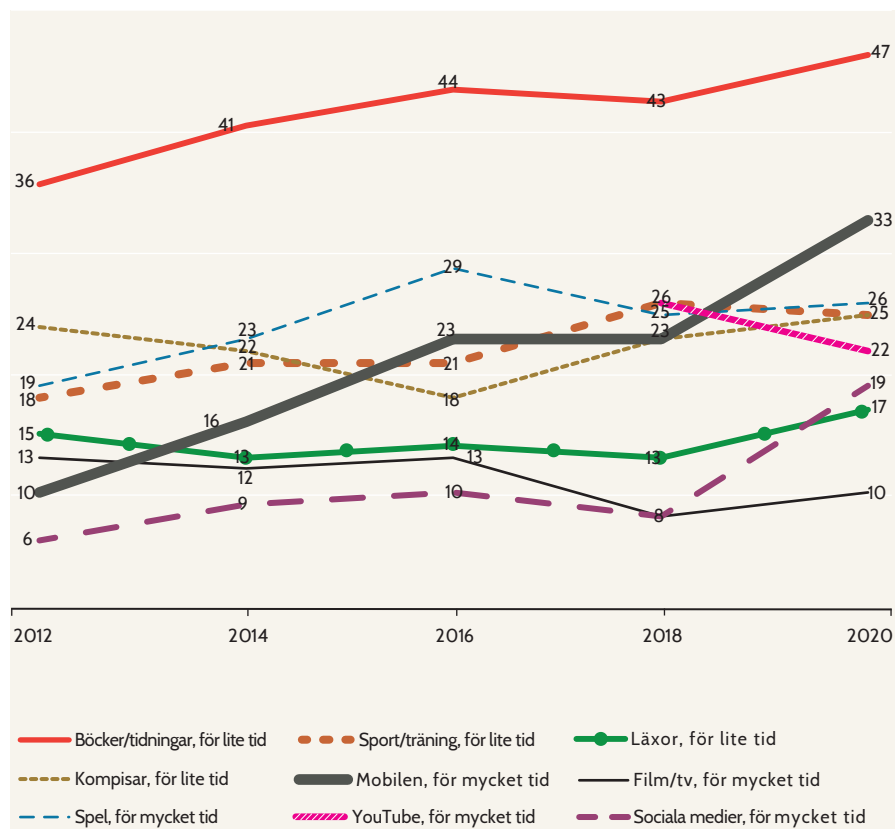
spel och Youtube. Det som 13–16 och 17–18 tycker sig ägna för mycket tid åt är mobilen och sociala medier, följt av Youtube. Generellt ökar andelarna ”för mycket tid” med stigande ålder, förutom gällande digitala spel där förhållandet är det omvända. När det gäller sport/träning/motion ökar andelarna som anser att de ägnar ”för lite tid” åt detta med stigande ålder. Ifråga om kompisar är skillnaderna mellan åldersgrupperna små.

Jämförs resultaten här med 2018 års datainsamling är de mycket lika. Förändringarna rör sig om några procentenheter uppåt eller nedåt, med undantag för två aktiviteter: mobilen och sociala medier där andelarna som svarar ”för mycket tid” ökar, särskilt bland de yngsta och äldsta. Bland 9–12 och 17–18 ökar andelarna som tycker sig använda mobilen för mycket med 10 procentenheter och bland 13–16 ökar de med fem procentenheter. Andelarna som tycker sig använda sociala medier för mycket ökar med 11–12 procentenheter i 9–12 och 17–18 och med tre procentenheter i 13–16.

Missnöjet med medieanvändningen fortsätter att öka: Betraktar man utvecklingen på längre sikt, sedan 2012, framgår att uppfattningarna att man använder mobilen och sociala medier för mycket har ökat konstant i alla åldersgrupper sedan mätningarna började. Det är alltså ingen plötslig förändring utan en tendens som syns under flera år. Av alla medieaktiviteter som frågan rymmer är det bara just dessa uppfattningar – att man använder mobilen och sociala medier för mycket – som uppvisar en sådan konsekvent ökning i alla åldersgrupper.

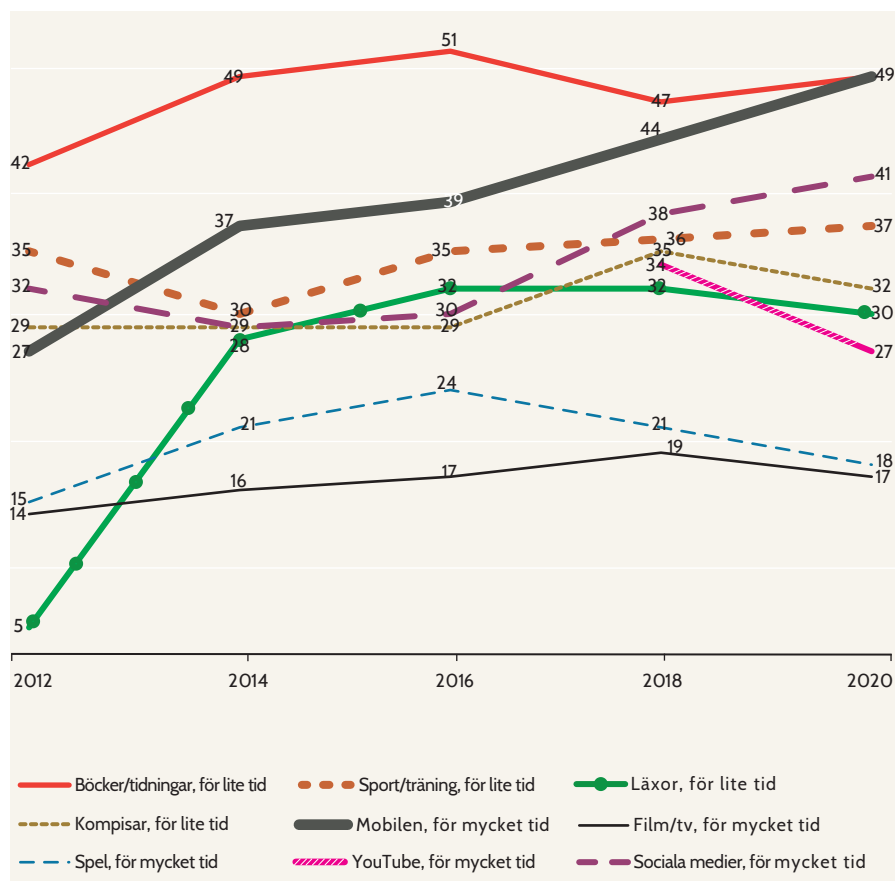
” Missnöjet med medieanvändningen fortsätter att öka.

29 b. Tycker du att du ägnar för mycket tid/för lite tid åt, 2012–2020, 9–12 (%)

Bland 9–12 finns även en konsekvent ökning av uppfattningen att man ägnar för lite tid åt böcker och tidningar. I övriga åldersgrupper ligger denna uppfattning på en förhållandevis hög, men konstant, nivå sedan 2014. Bland 9–12 ligger uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt spel på en konsekvent, förhållandevis hög, nivå sedan 2014.

29 c. Tycker du att du ägnar för mycket tid/för lite tid åt, 2012–2020, 13–16 (%)

Förutom uppfattningen att för mycket tid ägnas åt mobilen och sociala medier, som ökar, ligger uppfattningarna om den egna medieanvändningen och övriga aktiviteter på relativt konstant nivå i åldersgruppen. Gällande Youtube finns bara jämförelsedata från 2018 men här minskar uppfattningen att mediet ägnas för mycket tid. Uppfattningen att för mycket tid ägnas åt digitala spel kulminerade 2016 och minskar därefter.

29 d. Tycker du att du ägnar för mycket tid/för lite tid åt, 2012–2020, 17–18 (%)

Mer än hälften av ungdomarna anser år 2020 att de ägnar för lite tid åt böcker och tidningar men för mycket tid åt mobilen och sociala medier, vilket innebär att "missnöjet" med hur mycket tid man ägnar åt mobilen och sociala medier för första gången ligger på samma nivå som missnöjet med hur lite man läser. Uppfattningarna att man ägnar för lite tid åt sport/träning/motion samt böcker/tidningar ökade 2014 och ligger sedan dess på en förhållandevis hög, konstant nivå bland 17–18. Bland de äldsta finns också en tendens till att fler anser sig ägna för mycket tid åt spel samt filmer/tv-program sedan 2016.

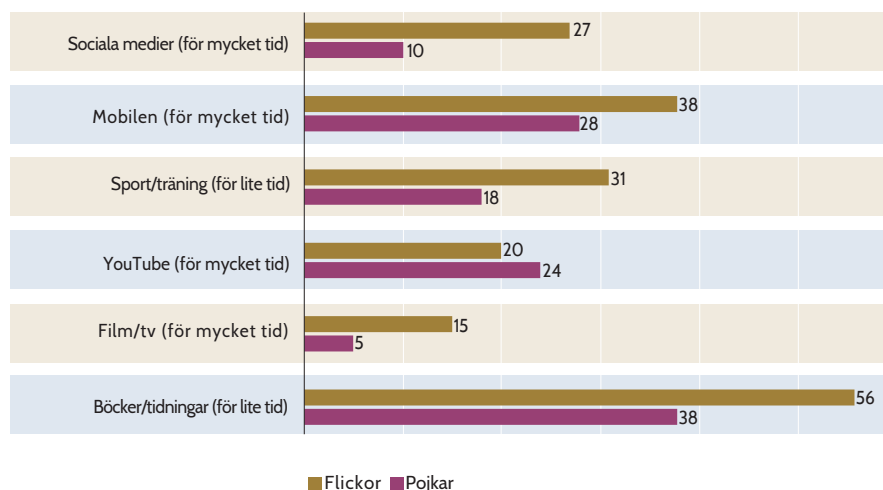
Sammanfattningsvis är det således bara uppfattningarna att man ägnar för mycket tid åt mobilen och sociala medier som tydligt ökat under Coronapandemin, men det är tendenser som funnits under flera år vilket innebär att de kanske hade inträffat även utan pandemin och de restriktioner som förekommit under perioden. Samtidigt har rimligtvis mer socialt umgänge och förströelse skett via mobilen och sociala medier under perioden, kanske mer än vad särskilt gymnasieelever med distansundervisning önskar, vilket skulle kunna föranleda känslan av att det är "för mycket".

Barn i 13–16-årsåldern med psykiska funktionsnedsättningar uppger i något högre grad än genomsnittet att de ägnar *för lite tid* åt läxor och skolarbeten, kompisar samt sport/träning/motion. Även i 17–18-årsåldern tycker

de i högre grad att de ägnar för lite tid åt sport/träning/motion (61 %). För övrigt är de mest framträdande skillnaderna, jämfört med genomsnittet, att unga med psykiska funktionsnedsättningar i större utsträckning anser att de ägnar *lagom* med tid åt digitala spel (54 %), kompisar (66 %) och mobilen (54 %).

Könsskillnaderna är, liksom tidigare år, påtagliga i samtliga åldersgrupper. När det gäller 9–12 ser skillnaderna ut på följande vis:

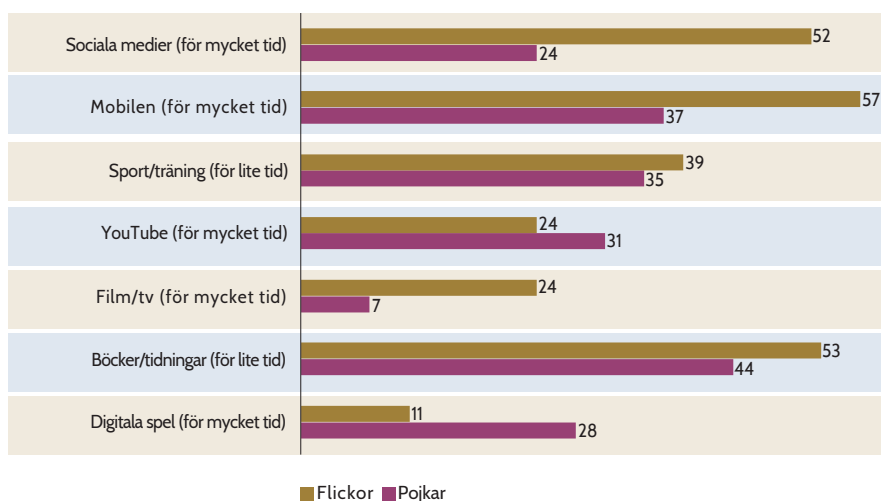
29 e. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt, kön, 9–12 (%)

Diagrammet beskriver andelarna flickor och pojkar i 9–12 som anser att de ägnar *för mycket tid* åt sociala medier, mobilen, Youtube och film/tv-program samt *för lite tid* åt sport/träning och böcker/tidningar. Flickorna är mer kritiska till sin egen tidsanvändning än pojkarna, förutom gällande Youtube där pojkarna är något mer självkritiska. En förändring från 2018 gäller inställningen till digitala spel som i tidigare undersökningar uppvisat stora könsskillnader – pojkar var mycket mer självkritiska än flickor – men där det 2020 inte finns någon könsskillnad alls (26 % av både flickorna och pojkarna i 9–12 anser sig spela för mycket).

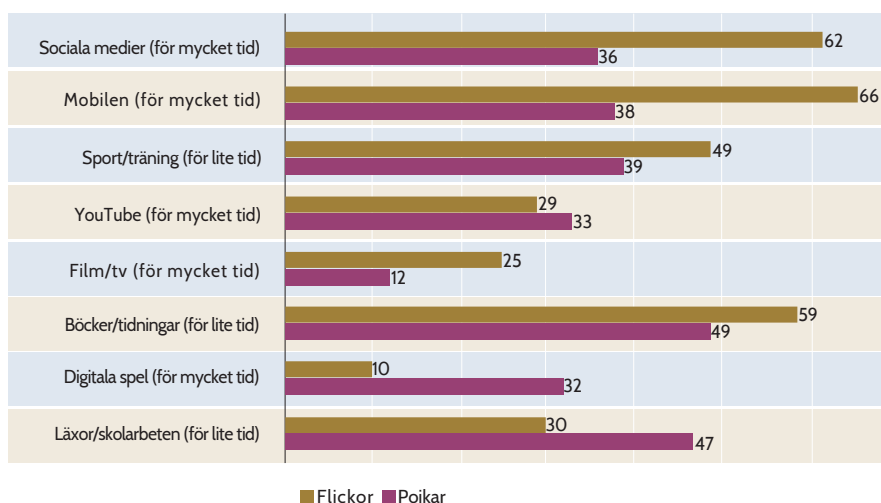
I åldern 13–16 återkommer dock den stora könsskillnaden gällande digitala spel:

29 f. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt, kön, 13–16 (%)

I 13–16 är det endast ifråga om Youtube och digitala spel som pojkarna är mer självkritiska än flickorna. När det gäller uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt sociala medier är det mer än dubbelt så stor andel flickor, som pojkar, som instämmer. Könsskillnaden är ännu större när det gäller uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt filmer och tv-program.

29 g. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt, kön, 17–18 (%)

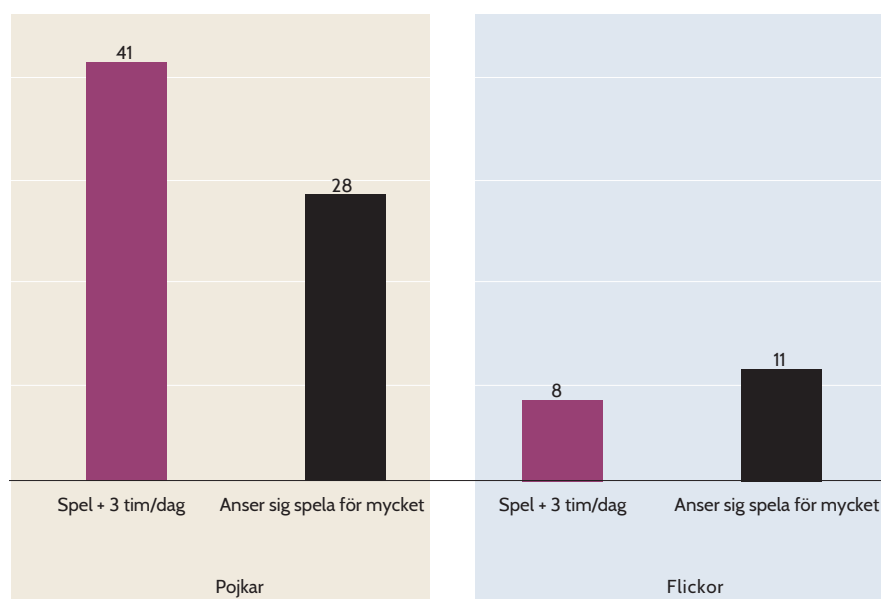

I åldern 17–18 uppstår en ny skillnad på så sätt att pojkar i betydligt högre grad än flickor tycker att de ägnar för lite tid åt läxor och skolarbeten. I yngre år är det snarare flickorna som i något högre grad än pojkarna tycker att de ägnar för lite tid åt läxor och skolarbeten.

För övrigt är mönstren desamma som i övriga åldersgrupper: förutom ifråga om digitala spel och Youtube är flickor mer självkritiska än pojkar.

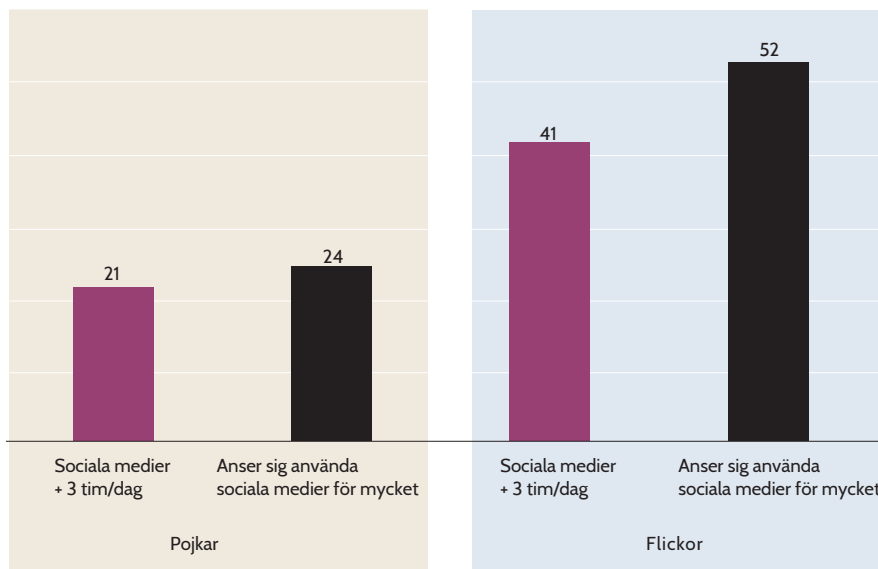
Flickor tenderar i alla åldrar således att vara mer självkritiska än pojkar gällande de flesta aktiviteter. Även om man beaktar hur mycket tid barnen ägnar åt de olika medieaktiviteterna är flickor mer benägna att anse att de ägnar för mycket tid åt dem, i proportion till den faktiska användningen. Dessa mönster är återkommande från tidigare undersökningar. I diagrammen nedan visas tre exempel på hur den faktiska medieanvändningen och uppfattningen att för mycket tid ägnas åt detta förhåller sig till varandra i gruppen 13–16 år 2020.

29 h. Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: spel, kön, 13–16 (%)

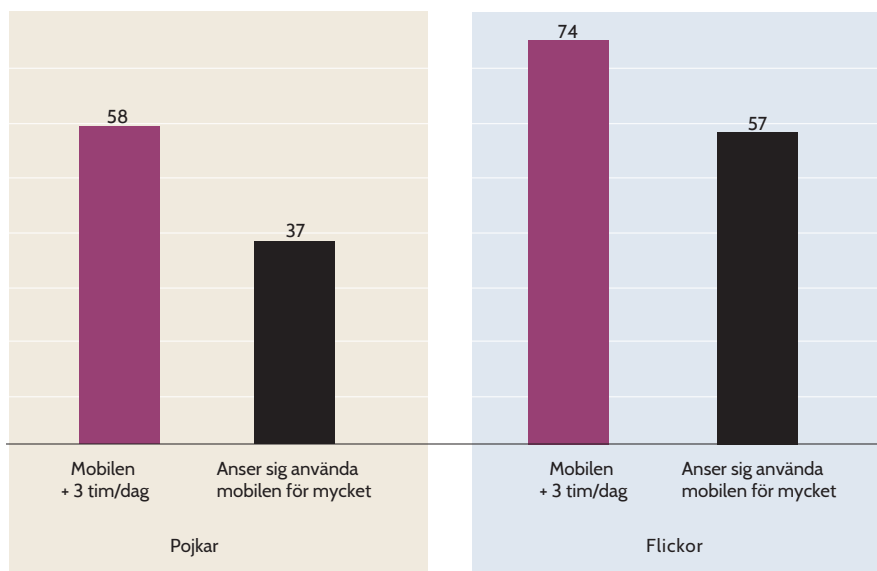
Andelarna höganvändare av spel som redovisas i diagrammet gäller digitala spel sammanlagt, dvs. spel på mobil, surfplatta, dator och konsol. Betydligt fler pojkar än flickor spelar digitala spel mer än tre timmar en vanlig dag och det är även fler pojkar än flickor som tycker att de spelar för mycket, men andelen som tycker att de spelar för mycket är *mindre* än andelen som spelar mer än tre timmar. Bland flickorna är det tvärtom: det är fler flickor som tycker att de spelar för mycket än som spelar mer än tre timmar en vanlig dag.

29 i. Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: sociala medier, kön, 13–16 (%)

När det gäller sociala medier är det betydligt fler flickor än pojkar som är höganvändare och de anser också i högre grad att de använder sociala medier för mycket, men här är andelen som tycker att de använder medierna för mycket *större* än de faktiska höganvändarna. Bland pojkarna är det ungefär lika stor andel som är höganvändare och som tycker att de använder sociala medier för mycket. Resultaten i både diagram 29 h och 29 i är mycket näraliggande *Ungar & medier 2019*.

29 j. Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: mobilen, kön, 13–16 (%)

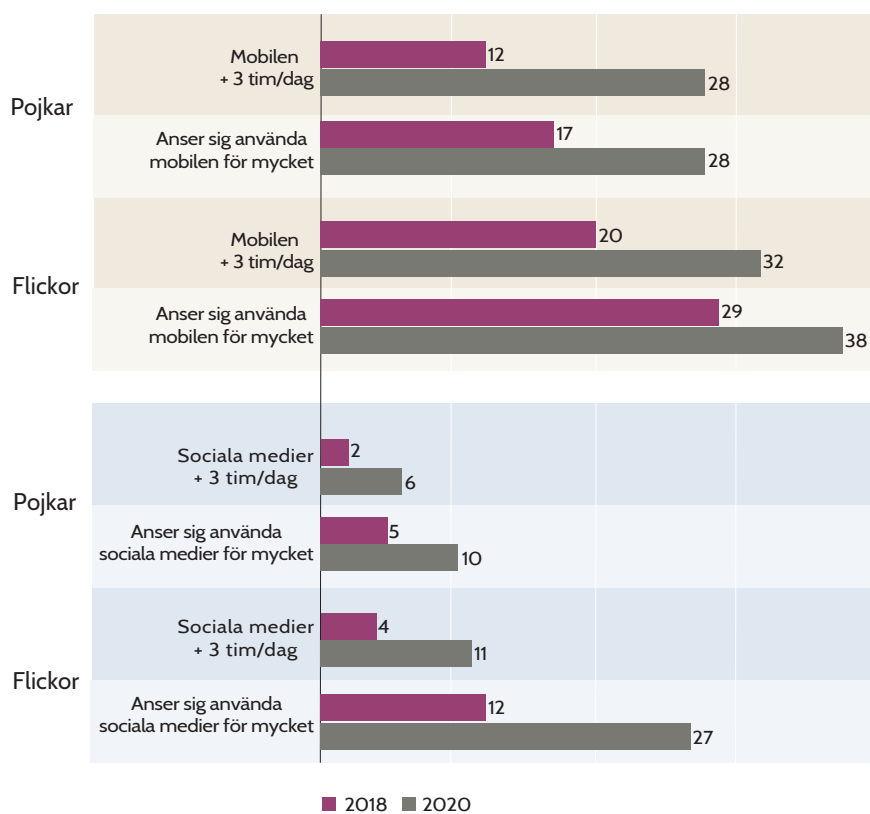

Andelarna som använder mobilen mer än tre timmar en vanlig dag har ökat successivt sedan 2010 i alla åldrar och tidigare i rapporten visades att de nu år 2020 ligger på den högsta nivån sedan mätningarna började. Andelarna som anser att de använder mobilen för mycket har, som nämnts, också ökat men inte i samma omfattning som den faktiska mobilanvändningen. Varken bland flickorna eller pojkarna är det fler som tycker att de använder mobilen för mycket än som använder den mer än tre timmar per dag. Differensen mellan faktisk användning och upplevelsen att det är för mycket är större bland pojkarna: 21 procentenheter jämfört med 17 hos flickorna. Mönstren är desamma som 2018 men differenserna har ökat. Det vill säga att den faktiska användningen har ökat mer än uppfattningen att man använder mobilen för mycket bland både pojkar och flickor i 13–16.

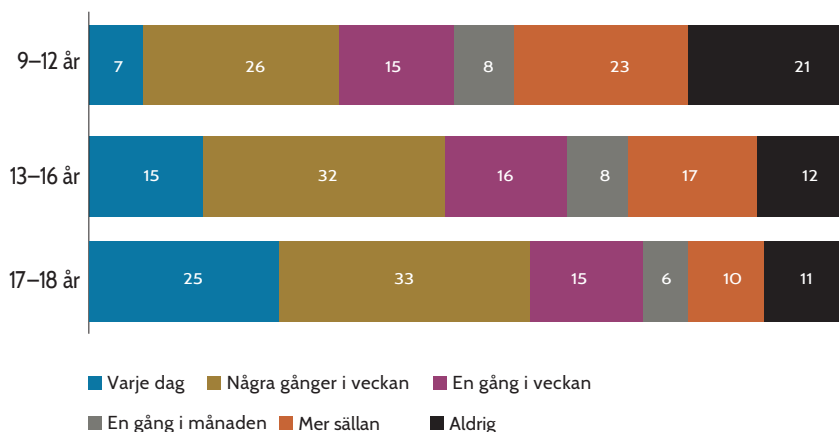
Denna förändrade differens finns inte bland 17–18 men det finns däremot en förändring bland 9–12 som antyder att deras uppfattningar om mobilen närmar sig tonåringarnas (diagram 29 k). Användningen av både mobilen och sociala medier har ökat mellan 2018 och 2020 i åldersgruppen 9–12 och vad gäller sociala medier har uppfattningen att man använder sociala medier för mycket ökat i samma omfattning som den faktiska användningen. Även uppfattningen att man använder mobilen för mycket har ökat, men inte i samma omfattning som den faktiska användningen. Bland flickorna är det fler som anser sig använda mobilen för mycket än som är höganvändare både 2018 och 2020, men bland pojkarna finns en förändring mellan åren. År 2018 ansåg fler pojkar att de använde mobilen för mycket än som använde mobilen mer än tre timmar per dag. År 2020 är det lika stora andelar pojkar som tycker att de använder mobilen för mycket, som använder mobilen mer än tre timmar per dag (28 %). Pojkarna har alltså blivit mindre kritiska till sin mobilanvändning, betraktat i relation till andelen höganv-

dare. Även bland flickorna har differensen mellan höganvändare och andelen som anser sig använda mobilen för mycket minskat mellan åren. I åldern 13–16 är det, som nämnts, fler som använder mobilen mer än 3 timmar per dag än som tycker att det är för mycket och 9–12-åringarna närmar sig nu detta mönster. De är fortfarande mer kritiska mot sin mobilanvändning än tonåringarna men skillnaderna har minskat något, och kommer kanske att minska än mer under de närmaste åren om mobilanvändningen fortsätter att öka och fler timmars användning så att säga normaliseras.

29 k. Faktisk medieanvändning och uppfattningen att man ägnar för mycket tid åt detta: mobilen, kön, 9–12, 2018 och 2020 (%)

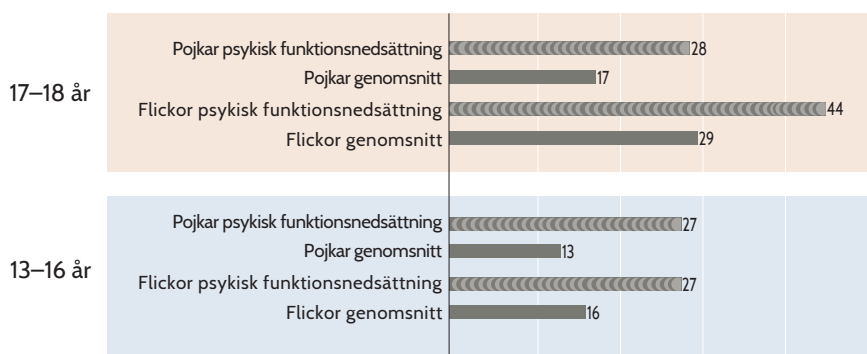
30. Hur ofta händer det att din medieanvändning leder till att du inte gör vad du ska, t.ex. läsläsning, hjälpa till hemma, gå och lägga dig? (%)

Slår man samman svaren som gäller varje dag, någon eller flera gånger i veckan är det ungefär hälften av barnen i 9–12, och mer än hälften av tonåringarna, som uppger att medieanvändningen leder till att de inte gör andra saker som de ska göra. Att medieanvändningen leder till att man försummar andra aktiviteter ökar således med stigande ålder. Frågan ställdes första gången 2018 och jämfört med resultaten då är det endast marginella förändringar. Den största skillnaden är att andelen som svarar ”varje dag” i 17–18 ökar med sex procentenheter, men samtidigt minskar andelen som svarar ”några gånger i veckan”. Detta skulle möjligen kunna vara en följd av distansundervisningen under 2020 då undervisning i hemmet ökar risken för att medieanvändningen går ut över skolarbetet.

Bland 13–16 är det vanligare att flickor uppger att detta sker varje dag eller några gånger i veckan (flickor: 49 %, pojkar: 42 %). Bland 17–18 är det vanligare att flickor (29 %) än pojkar (17 %) uppger att det sker varje dag, vilket är en ökning bland flickorna men inte bland pojkarna jämfört med 2018. Slår man samman svarsalternativen varje dag och några gånger i veckan hamnar dock flickor och pojkar i 17–18 på samma nivå (57–58 %).

30 b. Hur ofta händer det att din medieanvändning leder till att du inte gör vad du ska: varje dag, psykiska funktionsnedsättningar och genomsnittet 2020 (%)

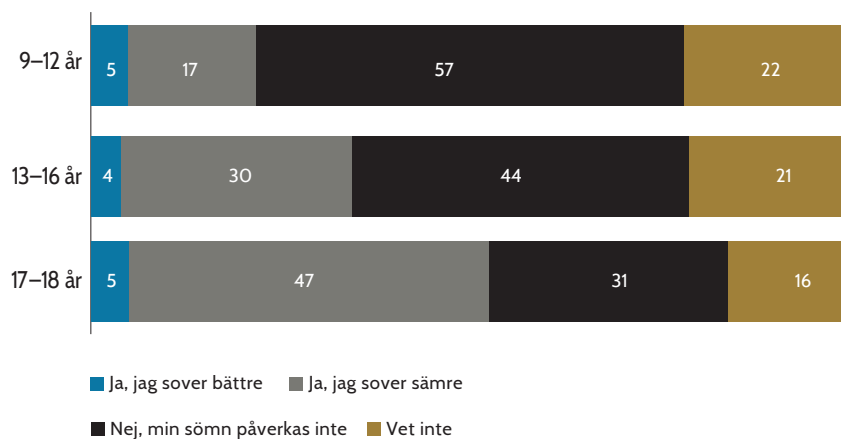

Barn med psykiska funktionsnedsättningar uppger i högre grad än genomsnittet att deras medieanvändning varje dag går ut över andra saker. I 17–18 svarar hela 44 % av flickorna att det händer varje dag. Bland både 13–16 och 17–18 med psykiska funktionsnedsättningar har andelarna som svarar ”varje dag” ökat sedan 2018. I 13–16 är ökningen 17 procentenheter bland både pojkar och flickor, i 17–18 är ökningen marginell bland pojkarna men 10 procentenheter bland flickorna.

Sammantaget bekräftas därmed 2018 års resultat, vilket pekar på att medieanvändningen uppfattas som ett problem i förhållande till andra förpliktelser. Möjligen har den blivit ett något större problem för 17–18-åringarna under pandemin, åtminstone för flickorna – allra mest för flickorna med psykiska funktionsnedsättningar.

Man skulle kunna tänka sig att föräldrar som arbetat hemifrån under pandemin skulle ha mer uppsikt över barnen och därmed minska möjligheterna att barnens medieanvändning går ut över deras skolarbete och andra saker de ska göra. Men om föräldrarna arbetat mer hemifrån eller ej under pandemin verkar inte ha betydelse i någon av åldersgrupperna, oavsett om barnet har psykiska funktionsnedsättningar eller ej.

31. Tror du att din medieanvändning påverkar din sömn? (%)

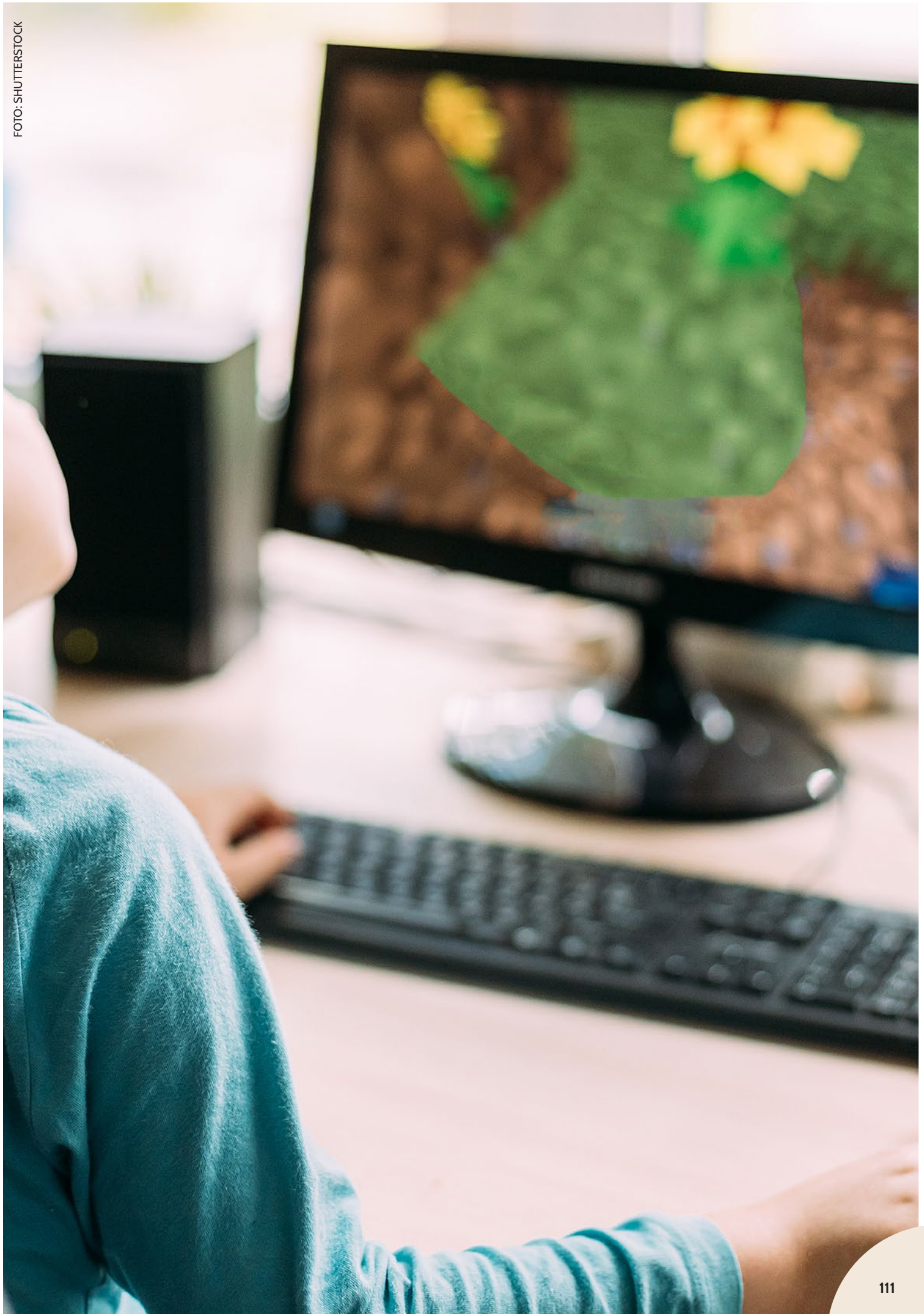

Det är få barn som tror att deras sömn påverkas till det bättre av medieanvändningen. Det vanligaste svaret bland 9–12 och 13–16 är att deras sömn *inte* påverkas, men bland 17–18 är det vanligare att sömnen påverkas till det sämre. Uppfattningen att sömnen försämras på grund av medieanvändningen ökar således med stigande ålder. Frågan ställdes första gången 2018 och vad gäller åldersgrupperna 9–12 och 13–16 finns inga nämnvärda förändringar mellan åren, men bland 17–18 har andelen som tror att deras sömn påverkas till det sämre ökat med 10 procentenheter.

Det finns inga nämnvärda könsskillnader i någon av åldersgrupperna, vilket var fallet 2018 (då fler flickor ansåg att deras sömn påverkades till det sämre). Barn med psykiska funktionsnedsättningar i 13–16 svarar på liknande sätt som genomsnittet men i åldern 17–18 uppstår skillnader mellan grupperna. Pojkar med psykiska funktionsnedsättningar svarar i lägre grad än andra pojkar att deras sömn påverkas till det sämre (jfr 36 % och 49 %), medan flickor med psykiska funktionsnedsättningar i högre grad än andra flickor anser att deras sömn försämras (jfr 51 % och 46 %). Flickor med psykiska funktionsnedsättningar i åldern 17–18 utmärker sig därmed något genom att de i högre grad än andra anser att deras medieanvändning både går ut över andra saker de borde göra och försämrar deras sömn.

Liksom för den föregående frågan skulle man kunna tänka sig att föräldrar som arbetat mer hemma under pandemin haft möjlighet att begränsa barnens medieanvändning så att den inte påverkar deras sömn till det sämre men det finns inga resultat som bekräftar den hypotesen.

Sammantaget kan konstateras att föräldrars eventuella hemarbete haft begränsad betydelse för barnens medieanvändning under Coronapandemin 2020. Det är endast bland 9–12-åringarna som några konsekventa resultat tyder på att föräldrarnas hemarbete begränsat omfattningen av barnens medieanvändning. Som påpekats beror dock möjligheterna till hemarbete på vilket yrke man har, vilket i sin tur hänger samman med socioekonomiska faktorer som också kan påverka barnens medieanvändning.

Bilaga 1. Bortfall, signifikans, åldersintervall och kalibreringsvikter

Som konstaterats är svarsfrekvensen i föreliggande rapport relativt låg, 32,8 % för barn 9–12 och 32 % för 13–18 år. En låg svarsfrekvens medför ökad risk för bortfallsfel – att de som besvarat frågeformulären skiljer sig från dem som inte gjort det så att resultaten av undersökningen blir missvisande för hela urvalet. För att kompensera för detta har SCB kalkylerat kalibreringsvikter baserat på registerdata (se nedan). I äldre Ungar & medier-undersökningar har antalet respondenter i flera fall varit så få att få resultat varit statistiskt signifikanta på 0,05-nivån. Signifikansnivån anger sannolikheten för att man av en slump skulle få det erhållna resultatet och 0,05 innebär att det är 95 % sannolikhet att resultaten inte påverkats av slumpen. I föreliggande rapport uppnår i princip samtliga av de jämförelser och förändringar som redovisas i den löpande texten signifikansnivån 0,05 och är alltså vad man i dagligt tal brukar kalla för statistiskt säkerställda. Statistisk signifikans är dock ett i vissa avseenden problematiskt mått på en undersöknings tillförlitlighet. Ju större antal individer som deltar, desto större är sannolikheten för att mycket små förändringar över tid eller skillnader mellan olika grupper är statistiskt signifikanta. Det blir då frestande att redovisa även triviala resultat bara för att de är signifikanta. Små skillnader har inte redovisats om de inte ingår i ett tydligt mönster (t.ex. att användningen av en medieform ökat i samtliga åldersgrupper som undersökts). Av läsbarhetsskäl redovisas inte signifikansnivåer eller andra statistiska mått i rapporten.

Den tidigare kommittén Medierådet använde sig i undersökningen 2010 av överlappande åldersgrupper 9–12 år samt 12–16 år. Anledningen var att man betraktade de respondenter som fyllde år under den tid datainsamlingen pågick som ett år äldre än de som fyllde senare på året. En fyraåring som fyllde fem innan enkätinsamlingen var avslutad betraktades således som en femåring i tidigare material. Då insamlingen 2010 varit åldersmässigt snedfördelad har vi i alla datainsamlingar sedan 2012/13 valt ut åldersgrupperna utifrån hur mycket respondenterna fyller under året – som ömsesidigt uteslutande kategorier. Från och med 2012 års insamling finns även åldersgruppen 17–18 med.

2012 års enkäter utformades för att kunna jämföra resultaten med de datainsamlingar som genomfördes parallellt av de norska och finska motsvarigheterna till Statens medieråd och då ändrades åldersintervallen till de nuvarande, mer konsekventa 9–12 år och 13–16 år. Detta innebär att åldersintervallen från 2010 inte är fullt jämförbara mellan de olika datainsamlingarna. Det saknas fullständiga data för att göra exakta kontroller av hur jämförelser över tid påverkats av dessa inte fullt överensstämmande åldersintervaller. Man kan dock jämföra genomsnittsåldern mellan de olika grupperna.

Åldersintervall och genomsnittsålder för datainsamlingarna 2010–2020

2010	2012/13	2014	2016	2018	2020
9–12: 10,31 år	9–12: 10,50 år	9–12: 10,50 år	9–12: 10,52 år	9–12: 10,43 år	9–12: 10,55 år
12–16: 13,9 år	13–16: 14,50 år	13–16: 14,52 år	13–16: 14,42 år	13–16: 14,47 år	13–16: 14,37 år
-	17–18: 17,53 år	17–18: 17,50 år	17–18: 17,54 år	17–18: 17,48 år	17–18: 17,51 år

I åldersgruppen 9–12 år skiljer sig genomsnittsåldern marginellt åt mellan undersökningarna. För 12–16 år i insamlingen 2010 respektive 13–16 år i senare insamlingar, skiljer sig genomsnittsåldern mer åt: 2010 var den 13,9 år och i de senare omkring 14,5 år. Det innebär att en del av förändringarna över tid gällande t.ex. användningsfrekvens eller eget innehav av medieteknik mellan de olika datainsamlingarna kan vara konsekvensen av åldersskillnader bland respondenterna. Sedan SCB blev ansvariga för datainsamlingen 2012 har åldersvariationen varit marginell.

SCB har också kalkylerat kalibreringsvikter för varje respondent. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen, inte bara för de barn som besvarat enkäten. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan flickor svara i högre grad än pojkar eller lågutbildade föräldrar mindre än de högutbildade. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts.

Kalibreringsvikter kan dock inte kompensera för allt, särskilt inte när resultat bryts ner längs flera variabler. Ju fler variabler som resultatet bryts ner på, t.ex. ålder, kön och funktionsnedsättning, desto färre respondenter blir kvar i varje grupp och desto större blir osäkerheten. I vissa fall redovisas ändå resultat för små grupper, vilket motiveras av att dessa grupper annars blir osynliga i analysen. Resultaten här ska dock tolkas med försiktighet.

Ytterligare information om datainsamlingen finns på www.statensmedierad.se.

Referenser

Publikationer

- Aftonbladet** 28 juni 2020. *Barnen förlorar sin livlina i coronatider. 12 barnrättsorganisationer: Risker för psykisk ohälsa, ökat våld och otrygghet i hemmet.* Debattartikel undertecknad av bl.a. BRIS, Rädda Barnen, Ecpat, UNICEF Sverige och SOS Barnbyar.
- Andersson, U.** (2020) *Medieutveckling 2020. Svenska nyhetsvanor – i normaltider och kristider.* Myndigheten för press, radio och tv.
- BRIS** Årsrapport 2020. *Första året med pandemin: om barns mående och utsatthet.* BRIS rapport 2021:1.
- Hafstad, G. S. & Augusti, E-M.** (2020) *Barn, ungdom og koronakrisen. En landsomfattande undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020.* Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vald og traumatisk stress. Rapport nr. 2 2020.
- Lobe, B., Velicu, A., Staksrud, E., Chaudron, S. and Di Gioia, R.** (2020) *How children (10-18) experienced online risks during the Covid-19 lockdown - Spring 2020,* EUR 30584 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, ISBN 978-92-76-29763-5, doi:10.2760/562534, JRC124034.
- Nielsen, R. K., Fletcher, R., Newman, N. Bredden, J. S. & Howard, P. N.** (2020) *Navigating the 'Infodemic': How people in six countries access and rate news and information about coronavirus. Misinformation, Science, and Media,* April 2020. Reuters Institute for the study of journalism, University of Oxford, Oxford Internet Institute, Oxford Martin School.
- Sarkadi, A. et al.** (2020) *Barn och ungas röster om corona. En undersökning med barn och unga 4–18 år om coronapandemin våren 2020.* Länsförsäkringar och Uppsala Universitet.
- Unicef** (2020) *Kartläggning kring hur barns vardag påverkats av coronapandemin.* Unicef Sverige.
- WHO** (2021) *WHO public health research agenda for managing infodemics.* Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

Övriga referenser

- [Ingen förlängning av rekommendation om fjärr- och distansundervisning på gymnasiet – Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\).](#) Hämtat 2021-05-20.
- [COVID-19 sparks upward trend in cybercrime | Europol \(europa.eu\).](#) Hämtat 2021-05-20.
- [Så upptäcker du konspirationsteorier | Europeiska kommissionen \(europa.eu\).](#) Hämtat 2021-05-21.
- [Rapporter och seminarier | Nordicom \(gu.se\)](#) Hämtat 2021-05-21.
- https://www.kantarsifo.se/blogg/fortroendet-covidrapportering-framtida-affarer-och-effektiv-kommunikation?anp_mid=27405186&anp_rid=1366504972. Hämtat 2021-05-20.
- [LSE Festival 2021 | Almost overnight, children's lives became digital by default. What have we discovered? | LSE COVID-19.](#) Hämtat 2021-03-23.

Om Statens medieråd

Statens medieråd är en enrådsmyndighet som verkar för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Myndigheten är ett kunskapscentrum kring barn och ungas medieanvändning och medie- och informationskunnighet. Det är Statens medieråd som fastställer åldersgränser för film som ska visas offentligt.

08-6651460
registrator@statensmedierad.se
Box 27 204 • 102 53 Stockholm

Statens medieråd